

KURU KAYISI LİSANSLI DEPOCULUK İŞLETMESİ FİZİBİLİTE RAPORU

MART 2015

Bu raporun yayın ve çalışma kapsamında elde edilecek her türlü yazılı ve görsel materyal ile verilere ilişkin bütün hakları Fırat Kalkınma Ajansı'na aittir. Yayın sahibinin yazılı izni olmadan çoğaltılamaz ve başka çalışmalarda kullanılamaz.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar	vii
ŞEKİLLER	x
GRAFİKLER	x
1. GENEL BİLGİLER	1
1.1. Çalışmanın Amaç ve Kapsamı	1
1.2. Metodoloji	1
2. RAPOR ÖZETİ	2
3. LİSANSLI DEPOCULUK HİZMETİNİN TANIMI VE KULLANIM ALANLARI	3
3.1. Hizmetin Tanımı Ve Sınıflandırılması	3
3.1.1. Lisanslı depoculuk	4
3.1.2. Ürün ihtisas borsacılığı sistemi	6
3.1.3. Ticaret borsaları	8
3.1.4. Lisanslı depoculuk sisteminin aktörleri	9
3.1.5. Lisanslı depoculuk sisteminin işleyişi	9
3.1.6. Yetkili sınıflandırıcılık sistemi	14
3.1.7. Yetkili sınıflandırıcılık sisteminin işleyişi	15
3.1.8. Referans yetkili sınıflandırıcılık	16
3.1.9. Referans yetkili sınıflandırıcılığın işleyişi	17
3.1.10. Mevcut yetkili sınıflandırıcı ve referans yetkili sınıflandırıcı durumu ..	18
3.2. Lisanslı Depoculuğun Avantajları	18
3.3. Hizmetin İkamesi Ve Tamamlayıcı Unsurlar	25
4. EKONOMİK İNCELEME VE DEĞERLENDİRME	26
4.1. Dünyada Ve Türkiye’de Lisanslı Depoculuk	26
4.1.1. Dünyada Lisanslı Depoculuk	26
4.1.2. Türkiye de Lisanslı Depoculuk	30
4.2. Yasal Çerçeve Ve Teşvik Durumu	32
4.2.1. Yasal çerçeve	32
4.2.2. Teşvik durumu	33

4.3.	Lisanslı Depoculuk Arz-Talep Durumu	35
4.3.1.	Arz-talep durumu	35
4.3.1.1.	Arz	35
4.3.1.1.1.	Türkiye'deki mevcut depo kapasitesi	35
4.3.1.1.2.	Malatya depo kapasitesi	36
4.3.1.1.3.	Kuruluş ve faaliyet izni alan lisanslı depolar	37
4.3.1.2.	Talep	39
4.3.1.2.1.	Dünya Kayısı üretim miktarları	39
4.3.1.2.2.	Türkiye'de kuru kayısı üretim miktarları	39
4.3.1.2.3.	Malatya kuru kayısı üretim miktarları	41
4.4.	Sektörün/Pazarın Yapısı Ve Rekabet Koşulları	44
4.5.	Ön görülen Kapasite	47
4.6.	Lisanslı Depo Kuruluş Yeri	49
5.	TEKNİK İNCELEME VE DEĞERLENDİRME	50
5.1.	Lisanslı Depoculuk Sistemi Açısından İnceleme Ve Değerlendirme	50
5.1.1.	Mevcut teknolojiler	50
5.1.2.	Teknoloji seçimi ve iş akışı	51
5.1.3.	Kurulacak Tesisin Kapasitesi	56
5.1.4.	Makine ve teçhizat	57
5.1.5.	İnşaat işleri ve tesis yerleşimi	57
5.1.6.	Organizasyon ve insan kaynakları	61
5.2.	Yetkili Sınıflandırıcı Açısından İnceleme Ve Değerlendirme	61
5.2.1.	Mevcut teknolojiler	61
5.2.2.	Teknoloji seçimi ve iş akışı	61
5.2.3.	Kurulacak Laboratuvarın fiziki özellikleri	63
5.2.4.	Gerekli araç, gereç ve cihazlar	65
5.2.5.	İnşaat işleri	65
5.2.6.	Organizasyon yapısı ve insan kaynakları	65
5.3.	Yetkilendirilmiş Borsa Açısından Değerlendirme	66
5.3.1.	Mevcut teknolojiler	66
5.3.2.	İş akışı	66
5.3.3.	Kurulacak satış salonunun fiziki özellikleri	66
5.3.4.	Gerekli yazılım ve cihazlar	66
5.3.5.	Organizasyon yapısı ve insan kaynakları	66
6.	MALİ ANALİZ (BÜTÇE VE FİNANSMAN)	67

6.1.	Lisanslı Depoculuk Yatırımın Maliyet Unsurları	67
6.1.1.	Arsa Maliyeti, Etüt proje ve İnşaat Giderleri	67
6.1.2.	Lisanslı depoculuk makine teçhizat giderleri	67
6.1.3.	Taşıma ve sigorta giderleri	67
6.1.4.	Montaj giderleri	68
6.1.5.	Demirbaş giderleri	68
6.1.6.	İşletmeye alma giderleri	68
6.1.7.	Beklenebilecek farklar	68
6.1.8.	Toplam Yatırım Tutarı	68
6.2.	Lisanslı Depoculuk Şirketi İşletme Giderleri	68
6.2.1.	İlk madde ve malzeme giderleri	68
6.2.2.	Personel giderleri	69
6.2.3.	Elektrik, su ve gaz giderleri	70
6.2.4.	Tamir ve bakım giderleri	70
6.2.5.	Taşıma giderleri	71
6.2.6.	Haberleşme giderleri	71
6.2.7.	Dışarıdan sağlanan diğer fayda ve hizmetler	72
6.2.8.	Sigorta giderleri	72
6.2.9.	Katılma payları	73
6.2.10.	İlan, reklam ve yayın giderleri	73
6.2.11.	Diğer çeşitli giderler	73
6.2.12.	Vergi resim ve harç giderleri	74
6.2.13.	Amortisman ve tükenme payları	74
6.2.14.	Finansman giderleri	74
6.2.15.	Fire	75
6.2.16.	Lisanslı Depo Şirketi İşletme Giderleri İcmali	75
6.3.	Yetkili Sınıflandırıcı Yatırımın Maliyet Unsurları	76
6.3.1.	Etüt, proje giderleri	76
6.3.2.	İnşaat harcamaları	76
6.3.3.	Makine, teçhizat giderleri	76
6.3.4.	Demirbaş giderleri	76
6.3.5.	Bilgisayar Yazılım ve donanım	76
6.3.6.	Beklenebilecek farklar	76
6.3.7.	Yetkili Sınıflandırıcı toplam yatırım bedeli	77
6.4.	Yetkili Sınıflandırıcı İşletme Giderleri	77

6.4.1.	İlk madde ve malzeme giderleri	77
6.4.2.	Personel giderleri	77
6.4.3.	Elektrik, su ve gaz giderleri	78
6.4.4.	Tamir ve bakım giderleri	78
6.4.5.	Haberleşme giderleri	79
6.4.6.	Dışarıdan sağlanan diğer fayda ve hizmetler	79
6.4.7.	Sigorta giderleri	79
6.4.8.	Katılma payları	80
6.4.9.	Diğer çeşitli giderler	80
6.4.10.	Vergi resim ve harç giderleri	80
6.4.11.	Amortisman ve tükenme payları	81
6.5.	Yetkili Sınıflandırıcılık Hizmet Satış Fiyatları Ve Koşulları	81
6.6.	Lisanslı depoculuk Hizmet Satış Fiyatları Ve Koşulları	82
7.	BEKLENEN SONUÇLAR VE RİSK ANALİZİ	88
8.	MALATYA'DA KURU KAYISIDA LİSANSLI DEPOCULUK SİSTEMİNİN KURULMASINDA İZLENECEK YOL HARİTASI	89
9.	KAYNAKÇA	90
10.	EKLER	94

TABLolar

Tablo 1. Ziyaret Edilen Kamu Kurum ve Kuruluşları İle Sivil Toplum Örgütleri	1
Tablo 2. Ürün Senedi Alım Satım Konusunda Yetkilendirilmiş Ticaret Borsaları	7
Tablo 3. Mevcut Yetkili Sınıflandırıcılar	18
Tablo 4. Hindistan Lisanslı Depo Kapasitesi	29
Tablo 5. Lisanslı Depoculuk Mevzuatı	32
Tablo 6. Malatya İli Teşvikler	34
Tablo 7. Bölgesel Teşvikler	35
Tablo 8. Malatya Soğuk Hava deposu.....	36
Tablo 9. Depo Durumu Tüccarlarla Anket	37
Tablo 10. Depo Durumu Üreticilerle Anket.....	37
Tablo 11. Kuruluş İzni ve Lisans Alan İşletmeler.....	38
Tablo 12. Dünya Kayısı Üretimi	39
Tablo 13. Türkiye Yaş Kayısı Üretimi.....	40
Tablo 14. Türkiye Yaş ve Kuru Kayısı Üretimi.....	40
Tablo 15. Malatya Kayısı Üretimi.....	42
Tablo 16. Malatya ve İlçeleri Kayısı Üretimi 2013.....	43
Tablo 17. Malatya ve İlçeleri Kayısı Üretimi 2014.....	43
Tablo 18. Kuru Kayısı İhracatı	44
Tablo 19. Piyasa Fiyatları Anket	46
Tablo 20. Kayısı Piyasaları Anket.....	46
Tablo 21. Kuru Kayısı Üretim İhracat Miktarları.....	47
Tablo 22. Kayısı Depo Durumu Anket Tüccarlar.....	48
Tablo 23. Kayısı Depo Durumu Anket Üreticiler	49
Tablo 24. Lisanslı Depo Kuruluş Yeri Anket	49
Tablo 25. Lisanslı Depoculuk Anket.....	56
Tablo 26. Lisanslı Depo İçin Gerekli Alan	60
Tablo 27. Kuru Kayısı Boylama.....	62
Tablo 28. Kuru Kayısı Sınıflandırma	62
Tablo 29. Lisanslı Depo İnşaat Harcamaları	67
Tablo 30. Lisanslı Depo Makine Teçhizat Giderleri	67
Tablo 31. Lisanslı Depoculuk Demirbaş Giderleri	68
Tablo 32. Lisanslı Depoculuk Toplam Yatırım Tutarı.....	68
Tablo 33. Lisanslı Depoculuk İlk Madde ve Malzeme Giderleri.....	69
Tablo 34. Lisanslı Depoculuk Personel Giderleri	70
Tablo 35. Lisanslı Depoculuk Elektrik ve Gaz Giderleri.....	70
Tablo 36. Lisanslı Depoculuk Tamir ve Bakım Giderleri	71

Tablo 37. Lisanslı Depoculuk Taşıma Giderleri.....	71
Tablo 38. Lisanslı Depoculuk Haberleşme Giderleri.....	71
Tablo 39. Lisanslı Depoculuk Dışarıdan Sağlanan Diğer Fayda ve Hizmetler.....	72
Tablo 40. Lisanslı Depoculuk Sigorta Giderleri	72
Tablo 41. Lisanslı Depoculuk Katılım Payları	73
Tablo 42. Lisanslı Depoculuk İlan, Reklam, Yayın ve Sergi Giderleri.....	73
Tablo 43. Lisanslı Depoculuk Diğer Çeşitli Giderler.....	73
Tablo 44. Lisanslı Depoculuk Vergi, Resim ve Harç Giderleri	74
Tablo 45. Lisanslı Depoculuk Amortisman ve Tükenme Payları.....	74
Tablo 46. Lisanslı Depoculuk Finansman Giderleri	74
Tablo 47. Lisanslı Depoculuk Şirketi İşletme Giderleri İcmali	75
Tablo 48. Yetkili Sınıflandırıcı Laboratuvarı Gerekli Cihazlar.....	76
Tablo 49. Yetkili Sınıflandırıcı Şirketi Toplam Yatırım Tutarı	77
Tablo 50. Yetkili Sınıflandırıcı İlk Madde ve Malzeme Giderleri	77
Tablo 51. Yetkili Sınıflandırıcı Personel Giderleri.....	78
Tablo 52. Yetkili Sınıflandırıcı Elektrik, Su ve Gaz Giderleri	78
Tablo 53. Yetkili Sınıflandırıcı Tamir ve Bakım Giderleri.....	78
Tablo 54. Yetkili Sınıflandırıcı Haberleşme Giderleri	79
Tablo 55. Yetkili Sınıflandırıcı Dışarıdan Sağlanan Diğer Fayda ve Hizmetler	79
Tablo 56. Yetkili Sınıflandırıcı Sigorta Giderleri.....	79
Tablo 57. Yetkili Sınıflandırıcı Katılım Payları.....	80
Tablo 58. Yetkili Sınıflandırıcı Diğer Çeşitli Giderler	80
Tablo 59. Yetkili Sınıflandırıcı Vergi, Resim ve Harç Giderleri.....	80
Tablo 60. Yetkili Sınıflandırıcı Amortisman ve Tükenme Payları	81
Tablo 61. Yetkili Sınıflandırıcı İşletme Giderleri İcmali	81
Tablo 62. Yetkili Sınıflandırıcı Gelir Bütçesi.....	82
Tablo 63. Lisanslı Depo Doluluk Oranları.....	82
Tablo 64. Lisanslı Depo Başa Baş Noktası	83
Tablo 65. Lisanslı Depo Şirketi İlk Yıl İçin Hesaplanan Başabaş Noktası.....	84
Tablo 66. Lisanslı Depo İşletmesi Beş Yıllık Gelir Gider İcmali	85
Tablo 67. Lisanslı Depo Net Nakit Akışı.....	87
Tablo 68. Yatırım Değerlendirme Kriterleri.....	88

ŞEKİLLER

Şekil 1. Ürün Senedi İhraç Süreci	20
Şekil 2. Elektronik Ürün Senedi Alım Satım Süreci	21
Şekil 3. Elektronik Ürün Senedi Oluşturma.....	21
Şekil 4. Elektronik Ürün Senedi İptal Süreci	23
Şekil 5. Elektronik Ürün Senedi İş Akışı	23
Şekil 6. ABD’de de Lisanslı Depoculuk Sisteminin İşleyişi.....	26
Şekil 7. Tanzania’da Lisanslı Depoculuk Sisteminin İşleyişi	28
Şekil 8. Malatya İl Haritası	50
Şekil 9. Lisanslı Depoya Ürün Teslimi İş Akışı	55
Şekil 10. Lisanslı Depodan Ürün Teslimi İş Akışı.....	56
Şekil 11. Kayısı Lisanslı Depo Görünüm	58
Şekil 12. Lisanslı Depo Üstten ve Yandan Görünüm.....	59
Şekil 13. Lisanslı Depo Yerleşim Planı	60
Şekil 14. Lisanslı Depo Organizasyon Şeması	61
Şekil 15. Yetkili Sınıflandırıcı İş Akış Şeması.....	63
Şekil 16. Yetkili Sınıflandırıcı Organizasyon Şeması.....	63

GRAFİKLER

Grafik 1. Türkiye Yaş Kayısı ve Kuru Kayısı Üretimi	41
Grafik 2. Malatya Kuru Kayısı Üretimi	42
Grafik 3. Kuru Kayısı Üretimi ve İhracatı.....	48

1. GENEL BİLGİLER

1.1 Çalışmanın Amaç ve Kapsamı

Malatya İlinin stratejik tarım ürünü olan kayısının ekonomik değerinin artırılması konusundaki araştırmalara katkı sağlamak üzere, kuru kayısıda lisanslı depoculuk işletmesi kurulmasına yönelik olarak bu fizibilite raporu hazırlanmıştır.

1.2 Metodoloji

Uluslararası, ulusal ve bölgesel çapta faaliyet gösteren Kurumlarca hazırlanan raporlar, ulusal çapta lisanslı depo kurulumu konusunda benzer oluşumların ve iyi uygulama örnekleri ile konuyla ilgili istatistikler incelenmiştir.

Malatya’da mevcut kuru kayısı işletmelerinin kapasiteleri incelenmiş, ilgili kamu kurumları, yerel yöneticiler, sivil toplum kuruluşları, üreticiler ve potansiyel yatırımcılar ile görüşmeler yapılmış anketler düzenlenmiştir.

Görüşme yapılan kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri tablo 1’de gösterilmiş olup görüş ve öneriler ekte verilmiştir. (Ek-1)

Tablo 1: Ziyaret Edilen Kamu Kurum ve Kuruluşları ile Sivil Toplum Örgütleri

MALATYA’DA ZİYARET EDİLEN KAMU KURUM VE KURULUŞLARI İLE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ	
1	Malatya Valiliği
2	Büyük Şehir Belediyesi
3	Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
4	İnönü Üniversitesi Ziraat Fakültesi
5	Fırat Kalkınma Ajansı
6	Kayısı Araştırma İstasyonu Müdürlüğü
7	Malatya Ticaret Borsası Meclisi
8	Ticaret ve Sanayi Odası
9	Ticaret Borsası
10	Akçadağ Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü
11	Darende Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü
12	Kayısı Ar. Geliştirme ve Tanıtma Vakfı
13	Battal Gazi Ziraat Odası
14	Büyükşehir Belediyesi, Esenlik Tic. Ltd.Şti.
15	TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası

Saha çalışmaları kapsamında; 21 tüccar ve ihracatçı ile anket yapılmıştır. Anket yapılanların %52’si tüccar, %38’i ihracatçı, %10’u tüccar/ihracatçı konumunda olan kişilerden oluşmaktadır. (EK-2)

Ayrıca 25 üretici ile anket yapılmış olup, üreticilerin %20’si Malatya Merkez Battalgazi, % 52 ‘si Akçadağ, %28’i Daren’de ilçesinde kayısı üretimi yapmaktadırlar. (EK-3)

2. RAPOR ÖZETİ

Lisanslı depoculuk; ürün sahiplerinin sağlıklı ve sigortalı depo imkanına kavuşmasını, üreticilerin ürünlerini fiyatların düşük olduğu hasat dönemlerinde satmak zorunda kalmamasını, piyasada fiyat istikrarının sağlanmasını, işletmelerin ihtiyaç duydukları miktar ve kalitedeki tarım ürünlerine istenen zamanda ulaşabilmelerini, tarım ürünleri ticaretinin standartları belirlenmiş ürünler üzerinden yapılmasını ve kaliteli üretimin teşvik edilmesini, uygun koşullarda finansman teminini, ürünlerin fiziki dolaşım yerine elektronik ürün senedi aracılığıyla alınıp satılmasını sağlayan ve tarım ürünleri ticaretini kolaylaştıran bir sistemdir.

Amerika Birleşik Devletlerinde lisanslı depoculukla ilgili ilk kanun 1916 yılında yayımlanmış olup federal düzeyde 863, eyalet düzeyinde 6.937 lisanslı depo faaliyet göstermektedir. Kanada, Tanzanya, Macaristan, Bulgaristan, Kazakistan, Hindistan, Meksika, Uganda, Endonezya gibi ülkelerde de uygulanmaktadır.

Türkiye’de Lisanslı Depoculuk kanunu 17.02.2005 tarihinde yayımlanmış ve ikincil mevzuatı tamamlanmıştır.

Türkiye’de ilk lisanslı depo şirketi 2010 yılında TMO-TOBB ortaklığıyla kurulmuştur. Bu gün itibariyle 17 adet lisanslı depo şirketi kurulmuş olup 6 adeti lisans almıştır. Kuru kayısıda kurulmuş herhangi bir lisanslı depoculuk işletmesi bulunmamaktadır.

Lisanslı depoculuk sistemi Devlet tarafından teşvik edilmektedir. Sistemine konu olan ürünlerin elektronik ürün senedi aracılığıyla alım satımları 31.12.2018 tarihine kadar %2 zirai stopaj, %20 kurumlar ve %1 oranında katma değer vergilerinden istisnadır. Ayrıca; 16 Ekim 2014 tarihinden itibaren 5 yıl süreyle lisanslı depolarda muhafaza edilen buğday, arpa, çavdar, yulaf, mısır, çeltik, pirinç, mercimek, nohut, fasulye, bezelye, ayçiçeği için 3 TL/Ton/Ay, pamuk için 7 TL/Ton/Ay, fındık, zeytin, zeytinyağı, kuru kaysı, antepfıstığı, kuru üzüm, kuru incir için 10 TL/Ton’u geçmemek üzere Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca onaylanacak kira ücretlerinin %50’si oranında depo kira desteği ödenmektedir.

2013 yılında Malatya’da 605.000 dekar alanda, 21.551 üretici tarafından 95.000 ton kuru kayısı üretimi gerçekleştirilmiştir. Malatya’da kayısı işleme tesislerinde 5.000 kişi istihdam edilmekte, 300 kadar esnaf ve tüccar ile 50 kadar ihracatçı kayısı işletmeciliği ile uğraşmakta, 10 civarında firma kayısı işleme makinesi imalatı yapmaktadır. Bu bakımdan Malatya ekonomisinin temeli büyük oranda kayısıya dayanmaktadır.

Türkiye, yıllık 95.000 – 120.000 ton aralığında kuru kayısı ihracatı yapmakta ve karşılığında 180 milyon - 365 milyon dolar döviz girdisi sağlamaktadır.

Ülkemiz kuru kayısı üretiminin %80-85’i Malatya’da gerçekleştirilmektedir. Malatya’da, kuru kayısı piyasa özelliklerinin tespiti ile lisanslı depo işletmesi kurulmasına yönelik fizibilite çalışması kapsamında Kamu kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları yetkilileri, tüccarlar, ihracatçılar, üreticiler ve potansiyel yatırımcılar ile yapılan görüşme ve düzenlenen anketlerde;

- İlkbahar geç donlarına bağlı olarak üretim miktarlarının yıllar itibariyle önemli oranda değişiklik gösterebildiği,
- Üretici yapısının küçük, depolama ve finansman imkanlarının yetersiz olduğu,
- Kuru kayısı fiyatlarının aşırı dalgalandığı ve hasat döneminde fiyatların düştüğü,
- Kuru kayısının sağlıksız depolarda stoklandığı ve soğuk zincir eksikliği bulunduğu,
- Yeterli depo kapasitesi bulunmadığı, mevcut depo standartlarının yetersiz olduğu,
- İhracatçıların yurt dışı pazarda kendi içlerinde rekabet içinde oldukları,
- Kuru kayısı iç piyasasında rekabetçilikten çok teknelci bir yapı

bulunduğu, belirlenmiştir.

Belirtilen sorunların çözümü ile kayısı üreticileri, aracılar, tüccarlar ve ihracatçıların makul düzeyde kar edebileceği bir sistem oluşturulması yanında, yurt içi ve dışı tüketicilerin tüketebileceği fiyat

seviyesinde ve sürekli ürün arzının sağlaması sektörün gelişmesi ve üretimin sürdürülebilirliği açısında önem taşımaktadır.

Lisanslı Depoculuk Sistemi, belirtilen sorunların çözümünde iyi bir alternatif olarak görünmektedir.

Üretim, ihracat ve arz-talep dengesi dikkate alındığında Malatya'da 35.000 ton kapasiteli bir lisanslı depo işletmesi talep görebilecektir. Ancak, sistemin yeni olması, sektör ve üreticilerin lisanslı depoculuk sistemini yeterince tanınamaları nedeniyle başlangıçta 10.000 ton kapasiteli bir tesis kurulması uygun olacaktır.

Lisanslı deponun; üretim, ilgili sektör ve ticaret göz önünde bulundurulduğunda Malatya – Akçadağ hattında organize sanayi bölgesi, eski vagon fabrikası alanı veya Malatya-Akçadağ yolunun il merkezine yakın bir noktada kurulmasının uygun olacağı belirlenmiştir.

Kuru kayısı lisanslı depo tebliği dikkate alınarak depolar; gün kurusu ve kükürtlü kuru kayısı depolanabilecek şekilde %55- 60 nispi nem ve 0 °C sıcaklığı sağlayacak özellikte tasarlanmıştır.

Lisanslı depo, üretici/tüccar/ihracatçı/sanayicilerin teslim ettikleri ürünü, diğer ürünlerle karışmadan orjinal haliyle geri alabilmelerini sağlayacak şekilde raflı, kasalı ve barkotlama sistemli olarak planlanmıştır.

Rutubet oranı % 20'den fazla olan kuru kayısılar depolanmayacak, depolama öncesi kükürt oranının tespiti, boylama ve sınıflandırma TS 485 standardına göre yetkili sınıflandırıcı laboratuvarı tarafından yapılacaktır.

Depolama öncesinde elekten boylama, yıkama kurutma gibi ön tesisler planlanmamıştır.

Soğuk hava deposu 8.550 m²'lik alanda her biri 1.710 m²'lik 5 adet bölümden oluşmaktadır. İdari bina, laboratuvar, diğer tesisler ve sirkülasyon yollarıyla birlikte 10.000 ton kapasiteli depo için 15.000 m² alan gerekmektedir.

Öngörülen 10.000 ton kapasiteli deponun toplam yatırım tutarı 11.543.160 TL, ilk yıl işletme gideri 1.891.110 TL olarak hesaplanmıştır.

Malatya'da üreticiler ve ilgili sektörle yapılan görüşmelerde 20 TL aylık depo kira ücretinin kabul edilebilir bir tutar olduğu yönünde görüşler ifade edilmiştir.

Depo kira desteği, işletme maliyetleri, yatırım tutarı ve karlılık göz önünde bulundurularak yapılan hesaplamalarda depo kira ücreti birinci ve ikinci yıl için 30 TL/TON, üçüncü ve dördüncü yıl için 35 TL/TON, beşinci yıl için 40 TL/TON olarak ön görülmüştür.

Lisanslı depoculuk şirketleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığında alacağı izinle kapasitelerinin %10'u kadar ticari faaliyetlerde bulunabilmektedirler. Bu kapsamda kurulacak işletmenin depoculuk yanında ticari faaliyetlerde de bulunacağı varsayılmıştır.

Lisanslı depo işletmesinin; öngörülen depo kira ücretleri, yükleme/boşaltma/tartı ücretleri ile ticari faaliyeti kapsamında 5 yılın sonunda 22.766.514 TL gelir elde edeceği, 10.663.471 TL gider yapacağı ve 12.103.043 TL brüt kar sağlayacağı hesaplanmıştır.

Elde edilen verilere göre yatırımın geri dönüş süresi 5 yıl olup kuru kayısıda lisanslı depoculuk yatırımının yapılabilir olduğu görülmektedir.

Malatya'da kurulacak 10.000 ton kapasiteli bir lisanslı depo şirketi kayısı tarımına, ticaretine, sanayisine önemli ölçüde katkıda sağlayacak, istihdamın ve gelirin artmasına neden olacaktır.

Bölgedeki üretici, tüccar, sanayici ve ihracatçıların lisanslı depoculuk faaliyetinin başlatılması konusunda başta TOBB olmak üzere Ticaret Borsası, Ticaret ve Sanayi Odası, Büyükşehir Belediyesi gibi kurumların öncülük etmesini istemektedirler.

3. LİSANSLI DEPOCULUK HİZMETİNİN TANIMI VE KULLANIM ALANLARI

3.1 Hizmetin Tanımı Ve Sınıflandırılması

Lisans: (License) Fransızca "licence" kelimesinin okunuş şekliyle dilimize geçmiştir. Bir Yasa tarafından kısıtlanmış veya düzenlenmiş bir işin yapılması, bir girişimde bulunulabilmesi için, kamu otoritesince verilen ve devredilemeyen izin, yetki veya ruhsat.(NND sözlük)

Lisanslı İşletme; Kamu otoritesinden alınmış faaliyet izini (lisans) kapsamında ticari faaliyette bulunan işletmedir.

Lisanslı Depoculuk; Depolamaya uygun nitelikte ve standardize edilebilmesi mümkün olan tarım ürünlerinin sınıf ve kalitelerinin yetkili sınıflandırıcı olarak isimlendirilen laboratuvarlarca belirlenmesini, modern altyapıya sahip sağlıklı ortamlarda depolanmasını, bu ürünlerin ticaretinin ürünün mülkiyetini temsil eden ürün senetleri vasıtasıyla; uluslararası alanda da faaliyet gösterebilecek nitelikteki ürün ihtisas borsasında yapılmasını öngören bir sistemdir.

Lisanslı Depoculukla ilgili faaliyet izinlerini vermek, gerekli düzenlemeleri yapmak ve sistemi denetlemek Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın sorumluluğundadır. Bu raporun muhtelif bölümde bu bakanlığımız kısaca '**Bakanlık**' olarak adlandırılacaktır.

Lisanslı depoculuk sistemi lisanslı depo şirketleri, ürünleri kalitesine göre sınıflayan laboratuvarlar, ürün ihtisas borsası, Elektronik Kayıt Kuruluşu, Takasbank, Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu, bankalar, sigorta şirketleri ve Bakanlık gibi kuruluşların müşterek faaliyetleri ile işleyen bir sistemdir. Bu raporun ilgili bölümlerinde söz konusu taraflarla ilgi detaylı açıklamalara yer verilecektir.

3.1.1 Lisanslı depoculuk:

Lisanslı depoculuk sistemini 10.02.2005 tarihinde kabul edilen 17.02.2005 tarih 25730 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu ve bu kanun hükümleri doğrultusunda yayımlanmış ikincil mevzuatlar düzenlemektedir.

5300 Sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununa neden ihtiyaç duyuldu?

2699 sayılı Umumî Mağazalar Kanunu 1982 yılından beridir yürürlükte olmasına rağmen; geleneksel standart dışı depolama alışkanlığından vazgeçilememesi, malları kolayca ve masrafsız devretme imkânı veren makbuz senedi ve varant kullanımının yaygınlaştırılmaması gibi nedenlerle anılan Kanunun amacına ulaşamamış, dolayısıyla da dünya ekonomisindeki gelişmelere paralel olarak lisanslı depoculuk sistemi kurulamamıştır.

Başta ABD olmak üzere birçok gelişmiş ülkede uzun süreçlerden sonra lisanslı depoculuk sistemi sağlam şekilde oluşturulabilmiştir. Ancak sistemin başarılmasından sonra, o ülkenin tarımsal üretim ve ticaretinde, istihdamında, dünya ticaretinde rekabet edebilirliğinde, millî gelire katkısında ve buna bağlı olarak vergi hasılatında çok büyük artışlar sağlanmıştır. Günümüzde bu sistemi kuramayan ülkeler, içinde bulunduğumuz küresel ekonomik düzende, bu sistemi kuran gelişmiş ülkelerin bağımlı ve ikincil pazarı haline gelmekte, tarım ürünlerinin üretim ve ticaretinden aldığı pay gittikçe azalmaktadır. Bu nedenlerle Ülkemizde de tarım ürünleri lisanslı depoculuk sisteminin kurulması hayati önem taşımaktadır.

Tüm bu ihtiyaçlardan hareketle; Dünya Bankası desteği ile yürütülen Ürün Borsalarını Geliştirme Projesi ele alınmıştır. Ülkemizdeki ticaret borsalarının modernizasyonu ve yürürlüğe girmesi için hazırlık yapılan Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununun bu boşluğu doldurarak Ülkemiz tarımı, ticareti ve ekonomisi açısından ciddi faydalar getirmesi amaçlanmıştır.

5300 Sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununun amacı:

Tarım ürünleri ticaretini kolaylaştırmak, depolanması için yaygın bir sistem oluşturmak, ürün sahiplerinin mallarının emniyetini sağlamak ve kalitesini korumak, ürünlerin sınıf ve derecelerinin yetkili sınıflandırıcılar tarafından saptanmasını sağlamak, tarım ürünleri lisanslı depo işleticilerinin kişiler arasında ayırım yapmaksızın tarım ürünlerini kabul etmelerini temin etmek, ürünlerin mülkiyetini temsil eden ve finansmanını, satışını ve teslimini sağlayan ürün senedi çıkartmak ve standartları belirlenmiş tarım ürünlerinin ticaretini geliştirmek üzere, tarım ürünleri lisanslı depoculuk sisteminin kuruluş, işleyiş ve denetimine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Lisanslı depoculuk sisteminin hedefleri:

1- Hasat dönemlerinde tarım ürünlerindeki arz yığılması nedeniyle oluşan fiyat düşüşlerinin önlenmesi ve piyasanın dengelenmesi,

2- Özellikle finansman sıkıntısı çeken küçük çiftçiler ile ürün sahiplerinin, lisanslı depolara verdikleri ürünleri karşılığında aldıkları ürün senetleri aracılığıyla bankalardan kredi ve finansman sağlamaları,

- 3- Tarım ürünleri ticaretinin herkesçe kabul gören standartları belirlenmiş ürünler üzerinden yapılması, kaliteli üretimin teşvik edilmesi, güvenli bir piyasanın oluşturulması,
- 4- Tarım ürünleri ticaretinin kayıt altına alınması,
- 5- Ülkemizde halihazırda uygulanmakta olan tarım reformunun başarılanması ve tarım ürünleri ticaretinde özel sektör katılımının artırılması,
- 6- Üretimde ve fiyatlandırmada Devlet müdahalelerinin asgariye indirilmesi, bu alana yönelik yapılan yüksek harcamalardan önemli tasarruf sağlanması, serbest piyasa ve fiyat oluşumunu bozan müdahalelerden uzaklaşılması,
- 7- Tarım ürünleri üreticileri açısından kolay pazarlanabilen, iyi muhafaza edilen ve nakliye masrafları en aza indirilmiş bir sistemle istikrarlı ve daha yüksek bir gelir seviyesi elde edilmesi,
- 8- Yatırımcılar için dövize, altına, hisse senedine, faize ve benzerlerine alternatif yeni bir yatırım aracı sağlanması,
- 9- Ürün ticareti ile uğraşan tacir ve sanayicilerimizce, kalitesi bilimsel kriterlere göre belirlenmiş ve fiyat istikrarı sağlanmış ürünlerin kolayca temini,
- 10- Tarım ürünlerinin, fizikî mal ve numune gösterilmesine ve teslimine gerek olmaksızın ürün senetleri veya elektronik ürün senetleri aracılığıyla ticaretinin yapılması,
- 11- Standardı belirlenmiş ürün ve lisanslı depo sistemiyle tarım ürünlerinde vadeli işlem ve opsiyon piyasalarına geçilmesi,
- 12- Ürün depolanması, bankacılık ve sigorta sektörü açısından yeni iş alanlarının oluşturulması,
- 13- Ülkemizin yakınında bulunduğu Orta Doğu, Balkanlar, Türkî Cumhuriyetler ve Asya coğrafyasındaki tarım ürünleri ticaretinde de önemli rol üstlenmesi ve pay sahibi olunması, hedeflenmiştir.

Lisanslı depoculuk sisteminin tarafları:

Mudi: Depolanması amacıyla teslim ettikleri ürün için lisanslı depo işletmesince düzenlenen ürün senedini elinde bulunduran gerçek veya tüzel kişi.

Lisanslı Depo İşletmesi: 5300 sayılı Kanun kapsamında kendisine teslim edilen ürünleri güvenli ve sağlıklı koşullarda depolanması ve korunması hizmetlerini sağlayacak yeterli tesislere sahip, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca kuruluş ve faaliyet izni verilen, anonim şirket şeklinde faaliyette bulunan kuruluştur.

Yetkili sınıflandırıcı: 5300 sayılı Kanun kapsamında Gümrük ve Ticaret Bakanlığından lisans alarak, lisanslı depolarda depolanacak tarım ürünlerin sınıf ve kalitesini mevcut standartlara göre belirleyen ve belgelendiren, gerçek ve tüzel kişilerce işletilen laboratuvarlardır.

Referans Yetkili Sınıflandırıcı: Yetkili sınıflandırıcı lisansı almak üzere başvuruda bulunanların laboratuvarları inceleyen, sonrasında ise yetkili sınıflandırıcıları periyodik olarak denetleyen ve bu denetim sonuçlarını Bakanlığa raporlayan, ayrıca itiraz üzerine ürünleri analiz eden, görev alanındaki yetkili sınıflandırıcıların kalibrasyona uygunluk, kontrol ve denetimini yürüten, Gümrük ve Ticaret Bakanlığından lisans alan gerçek ve tüzel kişilerdir.

Borsa: Aralarındaki sözleşme çerçevesinde lisanslı depo işletmesince düzenlenen ürün senetlerinin kota ettirildiği, alım satımının yapıldığı ve hareketlerinin kontrol ve takip edildiği ürün ihtisas borsasını veya Bakanlıktan ürün senedi alım satımı konusunda izin alan ticaret borsasıdır.

Elektronik Kayıt Kuruluşu: Elektronik ürün senetlerinin sistem üzerinden oluşturulmasını sağlayan, bu senetlere bağlı tüm hak yükümlülükler ile işlemleri ilgili taraflar itibarıyla kayıt eden ve izleyen Bakanlıktan lisans almış kuruluş.

Takasbank: Türkiye’de menkul kıymetlerin takası, saklanması ve uluslararası standartlarda numaralandırılması ile görevlendirilmiş bir sektör bankasıdır.

Lisanslı depoculuk Tazmin Fonu: Lisanslı depo işleticisinin, mudîlere (kredi kullanılmış ise banka ile) karşı ilgili mevzuatta belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmemesinden dolayı ortaya çıkan zararların tazmin edilebilmesi amacıyla oluşturulan kuruluştur. Lisanslı depo şirketleri tarafından verilen %15 oranındaki teminatlar Tazmin Fonu adına düzenlenir.

Bakanlık: Lisanslı depoculukla ilgili taraflara kuruluş ve faaliyet izni veren, sistemin daha iyi çalışması için ikincil düzenlemeler yapan, sistemin tüm paydaşlarını denetleyen Gümrük ve Ticaret Bakanlığıdır.

3.1.2 Ürün İhtisas Borsacılığı Sistemi

Ülkemizin küresel dünya ekonomik düzenine ve Avrupa Birliğine entegrasyon süreci hızlanarak devam etmektedir. Tarımsal ürün piyasalarımızın başta ABD ve Avrupa da ki gibi sağlam bir yapıya kavuşturulması için üretimden tüketime kadar olan tüm safhalarda gerekli sistemi kurmak, müesseseleri oluşturmak zorunludur.

Bu bağlamda tarımsal ürünlerin kalitesinde, depolanmasında, fiyatının oluşmasında, kayıt altına alınmasında, pazarlamasında ve finansmanında yaşadığımız birçok sorunun çözümünde entegre projeler büyük önem kazanmıştır.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bu kapsamda ürün borsalarını geliştirme projesini başarıyla tamamlamış, lisanslı depoların ve ürün ihtisas borsalarının kurulması, tarım satış kooperatifleri birliklerinin yeniden yapılandırılması ve lisanslı depoculuğa entegrasyonu projeleriyle önemli adımlar atmıştır. Bu projelerle, çok önemli dönüşümleri sağlamıştır.

Ürünlerin ulusal veya uluslar arası düzeyde pazarlanması imkanını sağlayacak, sermayesi, altyapısı; mevcut ticaret borsalarımızdan çok daha güçlü anonim şirket şeklinde ürün ihtisas borsalarının kurulmasındaki mevzuat altyapısı tamamlanmıştır

Lisanslı depoculuğun ekonomik ve güvenilir bir şekilde işlemesi. sistemin olmazsa olmazı olan ürün ihtisas borsaları/borsasının kurulup işletilmesi ve lisanslı depo şirketlerinin bu sisteme entegre edilmesi ile mümkündür. Bu gereklilikten hareketle yasa koyucu ürün ihtisas borsacılığını 1 Haziran 2004 tarihinde yayımlanan 5174 sayılı yasa ile düzenlenmiştir.

Söz konusu yasada ürün ihtisas borsası/borsaları;

- Lisanslı depoculuk sistemi kapsamındaki tarım ürünlerinin fiziki veya elektronik ortamlarda alım satımına aracılık eden,
- Gerek ürünlerin fiziki olarak, gerekse ürünü temsilen lisanslı depo işletmelerince çıkarılan ürün senetlerinin ve alivre sözleşmelerin ticaretine aracılık eden,
- Yeterli alt yapı ve elektronik donanım ile mali alt yapıya sahip olan,
- Faaliyet alanı bölgesel, ulusal veya uluslararası olabilen,

Bakanlar Kurulunca kuruluş izni ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca faaliyet izni verilen, anonim şirket şeklinde faaliyette bulunacak kuruluşlar olarak tanımlanmıştır.

Ürün ihtisas borsasının görev ve sorumlulukları:

Alivre sözleşmeler ile lisanslı depolarca düzenlenen kıymetli evrak hükmündeki ürün senetleri ve ürünü temsil eden benzer senetlerin alım satımı ve rehni gibi işlemlerin ürün ihtisas borsalarında kontrolü ve tescili zorunludur. Borsada tescil gerçekleşmedikçe ürün mülkiyeti başkasına devredilemez.

Ürün senetlerine ilişkin; alım satımın tescili, devir ile bedelinin ödenmesi, alıcı ve satıcı ile üçüncü şahısların haklarının korunması, yükümlülüklerinin yerine getirilmesi ve alım satıma ilişkin diğer hususlar, borsanın sorumluluğunda olup, bu işlemlerden dolayı doğan zararlar borsa tarafından tazmin edilir.

Ürün İhtisas Borsasının sağlayacağı faydalar:

Mudiler ürünlerini, yakın çevrelerindeki sınırlı sayıdaki tüccara satmak zorunda kalmayacak, çok sayıda alıcının oluşturacağı rekabetten yararlanabilecektir.

Çok sayıda alıcı ve satıcının bulunduğu, fiyatın objektif olarak oluşabildiği bir piyasa

oluşacaktır. Ürünler, elektronik ürün senetleri vasıtasıyla elektronik ortamda el değiştirebilecektir.

Sanayiciler işletmelerinin ihtiyacı olan ürünleri kısa zamanda kolayca tedarik edebilecektir.

Ülkemiz, bölgede tarım ürünleri ticaretinin merkezi konumuna gelebilecektir.

Ürün senetleri; altın, döviz, hisse senedi gibi alternatif bir yatırım aracı haline gelecektir.

Ürün senetleri, faizsiz yatırım araçları olmaları nedeniyle, özellikle Ortadoğu sermayesi tarafından talep görebilecektir.

Mevcut ticaret borsaları, ürün ihtisas borsasının acentesi olmalarına imkan tanınmış olması itibariyle, bu borsanın bölgelerdeki temsilcilikleri olarak faaliyet gösterebilecektir.

Gelişmiş ülkelerde tarım ürünleri ticaretinde yaygın biçimde kullanılan vadeli işlem araçları, ülkemizde de yaygınlaşabilecektir.

Ürün İhtisas Borsacılığında Mevcut Durum:

Bugün itibariyle Ülkemizde kurulmuş Ürün İhtisas Borsası bulunmamaktadır. Ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyet gösterecek olan Ürün İhtisas Borsasının kuruluş çalışmaları Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü koordinasyonunda yürütülmektedir. Borsanın muhtemel kurucuları ve bunların ortaklık payları belirlenmiştir. Kuruluş çalışmalarını yürütmek üzere Borsanın muhtemel kurucu ortaklarının temsilcilerinden oluşturulan bir müteşebbis heyet bu konudaki çalışmaları sürdürmektedir.

Lisanslı depo şirketlerince düzenlenen ürün sentlerinin güven içinde ticaretinin ve takibinin yapılabilmesini teminen lisanslı depo şirketi borsa ile sözleşme imzalamaktadır. Sözleşmede; ürün senetlerinin borsaya kota ettirilmesi, hareketlerinin kontrol ve takibi, teyidi, iptali, bilgi akışının düzenli olarak sağlanması, lisanslı depolardaki ürünlerin gerektiğinde her zaman veya üçer aylık dönemleri geçmemek üzere incelenmesi ve kontrolü hususları düzenlenmektedir.

Ürün ihtisas borsasının kurulmamış olması nedeniyle, lisanslı depo şirketleri, ürün senedi alım satımı konusunda Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca yetkilendirilmiş Ticaret Borsaları ile sözleşme imzalamaktadır.

Yetkilendirilmiş Ticaret borsaları bu amaçla oluşturdukları elektronik platformlarında elektronik ürün senetlerinin alım, satım ve tescil işlemlerini gerçekleştirmektedir.

Tablo 2:Ürün Senedi Alım Satım Konusunda Yetkilendirilmiş Ticaret Borsaları

SIRA NO	BORSA ADI	LİSANS TARİHİ	ANLAŞMALI OLDUĞU LİSANSLI DEPO İŞLETMESİ
1	Polatlı Ticaret Borsası	11.07.2011	TMO-TOBB Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş
			Tiryaki Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş
2	Ankara Ticaret Borsası	28.09.2012	TMO-TOBB Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş
			Yayla Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş
3	Bandırma Ticaret Borsası	26.07.2012	Tiryaki Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş
4	Lüleburgaz Ticaret Borsası	17.08.2012	-
5	Çorum Ticaret Borsası	28.09.2012	Tiryaki Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş
6	Düzce Ticaret Borsası	15.11.2012	TMO-TOBB Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş
7	İzmir Ticaret Borsası	21.02.2013	Ege Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş
8	Konya Ticaret Borsası	24.07.2013	Yayla Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş
			GK Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş
9	Gaziantep Ticaret Borsası	03.11.2014	-

Kaynak: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı

3.1.3 Ticaret Borsaları

5174 sayılı ‘Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu’nda; Ticaret Borsaları, Kanunda yazılı esaslar çerçevesinde borsaya dahil maddelerin alım satımı ve borsada oluşan fiyatlarının tespit, tescil ve ilânı işleriyle meşgul olmak üzere kurulan kamu tüzel kişiliğine sahip kurumlardır’ şeklinde tarif edilmektedir.

Dünya borsacılığının gelişmesi ve bugün ulaştığı düzey uzun süren tarihsel bir değişim sonucudur. Bu değişim temelde üç yönlü bir gelişme ile olmuştur.

- İlk aşamada spot işlemlere, ara aşamada forward işlemlere, daha sonra futures ve optionslara dayalı vadeli kontrat piyasalarına dönüşüm şeklinde bir gelişme gözlemlenmiştir.
- İkinci aşamada, vadeli işlemlere konu olan tarımsal ürünler ve finansal araçlar çeşitlenmiştir.
- Üçüncü aşamada ise teknolojik olanaklar vadeli piyasaların globalleşmesini sağlamıştır.

Spot işlemler; Ürünün fiziki olarak hazır bulunduğu bir piyasada alım satımın yapıldığı gün veya alım satımı takip eden günün akşamına kadar ürünün teslim, tesellüm ve bedelinin ödenmesiyle tamamlanan borsa işlemleridir.

Forward işlemler; Ürünün kesin teslim ve tesellümü ile bedelin ödenmesinin sözleşmenin yapıldığı tarihten tespit edilen belli bir süre sonra yerine getirilmesi ile tamamlanan işlemlerdir. Bu işlemlerde sözleşme konusu olan madde için geliştirilmiş zorunlu bir standardizasyon yoktur.

Vadeli işlemler (futures ve options); Cinsi, kalitesi, miktarı, teslim ve tesellüm yerleri, gelecekteki teslim ve tesellüm vadeleri önceden belli standartlara bağlanmış tarım ürünleri ve finansal araçlar üzerine yapılan, sadece değişken olan fiyatın borsa korbeyinde açık ve yüksek sesle belirlendiği yasal ve bağlayıcı sözleşmelerin alınıp satılmasıyla oluşan işlemlerdir. (İTB 1993; Tuncer 1994)

Lisanslı depoculuk sistemi esas olarak vadeli işlemler borsalarının faaliyetleri ile bağlantılıdır.

Ürün standartlarının belli olması ve fiyatın borsada serbest piyasa koşullarında ve açıklık prensibi ile kaliteye göre oluşması en önemli özelliklerdir. Günümüzde vadeli işlem piyasalarının çok gelişmiş olduğu ülkeler vardır. Özellikle ABD’de 19. Yüzyılın ortalarından itibaren yaygın bir şekilde kullanılan vadeli işlem borsaları oldukça gelişmiştir ve dünya piyasalarını yönlendirebilmektedir. Chicago Ticaret Borsası dünya tahıl ticaretine, New York Pamuk Borsası ise dünya pamuk piyasalarına yön vermektedir. Avrupa’daki Londra Vadeli İşlemler ve Opsiyon Borsası da önemli borsalar arasındadır.

Ülkemizde 113 adet ticaret borsası faaliyet göstermektedir. Mevcut borsaların büyük bir çoğunluğu ürün ticaretinde tescil işlemi yapmaktadır. Başta Konya, Ankara, Polatlı, Gaziantep, İzmir, Bandırma Edirne gibi az sayıda borsada ise alıcı ve satıcılar seans salonunda bir araya getirilerek laboratuvar analiz sonuçlarına göre kalitesi belirlenmiş ürünlerin spot alım satım işlemleri gerçekleştirilmektedir

Ticaret borsalarının temel işlevi; üretimi ve tüketimi son derece yaygın olan tarımsal ürünlerin fiyatlarında zaman ve mekân gibi faktörlere bağlı olarak oluşan farklılıkların kısmen telafi edilmesi, karşılıklı pazarlık usulü ile belirlenen istikrarlı bir fiyat oluşmasının sağlanması ve oluşan bu fiyatın tespit, tescil ve ilan edilmesidir. Borsaların söz konusu işlevi yerine getirmedeki başarı seviyesi arttıkça, ürünler tüketiciye reel değeri ile yansıtacak ve tüketiciler fahiş fiyatlarla karşı karşıya kalmayacaklardır.

Ticaret borsalarının bazı ürünlerle ilgili asgari kalite standartlarının belirlenmesine yönelik yaptıkları çalışmalar, tüketicilerin minimum ölçülerde dahi olsa satın aldıkları ürünlerin belirli bir standardın altına düşmemesi ve buna paralel olarak da yapılan ödemenin karşılığının alınması/güvenli alışveriş yapılmasının teminat altına alınması gibi tüketicilere oldukça önemli faydalar sağlamaktadır.

Üreticiler ticaret borsalarında ürünlerini birden çok alıcı karşısında satışa sunabilmekte, bu sayede ürünlerini güvenli bir şekilde ve gerçek değerine yakın fiyatlar üzerinden pazarlayabilmektedirler.

Tüccarlarda ihtiyaç duyduğu malı serbest piyasa koşullarında karşılıklı pazarlık usulü ile belirlenen fiyatlar üzerinden ve risk üstlenmeden satın alabilmektedirler.

Ticaret borsalarının tüccara sağladığı bir başka imkân ise; malın teslim edilmemesi, istenilen kalite/standarda sahip olmaması veya taahhüt edilen zamanda temin edilememesi gibi risklerden dolayı

herhangi bir anlaşmazlığın olması halinde, hakem heyeti vasıtasıyla anlaşmazlığın çözüme kavuşturulmasıdır.

Ticaret borsaları ihracatçılara da fayda sağlamaktadır. İhracatçılara sağladığı en önemli fayda; uluslararası piyasalara yönelik üretim yapılabilmesinin önemli koşulunu teşkil eden “ihtiyaç duyulan hammadde/ihraç malının, öngörülen kalite ve standartlarda, en hızlı/risksiz, düzenli ve kesintisiz bir şekilde, reel fiyatlar üzerinden ve risk üstlenmeden tedarik edebilme olanağı yaratmasıdır.

Lisanslı depoculuk sistemi ürün ihtisas borsası/borsaları üzerinden yürütülecek, mevcut Ticaret borsaları spot borsacılık işlemlerine devam edecektir. Gerekli fiziki alt yapıya sahip olan ticaret borsaları ürün ihtisas borsalarının aracı kurumu olarak da faaliyette bulunabileceklerdir.

3.1.4 Lisanslı depoculuk sisteminin aktörleri

Lisanslı depoculuk sistemindeki aktörler kimlerdir?

Lisanslı depoculuk sisteminin aktörleri aşağıda belirtilmiştir.

Üretici; ürünün lisanslı depoya stoklayan ürün ticaretini elektronik ürün senedi ile yapan gerçek ve tüzel kişiler.

Tacirler; ürün ticareti ile uğraşan sanayicilere tedarikçilik hizmeti veren ürünleri elektronik ürün senedi karşılığı alıp satan kişiler.

Sanayiciler; lisanslı depolarda stoklu ürünleri alarak işleyecek üretim tesisleri sahipleri.

Aracılar kurum; elektronik ürün senetlerinin borsalarda işlem görmesi için mudiler tarafından verilen alım satım emirlerini yerine getiren tüzel kişilik.

Bankalar; Lisanslı depolara ürün teslim eden mudilerin ürün miktarlarını gösterir yatırım hesaplarını takip eden bankalar.

Sigorta şirketleri; lisanslı depoculuk mevzuatı doğrultusunda lisanslı depo tesisleri ve stoklanan ürünlere poliçe düzenleyen sigortalayan şirketleri.

Yatırımcılar; yatırım amaçlı olarak elektronik ürün senetlerini elinde bulunduran tasarrufçular.

3.1.5 Lisanslı depoculuk sisteminin işleyişi

Tarım ürünleri Lisanslı Depo Şirketinin Kuruluşu:

Tarım ürünleri lisanslı depo işletmeleri, ekonomik ihtiyaç ve etkinlik şartları göz önünde bulundurularak **Gümrük ve Ticaret Bakanlığına** verilecek izinle anonim şirket şeklinde kurulur.

Şirketin kuruluşunda, birmilyon liradan az olmamak üzere ürünle ilgili tebliğde belirtilen depolama kapasitesine göre Bakanlıkça belirlenen tutarda ödenmiş sermayeye sahip olunması ile mevzuatında gösterilen belgelerin ibraz edilmesi koşulları da aranır.

Bu şirketlerin esas sözleşmeleri ve kuruluş işlemleri, ilgili kanun ve diğer mevzuata uygun şekilde yapılmak zorundadır.

Şirketin pay senetleri nama yazılı olarak düzenlenir. Şirket esas sözleşmesinin, ortaklarının ve ortaklık paylarının değişikliği Bakanlık iznine tâbidir.

Kuruluş izni alan şirkete ancak ilgili kanunun öngördüğü şartları taşıdığına tespiti halinde faaliyet izni verilir. Şirket faaliyet izni almadan ürün kabul edemez, ürün senedi düzenleyemez.

Kurulacak şirketlerin unvanlarında “**Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk**” ibaresinin bulunması zorunludur.

Tarım ürünleri lisanslı depo işletmesinin şube açması ve lisans kapsamını değiştirmesi de Bakanlığın iznine tâbidir.

Lisanslı depo işletmelerinin kurulması ve faaliyet izni almaları iki ayrı süreçtir. Bu izinler Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından verilmektedir. Kuruluş izni aldığı halde faaliyet izni almamış olan lisanslı depoculuk işletmeleri ürün kabul edemezler ve ürün senedi düzenleyemezler. Kuruluş izni alan şirket, bir yıl içinde faaliyet izni almak üzere Bakanlığa başvurmak zorundadır. Ancak, işlemlerde meydana gelecek bir uzama durumunda Bakanlık tarafından 1 yıl ek süre verilebilmektedir.

Kuruluş izni verilmesinde aranılan belgeler ve kuruluş izni

Lisanslı depo işletmesi kuruluş izni almak isteyenler dilekçe ile Bakanlığa başvurur. Dilekçeye aşağıdaki belgeler eklenir:

- a) İçeriği ve şekli Bakanlıkça belirlenen kuruluş başvuru formu,
- b) Depolanacak ürüne ilişkin piyasa yapısının, lisanslı depo kurulmasını gerektirecek nitelik ve düzeyde bulunduğu, ekonomik ihtiyaç ve etkinlik şartlarının uygun olduğuna dair gerekçeli rapor,
- c) Kuruluş şartlarına uygun hazırlanmış şirket esas sözleşme,
- ç) Sermayenin en az bir milyon TL'sinin ödendiğine dair belge,
- d) Kurucu, ortak ve yönetim kurulu üyelerinin yasaklı olmadıklarına dair yazılı beyanları,
- e) Kamu tüzel kişileri hariç, tüzel kişi ortakların serbest muhasebeci mali müşavirlerce veya Bakanlıkça gerekli görülmesi durumunda yeminli mali müşavir ya da bağımsız denetim kuruluşlarınca düzenlenen veya onaylanan son bir yıla ait bilanço, gelir gider tablosu ile istenilen ek mali tabloları,
- f) Yabancı uyruklu kurucu, ortak ve yönetim kurulu üyeleri için, yasaklı olmadıklarını gösterir, buldukları ülke yetkili makamlarınca onanmış belgelerin noterce tasdikli çevirileri,
- g) Bakanlıkça gerekli görülen diğer belgeler.

Başvuru dilekçesi ekindeki belgeler Bakanlıkça incelenir. Yapılan inceleme sonucunda gerekli şartları taşıdığı anlaşılanlara kuruluş izni verilir ve kuruluş işlemleri 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre tamamlanır.

Faaliyet izni verilmesinde aranılan şartlar

Kuruluş izni alan Lisanslı depoculuk şirketine faaliyet izni verilebilmesi için aşağıdaki şartlar aranır:

- a) Şirket kuruluşunun tescil ve ilanından itibaren bir yıl içinde başvuruda bulunulması,
- b) Kuruluşta aranılan şartların kaybedilmemiş olması,
- c) Depoların ilgili tebliğinde belirlenen şartları taşıması,
- ç) Uygun yeterli tartım, alet, cihaz ve kantarların bulunması,
- d) Borsa ve yetkili sınıflandırıcı ile sözleşme yükümlülüğünün yerine getirilmesi,
- e) Gerekli bilgi işlem altyapısının oluşturulması ve bu bilgi işlem altyapısına ilgili borsa ve talep halinde Bakanlığın ve Fonun erişiminin sağlanması,
- f) Yasal olarak öngörülen defter ve kayıtlara ilişkin yükümlülüğünün yerine getirilmesi,
- g) Lisanslı depo teminatının verilmesi,
- ğ) Şirket tesisleri ve stoklanacak ürüne ilişkin olarak sigorta yükümlülüğünün yerine getirilmesi,
- h) Depolama kapasitesine göre Bakanlıkça belirlenen sermayenin tamamının ödenmiş olması,
- ı) Kayıt, bilgi ve belge sistemi ile düzenli iş akışı ve haberleşmeyi sağlayacak yeterli bir altyapı kurulması ve teknik donanım ile iç kontrol sisteminin oluşturulması,
- i) Lisanslı depoculuk faaliyetlerine uygun gerekli sayıda ve nitelikteki idari ve yardımcı personel ile tartıcı ve diğer teknik personelin istihdamının sağlanması.

Faaliyet izni verilmesinde aranılan belgeler ve mahiyeti

Kuruluş izni alan şirket, faaliyet izni almak için dilekçe ile Bakanlığa başvurur. Dilekçeye aşağıdaki belgeler

eklenir. Söz konusu belgeler ve bu belgelerin hazırlanmasına yönelik açıklamalar aşağıda belirtilmiştir.

a) İçeriği ve şekli Bakanlıkça belirlenen lisans başvuru formu,

b) İşletmenin tesisleri ile lisanslı depoculuk faaliyeti kapsamında depolayacağı ürünler için düzenlenmiş sigorta poliçelerinin onaylı suretleri,

Lisanslı depo işletmesi tesisleri ve depolanacak ürünler için; hırsızlık, yangın, duman, infilak, deprem, dâhili su basması, sel, grev-lokavt-kargaşalık, terör, fırtına, kar ağırlığı, yıldırım, yer kayması, kara, deniz veya hava araç çarpması ve benzeri diğer rizikolara karşı sigorta yaptırılması zorunludur.

5300 sayılı Tarım ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu kapsamında sigorta yapacak sigorta şirketlerinde aranılacak nitelikler ve bu niteliklere uyan sigorta şirketleri her yıl nisan ayında Hazine Müsteşarlığınca belirlenir ve Bakanlığa bildirilir. Sigorta poliçelerinin bu şirketlere yaptırılması zorunludur.

c) Yetkili sınıflandırıcı ile akdedilen ve Bakanlıkça onaylanan sözleşme,

Lisanslı depo işletmesi depolanacak veya depolanmış ürünlerin analiz, sınıflandırma ve belgelendirme işlemlerinin yürütülmesi için yetkili sınıflandırıcılarla sözleşme yapılır.

ç) Borsa ile akdedilen ve Bakanlıkça onaylanan sözleşme,

Ürün senetlerinin güven içinde ticaretinin ve takibinin yapılabilmesini teminen borsa ile sözleşme yapılır. Sözleşmede; ürün senetlerinin borsaya kota ettirilmesi, hareketlerinin kontrol ve takibi, teyidi, iptali, bilgi akışının düzenli olarak sağlanması, lisanslı depolardaki ürünlerin gerektiğinde her zaman veya üçer aylık dönemleri geçmemek üzere Bakanlıkça uygun görülecek sürelerde borsaya incelenmesi ve kontrolü ile aralarındaki bilgi iletişim sistemine ilişkin hususlar ve Bakanlıkça belirlenecek diğer hususlar yer alır

d) Teminat yükümlülüğünün yerine getirildiğini gösterir tutanak,

Lisans kapsamındaki depo kapasitesinin ürün rayiç bedelinin %15'inden az olmamak üzere Bakanlıkça belirlenen ve kabul edilen lisanslı depo teminatının verilmesi zorunludur.

Teminat tutarının hesabında; lisanslı depo kapasitesinin hangi oranda hangi ürün çeşidine tahsis edildiğine dair Bakanlığa verilen lisans başvuru formu ile bu formda gösterilen ürün çeşitlerinin borsada en çok işlem gören tür ve sınıfına ilişkin içinde bulunulan aydan önceki son altı aya ait borsada oluşan ortalama fiyat, borsa ortalama fiyatı tespit edilemiyorsa Bakanlıkça ilgili ürün için belirlenen yurt içi ve/veya yurt dışı referans borsa veya borsalarda oluşan ortalama fiyat esas alınır.

İstenen teminat tutarına eşit nakit para, banka teminat mektubu, gayrimenkul rehni veya sorumluluk sigortası, mevzuatta öngörülen yükümlülüklerin yerine getirilmesinde temerrüde düşülmesi halinde Fona bu tür teminatı alış, satış, düzenleme ve transfer gibi her türlü tasarruflarda bulunma yetkisi veren bir gayri kabili rücu yetki belgesiyle birlikte verilir.

Lisanslı depo işletmesinin toplam hissesinin %51'i veya daha fazlasına, kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlar, kamu iktisadi teşebbüsleri, iktisadi devlet teşekkülleri, ticaret borsaları veya tarım satış kooperatifleri ve birlikleri ya da tarım kredi kooperatifleri ve birlikleri tarafından sahip olunması durumunda, toplam teminatın %90'ına kadar gayrimenkul rehni ile teminat yükümlülüğü yerine getirilebilir. Diğer lisanslı depo işletmeleri için bu oran azami %75 olarak uygulanır.

Lisanslı depo teminatı, Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu adına ve lehine düzenlenir. Bu teminatların muhafazası, Kanunda öngörüldüğü şekilde nakde çevrilmesi ve zarar görene ödenmesi, kanuni takibinin yapılması, ilgililer hakkında dava açılması, tahsili, yeterliliği, iadesi ve bunların Bakanlığa bildirilmesi, teminatla ilgili diğer hususlar ve tasarruflar Fon tarafından yerine getirilir.

Bakanlık, lisansın değiştirilmesi veya yenilenmesi sırasında lisanslı depo teminatını kontrol etmeye, varsa eksik kalan teminat tutarını tamamlamaya, Fonun talebi ve/veya piyasadaki gelişmeler sonucunda lisanslı depo işletmesine yapılacak bir bildirimle teminat oranını yükseltmeye veya toplam teminat oranı içindeki gayrimenkul rehni oranını değiştirmeye yetkilidir.

e) Depolama kapasitesine göre Bakanlıkça belirlenen sermayenin tamamının ödendiğine dair

yeminli veya serbest muhasebeci mali müşavir raporu,

Lisanslı depo şirketi kuruluşunda en az birmilyon ödenmiş sermayeye sahip olunması gerekmektedir. Sermaye tutarı kurulacak tesisin ürün depolama kapasitesine göre artış göstermektedir.

Örneğin; kuru kayısıda lisanslı depoculuk şirketi kurulabilmesi için şirketin minimum 10.000 tonluk depolama kapasitene sahip olması gerekmektedir. Bu miktar için şirketin minimum bir milyon Lira ödenmiş sermayeye sahip olması gerekir. Depo kapasitesinin 10.001 – 20.000 ton arasında olmasında bir milyon beş yüzbin Lira, 20.001 – 30.000 ton arsında olmasında iki milyon Lira ödenmiş sermayeye sahip olması gerekir.

f) Şirketin, serbest muhasebeci mali müşavirlerce veya Bakanlıkça gerekli görülmesi durumunda yeminli mali müşavir ya da bağımsız denetim kuruluşlarınca düzenlenen veya onaylanan son bir yıla ait bilanço, gelir gider tablosu ile istenilen ek mali tabloları,

Şirketin kuruluşu ile faaliyet izni alınması için başvuru süre 1 yıldan az ise söz konusu mali tablolar son 3 aylık dönemi kapsayacaktır.

g) Yöneticiler ile varsa şube sorumlularının ismi, T.C. kimlik numarası, ikamet adresi ve eğitim durumunu gösterir beyanname,

Bu beyannameye şirket tarafından hazırlanacaktır. Beyannamenin ekine kimlik fotokopileri, ikametgâh belgeleri ve personelin diploma suretleri eklenecektir.

ğ) Personelin isim, unvan, görev ve sorumlulukları ile iş tanımlarını gösterir personel ve organizasyon şeması,

Şirketin iş durumu ve depolama kapasitesine göre nitelikli elemanların istihdam edileceği bir organizasyon şeması hazırlanacak, görev yapacak personelin iş tanımları hazırlanacak bir kadro tanımları kitapçığında belirtilecektir.

h) İşletmenin bina ve tesislerinin mülk sahibi veya kiracısı olduğuna dair yazılı beyan,

Lisanslı depo işletmesi depolama tesislerinin mülk sahibi olabileceği gibi kiralayacağı tesislerde de bu faaliyetini sürdürebilir. Kiralama süresi azami lisans süresi olan 2 yıldan fazla olmalıdır.

ı) İşletme ve depolar ile varsa şubelerin yerleşim planı,

j) Şirket yönetim kurulunca belirlenen lisanslı depo ücret tarifesi ile Bakanlıkça öngörölmüş ise prim ve indirim tarifelerinin Bakanlıkça onaylanmasına ilişkin dilekçe,

Ücret Tarifesi:

Lisanslı depo ücret tarifesi, işletmenin yönetim kurulunca belirlenir ve Bakanlığın onayına sunulur. Bakanlıkça onaylanan ücret tarifesi ve tarifedeki değişiklikler Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde yayımlanır ve yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer. Lisanslı depo ücret tarifesinde, yürürlük tarihinden itibaren altı ay geçmedikçe, yeni değişiklik talebinde bulunulamaz. Yeni tarife, tarifenin yürürlüğe girmesinden sonra depolanan ürünler için geçerli olur.

Pirim İndirim Tarifesi:

Lisanslı depolarda "prim" ve "indirim" tarifesi uygulamaktadır. Bu tarifeler ürünlerin depoya bırakıldıkları zamanki kaliteleri ile teslim alındıkları zamanki kaliteleri arasında herhangi bir fark oluşması durumu için hazırlanmıştır. Bu tarifeler ürünlerin karıştırılarak depolanması esnasında ortaya çıkan küçük kalite farklılıkları için kullanılmaktadır. Burada iki durum söz konusudur;

Mudinin lisanslı depodan teslim aldığı ürün, teslim ettiğinden kaliteli çıkar ise, mudi tarafından ürünün niteliğine göre teslim tarihinde borsada oluşan ortalama fiyat baz alınarak kalite farklılığından doğan fiyat farkı indirim tarifesi olarak lisanslı depo işletmesine ödenir.

Mudinin lisanslı depoya teslim ettiği ürün, teslim aldığından kaliteli çıkar ise, lisanslı depo işletmesi tarafından ürünün niteliğine göre teslim tarihinde borsada oluşan ortalama fiyat baz alınarak kalite farklılığından doğan fiyat farkı prim olarak mudiye ödenir. Lisanslı depo işletmesi, lisansı askıya alınmış olsa bile her zaman, sorumluluğu altında bulunan ürünlerin muhafazasında gerekli dikkati ve özeni göstermekle yükümlüdür.

Prim ve indirim tarifesi, işletmenin yönetim kurulunca belirlenir ve borsanın görüşü alınarak Bakanlığın onayına sunulur. Bu tarife ve tarifedeki değişiklikler ancak Bakanlık onayından sonra geçerli olur.

I) Bakanlıkça belirlenen lisans bedelinin ilgili hesaba yatırıldığını gösterir dekont.

Verilen lisansa ilişkin bedeller, Bakanlıkça genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere peşin olarak tahsil edilir.

Lisans bedelleri, her yıl 1 Ocak tarihinden geçerli olmak üzere Bakan oluru ile belirlenir. Lisanslı depo işletmelerinin lisans bedelleri belirlenirken depo kapasiteleri dikkate alınır

Faaliyet izni

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı lisanslı depoculuk faaliyet izni almak için ilgili şirketçe sunulan belgelerin tam ve yeterli olup olmadığını tespit eder. Yapılan başvuruya yönelik olarak, gerekli incelemelerin yapılması için Bakanlık bünyesinden ve/veya dışarıdan sayısı üçten az olmamak üzere teknik ve uzman kişilerden bir komisyon oluşturulur.

Bakanlık, bu incelemeyi oluşturacağı bir komisyon yerine denetim yapmaya yetkilendirdiği bir kuruluştan da talep edebilir.

Lisans Başvurusu İnceleme Komisyonu;

- a) Lisans kapsamındaki depo ve diğer tesislerin, Kanun ve ikincil düzenlemelerinde öngörülen teknik yeterlilikleri sağlayıp sağlamadığını,
- b) İşletmede kullanılan alet, cihaz, tartım araçları ve kantarların sayı ve nitelik bakımından uygun olup olmadığını ve kullanım talimatlarının bulunup bulunmadığını,
- c) Lisanslı depoculuk faaliyetlerine ilişkin gerekli bilgi işlem altyapısının oluşturulup oluşturulmadığını, bu bilgi işlem altyapısına ilgili borsa ve talep halinde Bakanlığın ve Fonun erişiminin sağlanıp sağlanmadığını ve sertifikaların temin edilip edilmediğini,
- ç) Kayıt, bilgi ve belge sistemi ile düzenli iş akışı ve haberleşmeyi sağlayacak yeterli bir altyapının kurulup kurulmadığı ile teknik donanım ve iç kontrol sisteminin oluşturulup oluşturulmadığını,
- d) Gerekli sayıda ve nitelikteki teknik, idari ve yardımcı personelin istihdam edilip edilmediğini,
- e) Defter ve kayıtlara ilişkin yükümlülüklerin mevzuata uygun olarak yerine getirilip getirilmediğini,
- f) Bakanlıkça gerekli görülen diğer hususları inceler ve inceleme sonucunu gerekçeleriyle birlikte bir rapora bağlayarak Bakanlığa sunar.

Bakanlık, komisyonca düzenlenen raporu yetersiz bulursa veya ihtiyaç görürse konuyla ilgili ek ya da yeni bir inceleme yapılmasına karar verebilir.

Yapılan inceleme ve değerlendirme sonucunda; gerekli şartları taşıdığı anlaşılanlara ve istenilen belgeleri ibraz edenlere şirkete Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca lisans verilir. Gerekli şartların sağlanmadığının ya da istenilen belgelerin ibraz edilmediğinin anlaşılması veya güven ve ticarî itibarı sarsıcı ya da lisans verilmesine engel geçerli bir sebebin varlığının tespiti hallerinde lisans verilmez.

İki ya da daha fazla çeşit ürünün depolanması için bir lisans düzenlenebilir. Lisans belgesinde, hangi ürünlerin depolanabileceği ve bunların azamî kapasiteleri ile lisans kapsamında faaliyet gösteren tüm şubeler gösterilir.

Lisans, iki yıl süre için geçerlidir ve devredilemez. Bu lisans, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilân edilir.

Lisanslı depoculuk faaliyetinde bulunmak için Bakanlıktan lisans alınması zorunludur. Lisans alınmadan faaliyette bulunulamaz, lisanslı olmayan bir depo lisanslı depo şeklinde işletilemez ya da izin alınmadan lisanslı depo veya lisanslı depo işletmesi izlenimini verecek hiçbir isim, unvan, işaret ve benzerleri kullanılamaz.

Lisanslı bir deponun herhangi bir nedenle lisans koşulları bakımından yetersiz hale gelmesi durumunda, depoyu yetersiz hale getiren nedenler ortadan kalkmadıkça bu depo ürünlerin depolanması amacıyla kullanılamaz.

3.1.6 Yetkili sınıflandırıcılık sistemi,

Lisanslı depoculuk sisteminde ürün fiyatları kalite kriterlerine göre belirlenmektedir. Kalitenin tarafsız, objektif ve doğru olarak belirlenmesi sistemin taraflara güven vermesi açısından önemlidir. Bu amaçla oluşturulan Yetkili sınıflandırıcılık sistemini 8.10.2005 tarih 25960 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yetkili Sınıflandırıcıların Lisans Alma, Faaliyet Ve Denetimi Hakkındaki Yönetmelik düzenlemektedir.

Yönetmeliğin amacı; tarım ürünleri lisanslı depolarında muhafaza edilecek tarım ürünlerinin analizini yapmak, ürünün nitelik ve özelliklerini belirlemek, standartlara uygun olarak sınıflandırmak ve bu durumu belgelendirmek üzere, yetkili sınıflandırıcı olarak gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan ve işletilen laboratuvarların lisans almalarına, faaliyet ve denetimlerine ilişkin usul ve esaslar ile buralarda çalıştırılacak personelin haiz olacağı şartları düzenlemek olarak belirlenmiştir.

Yetkili sınıflandırıcı olması yasaklananlar

Affa uğramış olsalar dahi, beş yıldan fazla hapis yahut basit veya nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, sahtecilik, dolandırıcılık, inancı kötüye kullanma, hileli iflas, kaçakçılık gibi yüz kızartıcı suçlar ile resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma suçları ile Kanuna aykırı davranışlardan dolayı hüküm giyenler yetkili sınıflandırıcı veya ortağı olamazlar, bunların yönetici ve denetçi görevlerinde bulunamazlar.

Lisanslı depo işletmeleri ve bunların ticaret borsaları haricindeki ortakları, yetkili sınıflandırıcılara ortak olamaz, bu işletmelerin ortakları ve yöneticileri de yetkili sınıflandırıcılarda yönetici olarak görev alamaz.

Yetkili Sınıflandırıcı Lisans başvurusu ve aranılan belgeler

Bakanlıkça lisans verilirken aşağıdaki koşullar ve belgeler aranır:

- a) Başvuru dilekçesi,
- b) Yetkili sınıflandırıcılık için başvuranın unvanı veya adı ve soyadı, tesis ve laboratuvarının, varsa şubelerinin ve merkezinin açık adresi, telefon, faks numarası ve e-mail adresi,
- c) Yetkili sınıflandırıcının faaliyet konusu ve yapılacak analizler,
- d) Ekonomik gereklilik ile lisanslı depolarda muhafaza edilecek ürünlerin analiz ve sınıflandırması için ihtiyaç duyulan işlem hacminin ya da sınıflandırma hizmetinin nitelik ve kalitesinin mevcut bir yetkili sınıflandırıcıdan ayrı olarak yetkili sınıflandırıcı kurulmasını gerektirecek nitelik ve düzeyde olması,
- e) Yetkili sınıflandırıcı ve/veya ortağının adli sicilinde engel olmadığına ilişkin, yazılı beyanı,
- f) Kamu tüzel kişileri hariç lisans için başvuran tüzel kişi ortaklık ise, kuruluşun yayımlandığı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi, ortaklığın Ticaret Sicil Memurluğunca onaylı değişiklikleri de içeren ana sözleşmesi, kayıtlı vergi dairesi adı ve vergi kimlik numarası beyanı,
- g) İlgili Yönetmeliğin 20 nci maddesinde gösterilen referans yetkili sınıflandırıcıya verilecek taahhütname,
- h) Laboratuvar yerleşim planı,
- i) Yetkili sınıflandırıcının, bina ve tesislerinin mülk sahibi veya kiracısı olduğuna dair yazılı beyanı,
- j) Yetkili sınıflandırıcı yöneticisi ile bölüm sorumlularının, varsa şube sorumlularının isimleri, sözleşme ve diploma suretleri ile T.C. Kimlik numaraları,
- k) Personelin unvan, görev ve sorumlulukları ile iş tanımlarını da gösterir personel ve organizasyon şeması,
- l) Valilik, Gümrük ve Ticaret İl Müdürlüğü veya referans yetkili sınıflandırıcı ya da noterce onaylı numune kayıt defteri ile analiz ve sınıflandırma defteri,

- m)** Laboratuvarda uygulanacak analizlerin listesi ile kaynaklarıyla birlikte orijinal ve Türkçe analiz yöntemleri,
- n)** Laboratuvarda kullanılacak cihaz, alet ve ekipmanların marka, model, üretim yılı ve kullanım talimatları,
- o)** Yetkili sınıflandırıcının tesis ve cihazlarının hırsızlık, yangın, duman, infilak, deprem, dahili su basması, sel, grev-lokavt-kargaşalık, terör, fırtına, kar ağırlığı, yıldırım, yer kayması, kara, deniz veya hava araç çarpması ve benzeri diğer rizikolara karşı yapılmış sigorta poliçesi,

p) Kanunda ve Kanuna istinaden çıkarılan ikincil düzenlemelerde öngörülen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi dolayısıyla meydana gelecek zararları karşılamak üzere, Kanunda öngörülen Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu lehine düzenlenmiş Bakanlık tarafından belirlenen ve kabul edilen asgari 100.000 TL tutarında nakit ve nakde çevrilebilir teminat ile Fona bu teminatı alış, satış, düzenleme ve transfer gibi her türlü tasarruflarda bulunma yetkisi veren bir gayri kabili rücu yetki belgesi,

r) Laboratuvarın niteliğine göre gerekli diğer bilgi ve belgeler.

Lisans başvurusu yukarıdaki fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde gösterilen belgelerle birlikte Bakanlığa yapılır. Bakanlık bu başvuruyu yukarıdaki fıkranın (d) bendindeki koşullar bakımından en geç 20 işgünü içinde inceler ve değerlendirmeye tabi tutar. Bakanlığın başvuru bu süre içinde kabul edip uygun görüş vermesi durumunda, başvuru sahibince yukarıdaki fıkra da aranılan diğer belgeler de tamamlanarak Bakanlığa sunulur.

Bakanlık öncelikle, lisans başvurusu için sunulan belgelerin tam ve yeterli olup olmadığını tespitini yapar, varsa eksikliklerin giderilmesini talep eder. Sonra yetkili sınıflandırıcı lisansı için başvuranın laboratuvar ve diğer tesisleri; Kanun ve bu Yönetmelik hükümleri ile teknik yeterlilik bakımından Bakanlık tarafından oluşturulan bir Komisyona yerinde incelettirilir.

Komisyon Bakanlık bünyesinden ve/veya dışarıdan, sayısı üçten az olmamak üzere teknik ve uzman kişilerden oluşturulur. Bakanlık Komisyonda görev yapmak üzere ilgili bakanlıktan da personel isteyebilir.

Bakanlık bu incelemeyi, komisyon yerine, ilgili referans yetkili sınıflandırıcıdan ve/veya Türk Akreditasyon Kurumundan ya da uygun göreceği başka bir kuruluştan da talep edebilir.

İnceleme sonucu gerekçeleriyle birlikte bir rapora bağlanarak Bakanlığa sunulur. Raporda lisans alması uygun görülenlere Bakanlıkça lisans belgesi verilir.

Bakanlık; lisans koşullarının tamamını veya bir kısmını aramadan, yetkili sınıflandırıcının ilgili Yönetmeliğinde öngörülen görev ve yetkilerini yürütmek ve ürün belgelendirmek üzere; bünyesinde uygun ve yeterli laboratuvar bulunduran ve işleten ilgili bakanlıkların ya da kamu kurumlarının ilgili birimlerini veya Türk Akreditasyon Kurumunca-TURKAK TS EN ISO IEC 17025 “Deney ve Kalibrasyon Laboratuvarlarının Yeterliliği için Genel Şartlar” standardına göre akredite edilmiş ve/veya Türk Standartları Enstitüsü-TSE ya da benzeri bir kuruluş tarafından ISO 17025 akreditasyon şartlarına haiz bulunduğu onaylanmış özel veya kamu kuruluşlarını yetkili sınıflandırıcı olarak lisanslandırabilir.

Bakanlık; lisans almış olan, ancak TS EN ISO IEC 17025 “Deney ve Kalibrasyon Laboratuvarlarının Yeterliliği için Genel Şartlar” standardına göre Türk Akreditasyon Kurumunca-TURKAK akredite edilmemiş bulunan yetkili sınıflandırıcıların da, belli bir süre sonuna kadar akredite olmalarını ve/veya Türk Standartları Enstitüsü-TSE ya da benzeri bir kuruluş tarafından ISO 17025 akreditasyon şartlarına haiz bulunduğunun onaylanmasını zorunlu hale getirebilir.

3.1.7 Yetkili sınıflandırıcılık sisteminin işleyişi,

İlgili Yönetmeliğinde belirten şartları taşıyan yetkili sınıflandırıcı, lisanslı depo şirketi ile aralarındaki hizmet alış verişini kapsayan bir sözleşme imzalar.

Yetkili sınıflandırıcı Bakanlıkça onaylanan ürün standardına, böyle bir standart da oluşturulmamışsa ilgili ürüne ilişkin yürürlükte bulunan Türk Standardına göre tarımsal ürünlerin analiz edilmesi, sınıf ve standardının belirlenmesi ve bunun belgelendirilmesi görev ve yetkisi ne sahiptirler.

Yetkili sınıflandırıcı, numune analiz ve sınıflandırması ile yapmış olduğu diğer hizmetler karşılığında önceden belirlenmiş ve bilinen yetkili sınıflandırıcı ücret tarifesi çerçevesinde ücret talep edebilir.

Yetkili sınıflandırıcı tarafından hazırlanan ücret tarifesi ve tarifedeki değişiklikler, Bakanlıkça

onaylandıktan sonra yürürlüğe girer.

Lisanslı depoya depolanmak üzere ürün getiren şahıs ya da ürünün depolanacağı lisanslı depo işletmesi, yetkili sınıflandırıcı gözetiminde yapılan numune işlemleri veya analiz ve sınıflandırma belgesine itiraz edebilir.

Yazılı itiraz başvurusuna; itiraza ilişkin yeniden alınan temsili numuneyle birlikte, varsa itiraz edilen ürün analiz ve sınıflandırma belgesi ile yetkili sınıflandırıcı ücret tarifesi çerçevesinde analiz ve sınıflandırma bedelinin kabul edildiğini gösterir taraflarca imzalı yazılı muvafakat eklenir. Muvafakat belgesinde, varsa uzlaşılan veya tercih edilen yetkili sınıflandırıcı da belirtilir.

Bu durumda numune, tarafların üzerinde uzlaştığı bir yetkili sınıflandırıcı ya da böyle bir uzlaşmaya gitmeden tarafların birlikte ve doğrudan tercihiyle ilgili hakem veya referans yetkili sınıflandırıcıda analiz edilir ve sınıflandırılır. Taraflarca üzerinde uzlaşılan ya da doğrudan tercih edilen yetkili sınıflandırıcı olmaması halinde, numune, referans yetkili sınıflandırıcıya gönderilir.

İlgili Yönetmeliğin 32 nci maddesinde gösterildiği şekilde üründen yeniden temsili numune alınması, paketlenmesi ve gönderilmesi işlemlerine, istemeleri halinde ürün sahibi ile lisanslı depo işletmesi veya bunların temsilcileri nezaret edebilir. Referans yetkili sınıflandırıcı, numune işlemlerini kendi yürütebileceği gibi, numune işlem ve analizine itiraz edilen yetkili sınıflandırıcı dışındaki bir yetkili sınıflandırıcıyı da görevlendirebilir.

Burada yapılan analiz sonucunu, lisanslı depo işletmesi kabul etmekle yükümlü olup, bu kalite ve sınıflandırma özellikleri üzerinden ürünün depolanmasını reddedemez.

Lisanslı depo işletmesi, depolarına kabul edeceği ürünleri yetkili sınıflandırıcı tarafından belirlene sınıf ve kalitelere göre ayrı ayrı depolar.

Ürünün lisanslı depodan tesliminde mudi, analiz ücretini ödemek kaydıyla ürününün analiz edilmesini talep edebilir. Mudinin talebi üzerine veya doğrudan ürün, lisanslı depo işletmesi tarafından yetkili sınıflandırıcıya analiz ettirilir. Analiz sonucunda düzenlenen analiz ve sınıflandırma belgesine, mudi yazılı olarak itiraz edebilir. Bu itirazlarda da depoya ürün kabul edilmesindeki prosedür uygulanır.

3.1.8 Referans yetkili sınıflandırıcılık,

Referans yetkili sınıflandırıcılık sistemini 8.10.2005 tarih 25960 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yetkili Sınıflandırıcıların Lisans Alma, Faaliyet Ve Denetimi Hakkındaki Yönetmelik düzenlemektedir

Referans yetkili sınıflandırıcı: Görev alanındaki yetkili sınıflandırıcıların kalibrasyon, uygunluk kontrol ve denetimini yürüten, ürün analiz yöntemlerinin geliştirilmesi ve standardizasyonunun sağlanması için ulusal ve uluslararası bilimsel kuruluşlar ile çalışma yapan, eğitim veren, şahit numuneler ile itiraz ve anlaşmazlıklarda istem üzerine veya Bakanlıkça görevlendirildiğinde tarım ürünlerini analiz eden ve görüş veren, analiz metotları konusunda TS EN ISO IEC 17025 “Deney ve Kalibrasyon Laboratuvarlarının Yeterliliği için Genel Şartlar” standardına göre Türk Akreditasyon Kurumunca-TURKAK akredite edilmiş bulunan kamu veya özel laboratuvarları işleten ve Bakanlıktan lisans alan gerçek veya kamu ve özel tüzel kişilerdir.

Referans yetkili sınıflandırıcı lisansı

Referans yetkili sınıflandırıcı lisansı için; ilgili tarım ürünlerinin standartlarına göre analizlerini ve bu Yönetmelikte öngörülen referans yetkili sınıflandırıcı görevlerini yürütebilecek olan, analiz metotları konusunda TS EN ISO IEC 17025 “Deney ve Kalibrasyon Laboratuvarlarının Yeterliliği için Genel Şartlar” standardına göre Türk Akreditasyon Kurumunca-TURKAK akredite edilmiş bulunan kamu veya özel laboratuvarları işleten gerçek veya tüzel kişiler başvurabilir.

Bakanlık, ilgili yönetmeliğin 47 nci maddedeki lisans koşullarının tamamını veya bir kısmını aramadan, Bakanlık ile ilgili kurum arasında imzalanacak bir sözleşme çerçevesinde, referans yetkili sınıflandırıcının öngörülen görev ve yetkilerini yürütmek üzere Türk Standartları Enstitüsünü, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu ile bu konularda faaliyet gösteren özel veya kamu kuruluşlarını, referans yetkili sınıflandırıcı olarak belirleyip lisanslandırabilir. Bu tür lisanslandırmalar geçici veya belli bir süre için de yapılabilir

Bakanlık, referans yetkili sınıflandırıcıları esas itibarıyla, tarımsal ürün veya ürün grupları bazında faaliyet gösteren tüm yetkili sınıflandırıcıları kapsayacak şekilde sınıflandırır ve lisans verir.

Ancak ekonomik ihtiyaçlar veya uygulamaya d6nük zarureter ortaya çıkarsa, referans yetkili sınıflandırıcılar, belli bir ürün veya ürün grubunda faaliyet gösteren yetkili sınıflandırıcıların bir kısmını ya da faaliyet alanı belli bir bölgeyi kapsayacak şekilde sınıflandırma ve lisanslandırma işlemine de tabi tutulabilir.

3.1.9 Referans yetkili sınıflandırıcılığın işleyişi:

Yetkili sınıflandırıcılarca yapılan analizlerin güvenilirliği açısından; analiz ve test sonuçlarının aynı işlevi yapan yetkili sınıflandırıcılar arasında ve bir yetkili sınıflandırıcı bünyesindeki analiz cihazları arasında tekrarlanabilmesi ve yeniden yapılabilmesi, bu sonuçların referans yetkili sınıflandırıcı tarafından belli aralıklarla kontrol edilerek kalibrasyon, kalite güvenlik ve doğruluğunun yeniden test edilmesi ile yetkili sınıflandırıcılarda aynı ya da benzer analiz koşullarının oluşturulması önem taşımaktadır.

Yetkili sınıflandırıcılar, faaliyet gösterdiği sürece, referans yetkili sınıflandırıcı tarafından cihaz ve ekipmanlarının doğru analiz sonuçlarını üretip üretmediği, analiz yöntemleri ile diğer laboratuvar faaliyetleri hususunda gerekli uygunluk kontrol ve denetimlerinin belli zaman aralıklarıyla yapılmasında; referans yetkili sınıflandırıcıların referans yetkili sınıflandırıcının görev ve yetkilerinin yerine getirilmesinde her türlü kolaylığı göstereceğini, istenilen bilgi ve belgeleri doğru ve zamanında vereceğini, cihaz, alet ve ekipmanlar ile yetkili sınıflandırıcının tesislerinde ihtiyaç duyulan inceleme, test ve çalışmalara izin vereceğini ve gerekli işbirliğini sağlayacağını, lisans koşulu olarak kabul ve taahhüt etmek ve bu taahhüdüne uygun davranmak zorundadır.

Referans yetkili sınıflandırıcılık sistemi ile yetkili sınıflandırıcıların denetlenmesi, uygulama birliği sağlanması, itirazların çözüme kavuşturulması amaçlanmıştır

Referans yetkili sınıflandırıcının görev ve yetkileri:

- a) Yetkili sınıflandırıcıların kalibrasyonu ile ilgili gerekli kriter ve önlemleri belirlemek, bunları uygulamak ve gerektiğinde değiştirmek, düzeltmek veya yürürlükten kaldırmak,
- b) Çok kez test edilmiş ve yeknesaklığı sağlanmış kalibrasyon numuneleri hazırlayarak, yetkili sınıflandırıcıların analiz cihazlarını kalibrasyon kontrolüne tabi tutmak, bunları tesadüfi yöntemle seçerek ve 24 saat içinde kendisi tarafından da tekrar test ederek sonuçların karşılaştırma ve kontrollerini en az yılda iki kez yapmak,
- c) Bakanlıkça görevlendirildiğinde, yetkili sınıflandırıcı lisansı almak üzere başvuranların, bu Yönetmelik ve ilgili standartlara ve kriterlere göre inceleme ve değerlendirmesini yapmak ve buna ilişkin rapor düzenleyerek Bakanlığa sunmak,
- d) Bakanlıktan lisans alan yetkili sınıflandırıcıları izlemeye almak ve gerektiğinde Bakanlığa, geçici veya devamlı olarak lisanslarının iptal edilmesini önermek,
- e) İtiraz ve anlaşmazlıklarda, Bakanlıkça belirlenmişse veya tarafların tercihi üzerine, tarım ürünlerini analiz etmek ve görüş vermek,
- f) Yetkili sınıflandırıcıların taahhütnameleri doğrultusunda, yetkili sınıflandırıcıların cihaz ve ekipmanlarının doğru analiz sonuçlarını üretip üretmediği, analiz yöntemleri ile diğer laboratuvar faaliyetleri hususunda, şahit numuneleri analiz etmekte dahil, gerekli uygunluk kontrol ve denetimlerini belli zaman aralıklarıyla yapmak, ölçümlerdeki tolerans sınırlarını belirlemek,
- g) Tolerans sınırları dışındaki ölçümlerle karşılaşıldığında, bu cihazları ve/veya yetkili sınıflandırıcıların faaliyetini durdurmayı, gerekli düzeltme ve diğer işlemleri yapmayı yetkili sınıflandırıcıdan talep etmek ve bunu ivedilikle Bakanlığa bildirmek,
- h) Görev alanı kapsamındaki yetkili sınıflandırıcılar arasında işbirliği, uyum ve koordinasyonu sağlamak, onların mümkün olduğunca aynı ya da benzer analiz yöntemleri ile analiz cihaz ve ekipmanlarını kullanmalarını, laboratuvar koşullarını oluşturmalarını teşvik etmek ve önermek,
- ı) Görev ve faaliyet konusu çerçevesinde; ulusal veya uluslararası, bölgesel ve diğer ülkelerin bilimsel ve benzer faaliyetleri yürüten kuruluşları ile ilişkiler kurmak, işbirliğinde bulunmak ve ortak çalışmalar yürütmek,
- j) Yetkili sınıflandırıcı lisansı için başvuran ya da lisansı alan yetkili sınıflandırıcılar nezdinde yapılan incelemelerde elde edilmiş bilgilerin gizliliğini sağlamak, bu bilgileri yetkili merciler dışında kimseye vermemek,
- k) Ürün analiz yöntemlerinin geliştirilmesi ve standardizasyonunun sağlanması ile kalite bilincinin

artırılması faaliyetlerinde bulunmak,

l) Görev alanına giren konularda, eğitim, araştırma ve yayın faaliyetlerinde bulunmak,

3.1.10 Mevcut Yetkili Sınıflandırıcı ve Referans Yetkili Sınıflandırıcı Durumu**Tablo 3: Mevcut Yetkili Sınıflandırıcılar ve Referans Yetkili Sınıflandırıcılar**

MEVCUT YETKİLİ SINIFLANDIRICILAR				
SIRA NO	ÜNVANI	LİSANS TARİHİ	FAALİYET KONUSU	BULUNDUĞU YER
1	Polatlı Ticaret Borsası, Hububat Teknolojileri Laboratuvarı	13.06.2011	Hububat, Baklagiller	Polatlı
2	Ankara Ticaret Borsası, Hububat Teknolojileri Laboratuvarı	05.07.2012	Hububat, Baklagiller	Gölbaşı/ ANKARA
3	Bandırma Ticaret Borsası, Hububat Laboratuvarı	02.07.2012	Hububat, Baklagiller	BANDIRMA
4	Lüleburgaz Ticaret Borsası, Hububat Teknolojileri Laboratuvarı	05.07.2013	Hububat, Baklagiller	LÜLEBURGAZ
5	Çorum Ticaret Borsası, Çorum Hububat Laboratuvarı	28.09.2012	Hububat, Baklagiller	ÇORUM
6	AFC Laboratuvar Hizmetleri Ltd. Şti. Hububat Laboratuvarı	29.09.2012	Hububat, Baklagiller	MERSİN
7	İzmir Ticaret Borsası, Laboratuvar Arge ve Danışmanlık Hiz. A.Ş	21.12.2014	Pamuk	İZMİR
8	Konya Laboratuvar ve Depoculuk Tar. Gıda En. A.Ş	13.03.2014	Hububat, Baklagiller	KONYA
9	Gaziantep Ticaret Borsası, Laboratuvar ve Depoculuk A.Ş	03.07.2014	Hububat, Baklagiller	GAZİANTEP
10	Edirne Ticaret Borsası Ürün Laboratuvarı	13.08.2014	Hububat, Baklagiller	EDİRNE

FAALİYET İZİNİ ALAN REFERANS YETKİLİ SINIFLANDIRICILAR				
SIRA NO	ÜNVANI	LİSANS TARİHİ	FAALİYET KONUSU	BULUNDUĞU YER
1	Toprak Mahsulleri Ofisi Merkez Laboratuvarı	18.05.2011	Hububat, Baklagiller	ANKARA
2	Türk Standartları Enstitüsü	20.09.2012	Fındık	ANKARA
3	Zeytincilik Araştırma İstasyon Müdürlüğü	23.07.2014	Zeytin, Zeytinyağı	İZMİR
4	Ekonomi Bakanlığı, Batı Anadolu Bölge Müdürlüğü İzmir Laboratuvar	03.11.2014	Pamuk	İZMİR

Kaynak: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı

3.2 Lisanslı Depoculuk Sistemi ve Avantajları:**Lisanslı depoculuk sistemin işleyebilmesi için gerekli şartlar:**

Lisanslı depoculuk yapılacak ürünün standardize edilebilir stoklama ömrü uzun ve Bakanlıkça depolama tebliğ yayınlanmış ürün olması,

Bakanlıkça Faaliyet izni almış lisanslı depo kurulması,

Lisanslı depoya gelen ürünleri standartlarına göre analiz eden kalite ve sınıfını belirleyen Bakanlıktan Lisans almış Yetkili sınıflandırıcı,

Ürün bazında yetkili sınıflandırıcıların faaliyetlerini denetleyecek Bakanlıktan lisans almış Referans Yetkili Sınıflandırıcı,

Ürün ihtisas borsası ya da lisanslı depoculuk faaliyetleri ile ilgili olarak Bakanlıkça yetkilendirilmiş borsa,

Elektronik ürün senetlerinin sistem üzerinden oluşturulmasını sağlayan, bu senetlere bağlı tüm hak yükümlülükler ile işlemleri ilgili taraflar itibariyle kayıt eden ve izleyen Bakanlıktan lisans almış Elektronik Kayıt Kuruluşu,

Türkiye’de menkul kıymetlerin takası, saklaması ve uluslararası standartlarda numaralandırılması ile görevlendirilmiş bir banka,

Mudilere ürün bazlı yatırım hesabı açan banka/bankalar,

Lisanslı depo tesisleri ve stoklanacak ürünü sigortalayacak sigorta şirketi,

Tüm taraflara bilgi aktaracak ve işlem yapılmasını sağlayacak bilgisayar donanım ve yazılım sistemi,

Lisanslı depoculuk sitemini işletecek nitelikte yeterli personel,

Olması gerekmektedir.

Ürünün Lisanslı Depoya Teslimi (Elektronik Ürün Senedi İhraç Süreci):

İşlem sürecini belirtmeden önce ürün senedi, elektronik ürün senedi nedir. Bu iki tanım açıklanacaktır.

Ürün senedi: Lisanslı depolara teslim edilen tarım ürünleri karşılığında nama veya emre düzenlenen, ürünlerin mülkiyetini temsil ve rehinini temin eden, teminat olarak verilebilen, ciro edilebilen veya edilemeyen ve Kanunda hüküm bulunmayan durumlarda Türk Ticaret Kanununda düzenlenen makbuz senedi hükümlerine tabi olan matbu kıymetli evrak.

Elektronik Ürün Senedi (ELÜS): Lisanslı depo işletmesince, Elektronik Kayıt Kurallarına uygun olarak Sistem üzerinde oluşturulan elektronik kayıt.

Lisanslı depoya ürün getiren gerçek veya tüzel kişiye mudi denir. Mudi Lisanslı depoya 3 amaçla ürün getirebilir.

Stoklanan ürünü son depolama tarihinden önce ihtiyaç duyduğu anda kısmen veya tamamen alarak değerlendirmek amaçlı. Bu şekilde teslim edilen ürün **AYNEN** adı altında elektronik ürün senedi düzenlenerek depolanır.

Stoklanan ürünün elektronik ürün senedi karşılığında satılması amaçlı. Bu şekilde teslim edilen ürün **MİSLEN** adı altında elektronik ürün senedi düzenlenerek depolanır.

Mudi lisanslı depoya elektronik ürün senedi düzenletmeden de ürün depolaya bilir. Bu şekilde yapılan depolamaya **GEÇİCİ DEPOLAMA** denir. Geçici depolanan ürün 90 gün içinde teslim alınır yada bu ürün için elektron ürün senedi düzenlenir.

Her üç türde teslim alınan ürünün miktar ve kalitesi belirlenir.

Lisanslı Depoda yapılan işlemler:

1) Ürünü lisanslı depoya teslim etmek isteyen mudinin bilgileri mudi kayıt sistemine kayıt edilir. Mudinin bankada yatırım hesabı bulunup bulunmadığı kontrol edilir. Yatırım hesabı bulunmayan mudi ile ilgili işlem yapılmaz.

2) Mudiye ürünü aynen mi milsen mi depolanacağı sorulur.

3) Ürünün dolu tartısı yapılır.

4) Araçtan ürünün tamamını temsil edecek numune alınır.

5) Ürün numunesi yetkili sınıflandırıcı tarafından analiz edilir. Analiz sonuçları ürün analiz belgesi düzenlenir. Analiz sonuç belgesi üretici/şirkete gösterilir. Söz konusu belgede ürünün kalite sınıfı da belirtilmektedir. Üretici/şirketin onayı istenir.

6) Ürün analiz belgesine onay verilince lisanslı depo tarafından Mudiye depo teslim fişi düzenlenerek verilir. Depo teslim fişi ürünün kalite ve sınıfına göre hangi depoya gideceğini göstermektedir. Mudinin ürün yüklü aracı depoya gönderilir ve ürünü boşaltır.

7) Boşalan araç kantara alınarak tara tartısı yapılır. Aracın, dolu tartımı ile arasındaki fark alınarak teslim edilen net ürün miktarı belirlenir.

8) Net ürün miktarı ve değer, analiz sonuçları, lisanslı deponun muhasebe birimi bilgisayar kayıtlarında görülür.

9) Muhasebe birimi “elektronik ürün senedini” düzenler. Senedin Elektronik Kayıt Kuruluşuna (MKK) gönderilmesi işlemi (Ürün senedi ihraç işlemi) gerçekleştirilir.

10) Düzenlenen elektronik Ürün senedinin bilgi amaçlı bir nüshası mudiye teslim edilir.

Elektronik Kayıt Kuruluşunda yapılan işlemler (MKK):

Elektronik ürün senedinin Elektronik kayıt kuruluşunda işlem görebilmesi için lisanslı depo şirketi ve yetkili sınıflandırıcının MKK ya üye olması gerekmektedir.

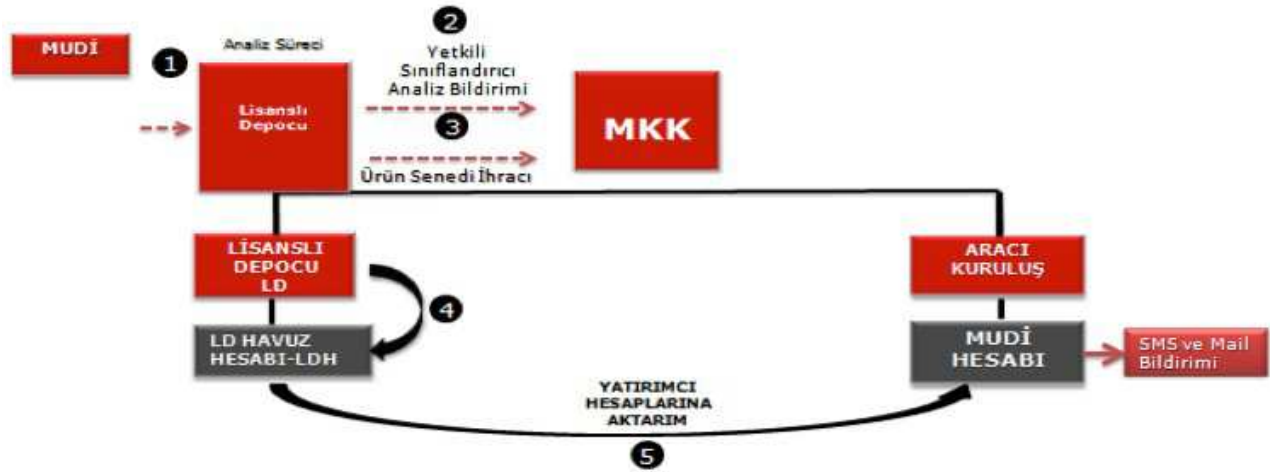
Mudi hesapları:

ELÜS’ler (Elektronik Ürün Senedi) ve bunlara ilişkin haklarla kayıtlar, MKK’ da üyeler nezdinde mudiler adına açılan hesaplar itibariyle izlenir.

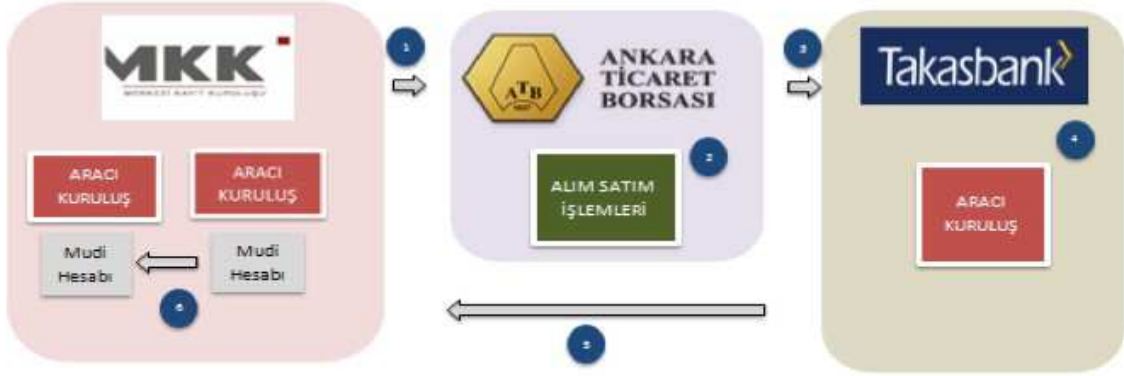
Ürün teslim edecek mudilerin MKK üyesi bir aracı kuruluşa hesabı olması zorunludur.

Şekil 1: Ürün Senedi İhraç Süreci

Elektronik ürün sendi alım satım işlemleri aracı kuruma verilecek talimat doğrultusunda yetkilendirilmiş borsada yapılır.

1. Mudi, ürünleri lisanslı depo işletmesine teslim eder.
2. Yetkili Sınıflandırıcı tarafından analiz yapılan ürün bilgileri MKK'ya iletilir.
3. Lisanslı Depocu üye tarafından teslim alınan ürün ve muadiye ait bilgileri MKK'ya iletilir.
4. Ürün senetleri, Lisanslı Depocu üye tarafından gerçekleştirilen (Yetkili Sınıflandırıcının belirlediği limit dahilinde) ihraç işlemi ile havuz hesabında kayden oluşturulur.
5. Lisanslı Depocu havuz hesabında oluşturulan ELÜS'ler mudinin teslimde bildirdiği Aracı kurum veya banka nezdindeki hesabına otomatik olarak aktarılır. Mudi'nin Yatırımcı Portalına tanımlanmış olduğu e-posta ve mobil telefonuna bildirim mesajı gönderilir.

Şekil 2: Elektronik Ürün Senedi (ELÜS) Alım Satım Süreci

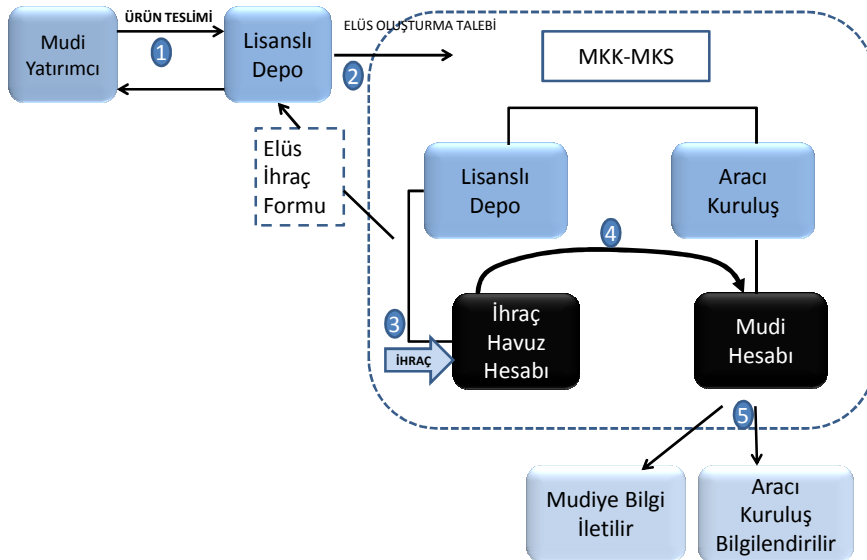
1. MKK tarafından bakiye bilgileri, üye ve mudi bazında Borsaya bildirilir.
2. Borsada alım satım işlemleri gerçekleştirilir.
3. Gerçekleştirilen işlemlere ilişkin Alım Satım Sözleşmeleri Borsa tarafından Takasbank'a iletilir.
4. Alım Satım Sözleşmeleri ile Takasbank'ta, Aracı kuruluşlara ait hesaplarda şartlı virman talimatları oluşturulur Aracı kuruluşlar tarafından talimatlar onaylanır.
5. Takasbank'ta nakit borcu kapanan hesaplara ilişkin Şartlı virman kayıtları Mkk'ya bildirilir.
6. Şartlı virman talimatları doğrultusunda Mkk'da satıcı hesaptan alıcı hesaba aktarım gerçekleşir.

Takasbank da yapılan işlemler:

Elektronik ürün senetleri Elektronik Kayıt Kuruluşu (MKK) nezdinde, Merkezi Kaydi Sistemde (MKS) mudiler (yatırımcılar) adına açılan hesaplarda izlenirler.

Lisanslı deponun başvurusu üzerine, her ELÜS için Takasbank tarafından; Ürünün cinsini, sınıfını, grubunu, alt grubunu, teslim yerini (Şube), son depolama tarihini (ay/yıl), Lisanslı Depo İşletmesini, hasat tarihini (ay/ yıl) içeren bir ISIN üretilir. Üretilen ISIN bilgisi MKK'ya ve Lisanslı depoya bildirilir.

Ürünün Lisanslı Depo işletmesi tarafından teslim alınarak (tartım, analiz ve sınıflandırmanın yapılmış olması) kabul edilmesinden sonra Lisanslı Depo İşletmesi ELÜS'ü MKS'de oluşturur ve ELÜS mudinin aracı kuruluş nezdinde bulunan hesabına otomatik olarak aktarılır

Şekil 3: Elektronik Ürün Senedi (ELÜS) Oluşturma

1. Mudi tarafından Lisanslı depocuya ürün teslim işlemlerini başlatır.
2. Lisanslı depocu ELÜS Bilgilerini (Mudi Aracı Kuruluş (AK) Kodu, Mudi Hesap No, Mudi Aynen/Mislen Saklama Ayracı, Miktar) MKS'ye iletir. (Giriş)
3. Lisanslı depocu tarafından MKS'de ihrac işlemleri gerçekleştirilir. (Onay)
4. İhrac işlemi oluşan ELÜS'ler ihrac işlemi sırasında lisanslı Depocu tarafından iletilen bilgiler doğrultusunda ELÜS saklama yetkisine sahip Aracı Kuruluş (Banka ve Aracı Kurumlar) nezdindeki mudi hesabına aktarılır.
5. Mudi(ler)ye, ELÜS'lerin ilgili hesaplarına aktarıldığına dair SMS ve/veya E-posta kanalı ile bilgi verilir. Aracı Kuruluşa, yaratılan ELÜS'le ilgili bilgi, MKS ve/veya E-posta kanalı ile iletilir.

- ELÜS’ler, Ticaret Borsası Elektronik Ürün Senedi İşlem Platformu’nda işlem görür.
- Alım satım işlemleri; borsa komisyoncusu, borsa ajanı ve borsa simsarı olarak borsada faaliyet gösteren, gerçek ve tüzel kişi aracılar aracılığı ile gerçekleştirilir.
- İşlemler, elektronik ortamda fiyat ve zaman önceliğine göre emirlerin eşleştirilmesi yöntemiyle yapılır.
- Seans sonunda gerçekleşen işlemlere ait işlem dosyası, Borsa tarafından takas işlemleri için Takasbank’a elektronik ortamda bildirilir.

Borsada gerçekleşen işlemleri içeren ve Takasbank’a gönderilen işlem dosyasında aşağıdaki bilgiler bulunur.

- ELÜS Kodu
- Miktar
- Fiyat
- Alıcı müşteri hesabının bulunduğu üye (banka, aracı kurum)
- Alıcı Müşteri Hesap No
- Satıcı müşteri hesabının bulunduğu üye (banka, aracı kurum)
- Satıcı müşteri hesap no
- Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu payı
- Borsa tescil ücreti payı
- ELÜS depo ücreti
- Kıymet borçlarında, şartlı virman sözleşmesi MKK’ya transfer edilince, MKK sistemi müşteri hesabını kontrol eder, bakiye varsa blokeye alınır ve borç kapanır.
- Nakit borçları ise Takasbank sisteminde ELÜS alan aracı kuruluş tarafından Takasbank ekranları aracılığıyla, Aracı Kuruluşun serbest cari hesabından kapatılır.
- Kıymet (ELÜS) ve nakit borçları kapanan sözleşme, sistem tarafından otomatik olarak gerçekleştirilir. Eşanlı olarak; MKK sisteminde kıymet virmanı, Takasbank sisteminde de nakit virmanı gerçekleştirilerek işlem sona erer.

Elektronik Ürün Senetleri (ELÜS) Takası

- Borsa ve Lisanslı Depo adına Takasbank’ta nakit hesabı açılır.
- Takas işlemi sırasında satıcı tarafa ödenen ürün bedeli içerisinden;
- Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu Payı ve Borsa Tescil Ücreti Payı kesilerek Borsa, ELÜS depo ücreti kesilerek Lisanslı Depo, Hesabına aktarılır.
- Takas son saati 17.00’dır.

-İşlemlere ilişkin gerçekleşmeyen kayıtlar takas son saati itibariyle iptal edilir.

- Gerçekleşmeyen şartlı virman işlemleri, elektronik ortamda Borsa’ya bildirilir.

Blokeye alınan nakit/kıymet blokeleri kaldırılarak serbest hesaplara iade edilir.

Ürünün Lisanslı Depodan Alınması (Elektronik Ürün İptal Süreci):

Elektronik Kayıt Kuruluşunda yapılan işlemler (MKK):

Elektronik ürün senedini mülkiyetine sahip mudi ürününü almak için aracı kuruma başvurarak süreci başlatılır.

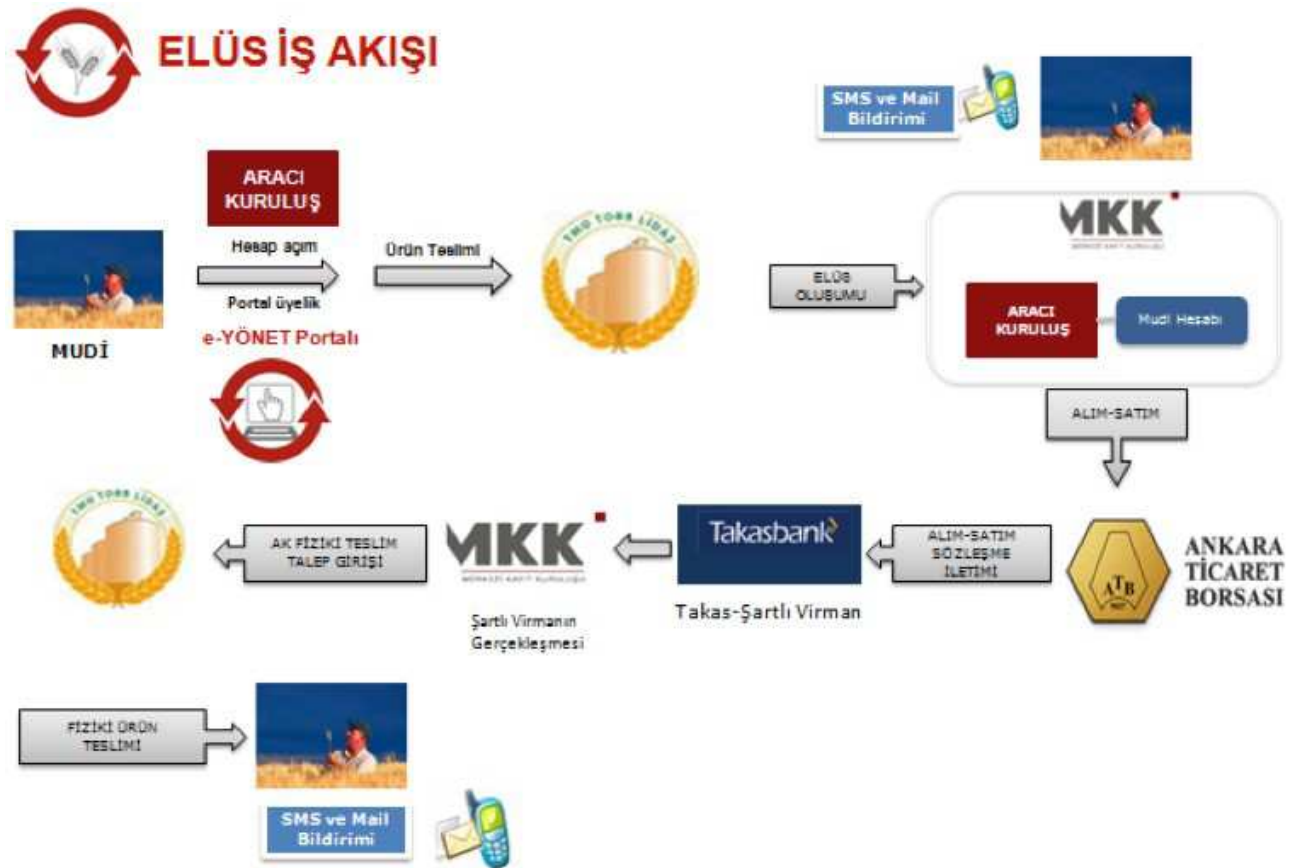
Aracı kuruluş tarafından iptal talebi MKK üzerinden ürünün bulunduğu lisanslı depoya iletir. Mudi hesabında bulunan ürün senetleri ‘İptal Blokaj Alt Hesabına’ alınır. Mudinin e-postası ve mobil telefonuna bildirim mesajı gönderilir.

Lisanslı depo tarafından ürünün teslimi yapıлып iptal talebi onaylandıktan sonra ürün senetleri LD Havuz Hesabına aktarılır. Buradan da çıkış yapılarak sistemden silinir. Çıkış işlemi mesajla mudriye bildirilir.

Şekil 4: Elektronik Ürün Senedi İptal Süreci

Şekil 5: Elektronik Ürün Senedi İş Akışı

Lisanslı Depoda yapılan işlemler:

- 1) Ürün çıkış MKK tarafından e-mail ortamında lisanslı depoya bildirilir.
- 2) Ürün sahibi, ürünü almak için boş araç ile lisanslı depoya gelir.
- 3) Ürün çıkış işlemleri için Muhasebe birimine başvurur. Muhasebe birimi ürünü teslim almaya gelen kişinin kimlik bilgilerini ve MKK bildirim kayıtlarını kontrol eder.
- 4) Ürün sahibi ekspere yönlendirilir. Ekspere tarafından "depo çıkış belgesi" düzenlenir.

- 5) Boş araç kantarda tartılır. Depo görevlisi, araca ürünü yükler. Aracın dolu tartısı yapılarak yüklenen net ürün miktarı belirlenir.
- 6) Ürün sahibinin talep etmesi üzerine yüklenen üründen numune alınır. Alınan numune yetkili sınıflandırıcı tarafından analiz edilir.
- 7) Lisanslı depo iletilmesinin ürünü giriş kalitesi ve miktarında teslim etmesi esastır. Yapılan analiz sonucunda giriş analizlerine göre farklı kalitede ürün teslim edilmiş ise uygulanan prim indirim tarifesi gereği kalite farkı bedeli, o gün için Borsa'da oluşan ürün bedeli baz alınarak ürün sahibine ödenir.
- 8) Lisanslı depo eksperleri analiz sonuçlarını onaylar.
- 9) Muhasebe depolama ve hamaliye ücretlerini alıcıdan tahsil eder ürün senedi iptal işlemi gerçekleştirilir. Ürün çıkışı tamamlanır.

Sistemin Avantajları

A-Üreticiler Açısından:

- Mahsullerini depolayabilecekleri güvenli, sigortalı ve sağlıklı depo imkanı,
 - Fiyatların düşük olduğu hasat döneminde ürünlerini satmak yerine lisanslı depolara koyarak, ürün senetlerini teminat göstererek uygun koşullarda kredi temin imkanı,
 - Ürettiği ürünlerin objektif laboratuvar koşullarında standardını belirleme ve kalite unsurlarına göre fiyat talep etme ve pazarlama olanağı, kaliteli üretime teşvik,
 - Nakliye maliyetinin en aza indirilmesi ve uzak piyasalara ulaşma imkanı,
 - Ürünü çevresindeki bir iki tüccara satma yerine ürün senedinin ürün borsalarında satışa sunulması nedeniyle çok sayıda alıcının rekabetinden yararlanma ve daha yüksek kazanç elde etme olanağı,
 - Ürünü uygun depolama ve kredi imkanlarından yararlanarak fiyatların en yüksek olduğunu düşündüğü dönemde pazarlama imkanı,
- sağlar.

B-Sanayiciler/Tacirler Açısından:

- Kendi işletmeleri ve bireysel ihtiyaçları için depo inşa etme maliyetinden kurtulma ve asli faaliyet konusuna yoğunlaşma,
- Talep ettikleri miktar, tür ve kalitedeki ürünü güvenilir şekilde, elektronik ortamda mekan sınırlaması olmaksızın kısa zamanda temin etme,
- Elleri tutacakları ürün senetleriyle, ileride olası fiyat farklılıklarından korunma, risklerini azaltma ve işletmelerinin kar/zarar durumunu tahmin edebilme,
- Elleriindeki ürün senetleri vasıtasıyla işletmelerinin ürün ihtiyacını garanti altına almak yanında bu senetleri teminat olarak kullanarak bankalardan kredi,
- Gereksiz ürün taşımacılığı en aza indirmeye ve nakliye masraflarını en aza düşürme imkanı sağlar.

C-Ürün Borsaları Açısından:

- Ürün senedi ticaretiyle tescil gelirlerinde artış,
- Ürünün alıcı ve satıcıları çok daha büyük bir platformda bir araya getirilerek gerçek fiyat oluşumuna katkı, işlem hacminde büyüme,
- Elektronik ticaretin gelişerek ürün ticaretinin yaygınlaşması, borsaların gerçek işlevlerine

dönmeleri, modern bir yapıya kavuşmalarını,

- Güçlü ve modern borsacılık yapısıyla ülkemizdeki ürünlerin pazarlanması yanında, içinde bulunduğumuz coğrafi bölgedeki ülkelerin ürünlerini de pazarlama ve ticaretten daha büyük pay alma imkânı,
- Ülkemizdeki zayıf, verimsiz ticaret borsalarının birleşmeye ve ürün ihtisas borsalarına dönüşmeye teşvikini, sağlar.

D-Devlet Açısından:

- Ülkemizde uygulanmakta olan Tarımda Yeniden Yapılandırma Projesi (ARIP) paralelinde gerçekleştirilen Ürün Borsalarını Geliştirme Projesi ve Lisanslı Depoculuk sistemiyle ürün pazarlamasında özel sektörün aktif rol alması, devletin alım yapmaktan kaçınması hedeflenmiştir.
- TMO, birlikler gibi kuruluşların devlet adına alım yapmaktan uzaklaşması karşısında piyasada doğan ürün pazarlaması sorununun aşılmasına katkı sağlanacaktır.
- Bazı ürünlerde Devlet üzerindeki alım ve stoklama maliyeti azalacaktır.
- Ülkemizdeki tarımsal üretim miktarı ve kalitesi hakkında daha kesin istatistik veriler derlenecek ve tarımsal politikalara yön verilebilecektir.
- Sistemin getirdiği avantajlar nedeniyle tarımsal ürün ticareti kayıt altına girecek, vergi kaçağı problemleri azalacaktır.
- Kalite unsurları ve standardı objektif olarak belirlenen ürünlerin daha çok para etmesiyle Ülkemizde genel olarak daha kaliteli ürün üretimine bir yönelme olacaktır.
- Yeni doğacak lisanslı depoculuk ve laboratuvar sistemi ile banka ve sigorta sektöründe yeni iş alanları ve istihdama katkı sağlanacaktır.

E-Diğer Faydalar:

- Ürün Senedi aracılığıyla, yatırımcılar için hisse senedi, döviz, altın, faiz gibi yatırım araçlarına alternatif bir yatırım aracı sağlanmaktadır.
- Standardı belirlenmiş ürün ve lisanslı depo sistemiyle tarım ürünlerinde vadeli piyasalara geçişte altyapı oluşturulmaktadır.
- Elektronik ticarete büyük bir potansiyel yaratılmaktadır.
- Ürün analizi, depolanması, sigortalanması ve kredi kullanılması nedeniyle bu sektörlere yeni gelirler ve iş alanları kazandırılmaktadır.
- Lisanslı depoların ve ürün ihtisas borsalarının yurt içinde ve dışında açacakları şubeler vasıtasıyla ürün pazarlanmasında ve dağıtımında büyük kolaylıklar ve altyapı gerçekleşmektedir.

3.3 Hizmetin İkamesi Ve Tamamlayıcı Unsurlar

2011 yılından itibaren uygulaması başlayan lisanslı depoculuğun ülkemizde henüz ikamesi yoktur. Ülkemizde lisanslı depoculuk yapılabilecek nitelikte ürün bazlı çok sayıda depolama tesisi bulunmaktadır. Bu depoların zaman içerisinde lisanslı depoculuk sistemine dâhil edilmesi mümkün görülmektedir. Tarım ürünü ticaretini kolaylaştıran lisanslı depoculuk sistemin verilen teşvikler de dikkate alındığında çeşitli ürünler bazında yaygınlaşacağı anlaşılmaktadır.

Tamamlayıcı hizmetler olarak lisanslı depoculuğa konu ürünleri işleyen sanayi işletmeleri, alım satımını yapan tacirler ve sistemin yaygınlaşması ile tasarruflar ve diğer destek hizmet işletmeleri bu kapsamda düşünülebilir.

4. EKONOMİK İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

4.1 Dünyada ve Türkiye’de Lisanslı Depoculuk

4.1.1 Dünyada Lisanslı Depoculuk

Amerika Birleşik Devletleri

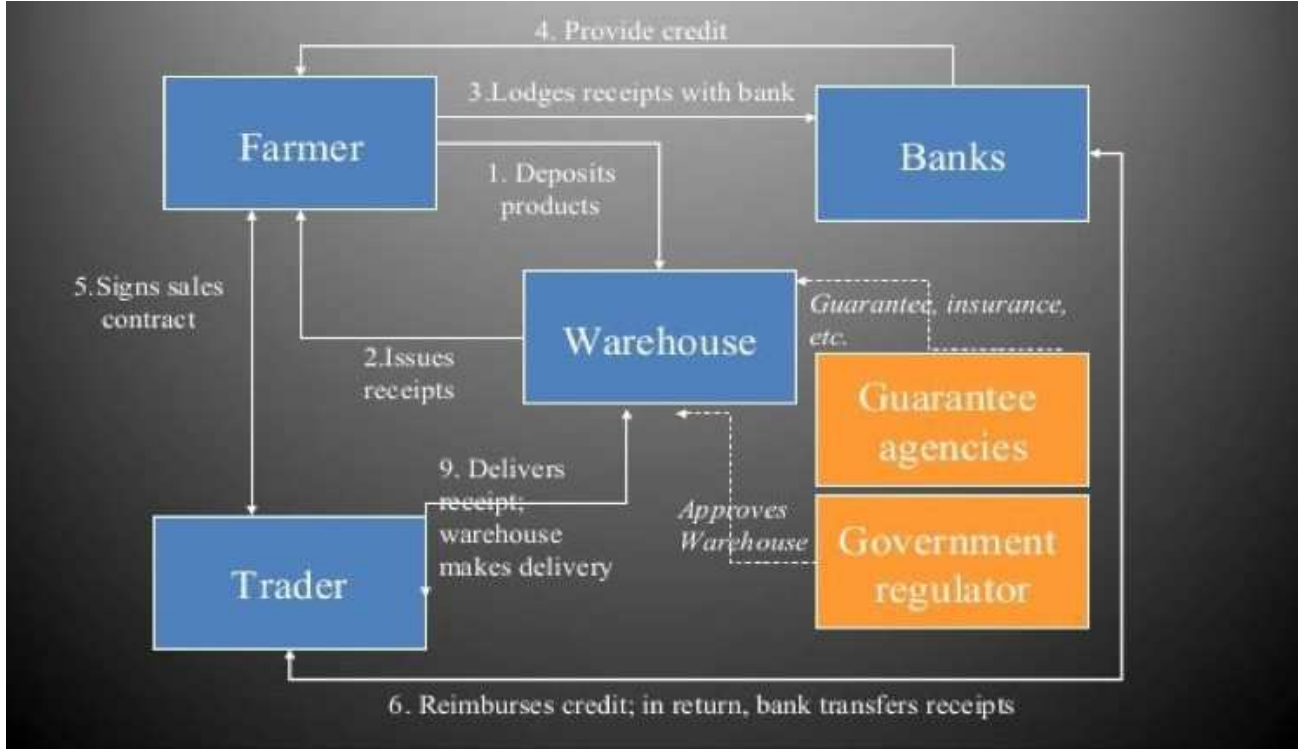
Amerika’da lisanslı depoculuk 19. Yüzyılın ortalarında ortaya çıkmış ve bu konuda ilk kanun 1916 yılında yayımlanmıştır. 2000 yılında çıkarılan Tahıl Standartları ve Depolamanın Geliştirilmesi Hakkında Kanunla önceki Kanunda düzeltmeler yapılarak sistem mevcut şartlara uyumlu hale getirilmiştir.

Amerika Birleşik Devletlerinde lisanslı depoculuk 4 temel amaç için kullanılmaktadır bunlar;

- Üreticilerin hasat sonrası nakit ihtiyaçlarını karşılamak ve ürünlerinin pazarlanmasını kolaylaştırmak,
- Devletin sahip olduğu tahıl rezervlerini depolamak,
- Tacir ve sanayiciler tarafından satın alınan ve depolanan ürünün aynı zamanda teminat olarak kullanılmasını sağlamak,
- Ürün senedinin futura borsalarında ticaretini yapmaktır.

Amerika Birleşik Devletlerinde lisanslı depoculuğun temel aktörleri; çiftçiler, lisanslı depocular, bankalar, tüccarlar, imalatçılar, tüketiciler, yatırımcılardır.

Şekil 6: Amerika Birleşik Devletlerinde Lisanslı Depoculuk Sisteminin İşleyişi

Gelişen ve dönüşen ekonomilerde ürün senetlerinin kullanımı-Richard Lacroix ve Panos Varangis adlı makaleden alınmıştır

Amerika Birleşik Devletleri Tarım Bakanlığı

Amerika’da sistemin işleyişi yukarıdaki gibidir. Çiftçi ürününü depoya koyar ve karşılığında ürün senedi alır. Sonra elindeki ürün senediyle bankaya giderek kredi temin eder. Krediyi aldıktan sonra tüccarla bir anlaşma yapar ve ürününü tüccara satar. Bu aşamadan sonra tacir bankaya giderek çiftçinin kredi borcunu kapatır ve bankadan ürün senetlerini alır. Ürün senetlerini aldıktan sonra istediği zaman depoya giderek ürünleri depodan alır.

Lisanslı depoculuk Türkiye’de olduğu gibi Amerika’da da ürün senetlerini çeşitli amaçlarla kullanması şek-

linde işlemektedir. Lisanslı depolar özel ve kooperatif şirketlerine ait olmasına rağmen devlet eliyle denetlenmekte izin ve onaylarda United States Department of Agriculture (USDA) tarafından verilmektedir.

Amerika'da ürün senetleri kıymetli evrak niteliğindedir ve ciro edilebilir yani; borsada işlem görebilir, satılabilir, takas edilebilir, teminat olarak gösterilebilir.

Birleşik Devletler Tarım Biriminin yetkileri; araştırma, denetleme yapmak, depolanmaya uygunluk denetimi yapmak, ürünlerin sınıflandırmasını yapmak, lisanslı depocunun görevlerini belirlemek, elektronik tebliğ sistemini düzenlemek, depo işletme lisansı vermek, devletlerarası işbirliğini sağlamaktır.

ABD'de federal düzeyde 863, eyalet düzeyinde 6.937 lisanslı depo faaliyet göstermektedir (Akay2013). Lisanslı depoculuğu düzenleyen genel bir yasa bulunmakla birlikte, eyalet düzeyinde de yasal düzenlemeler mevcuttur. ABD'de lisanslı depoların ve ürün borsalarının tamamı özel sektörün kontrolindedir.

Kanada

Kanada'da lisanslı depoculuk konusundaki ilk düzenlemeler 1971 yılında hububat ile başlamıştır. Kanada'daki hububat depoları aynı yıl 4 farklı kategoride sınıflandırılmıştır ve bu sınıflandırma günümüze kadar gelmiştir.

i. Birincil hububat depoları (Primary); hububatı direkt olarak üreticiden depolamak veya sevk etmek ya da her ikisi için birden alan depolar.

ii. İmalata yönelik hububat depoları (Process); hububatı direkt olarak işleme tesislerine aktarmak üzere satın alan ve depolayan birimlerdir.

iii. Ana hububat depoları (Terminal); hububatı resmi muayene, tartım ve temizlik işlemlerinden sonra kabul edip depolayan ve ürün depodan çıkana kadar bakımını üstlenen depolardır.

iv. Transfer depoları (Transfer); hububatı resmi olarak muayeneden geçip, tarttıktan sonra başka depolara yollayan birimlerdir. Kanada'nın doğu bölgelerinde transfer depoları aynı zamanda ürünleri kabul etmekte ve temizledikten sonra depolamaktadır (Anonymous 1985; Anonymous 2013a).

Kanada'da lisanslı depo işletmecilerinin de lisanslı depoculuk kapsamında işlem gören ürünlerin ticareti ile uğraşan kişilerin de lisans almaları gerekmektedir. Tahıl lisanslı depolarının ve tahıl ticaretinin kontrolü "Kanada Tahıl Komisyonu" tarafından gerçekleştirilmektedir. Söz konusu Komisyon lisanslı depoların maksimum depolama ücretlerini belirleme yetkisine sahip olmakla birlikte çoğu zaman ücret belirleme konusunu lisanslı depo işletmelerine bırakmaktadır (Anonymous 2013). Benzer uygulama ABD'de de yapılmaktadır. Lisanslı depolar depolama ücretlerini belli bir düzeyin üzerine çıkartmadıkları sürece ücretlere müdahale edilmemektedir.

Kanada Tahıl Komisyonu tarafından açıklanan verilere göre 16 Haziran 2013 tarihi itibarıyla ülke genelinde 156 adet hububat lisanslı deposu bulunmaktadır. Bu depolar içerisinde en fazla görülen tip birincil hububat depoları (Primary) ve imalata yönelik hububat depolarıdır (Process) (Anonymous 2013).

Tanzanya

Tanzanya'da lisanslı depoculuk sisteminin önemli aktörlerinden birisi Tanzanya Lisanslı Depo Ruhsatı Komisyonu'dur. Bu komisyon Sanayi ve Ticaret Bakanlığı altında hizmet veren devlet kurumudur ve görevi lisanslı depoculuğu düzenlemek ve aynı zamanda teşvik etmektir. 10 Numaralı Lisanslı Depoculuk Yasası'na binaen 2005 yılında kurulmuştur.

Tanzanya'da Lisanslı Depoculuk Sistemi, lisanslı depolarda ürünlerin depolandığı ve ürün sahiplerinin ürünlerin sahipliği, değeri, tipi, miktarı ve kalitesi gibi bilgileri içeren Ürün Senedi aldığı ticari bir sistemdir. Ürün Senedi, ticaret ve krediye erişime olanak sağlamaktadır.

Sistemin Çalışma Şekli:

Şekil 7: Tanzanya'da Lisanslı Depoculuk Sisteminin İşleyişi

http://www.wrs.go.tz/includepage.php?page=about_twlb

Tanzanya'da lisanslı depo sisteminin temel aktörleri arasındaki ilişki yukarıdaki şekilde belirtilmiştir. Çiftçi hasat sonrası ürününü lisanslı depoya teslim etmekte ve bunun karşılığında aldığı ürün senedi ile kredi kullanmakta ve ihracatçı ihtiyacı olan ürünü lisanslı depolardan almaktadır.

Tanzanya'da lisanslı depoculuğa ilişkin işlemler Tanzanya Lisanslı Depo Ruhsatı Komisyonu tarafından yürütülmektedir. Bu komisyonun görevleri; lisanslı depocuları ve diğer kilit paydaşlara eğitim vermek, lisanslı depolara belirlenmiş kıstaslara göre lisans vermek, paydaşlar tarafından bağlı kalınacak olan ürün senedi kural ve prosedürlerinin işleyişini sağlamak, sağlam bir sertifikasyon denetimi sağlamak, depoların lisans dokümanlarını onaylamak ve bunların veri tabanını oluşturmak ve güncellemek, paydaşlar arasında ortaya çıkan sorunları çözmek, ürünlerin satımı için bir ticaret platformu oluşturmaktır. Ürün senetleri cirosu mümkün olan ve cirosu mümkün olmayan şekilde 2 türlü çıkabilmektedir. Ürün senedi ticaret aracı ve finansman aracı olarak kullanılabilir.

Hisselerinin %30'una Tanzanya Hükümetinin sahip olduğu Milli Mikrokredi Bankası tarafından hazırlanan raporda mevcut durumda 28 tane lisanslı depo bulunduğu belirtilmiştir. Bunların bir kısmı özel sektöre bir kısmı da kooperatiflere aittir. Bu depolarda kahve, kakao, pamuk, kaju, ayçiçeği, susam, çeltik ve mısır depolanabilmektedir.

Hindistan

Hindistan'da Nisan 2005'te ürün senetlerinin geleceği hakkında bir kanun çıkmış ve bununla ürün senetlerinin ciro edilebilir hale gelmesi kabul edilmiştir. Bundan sonra Hindistan Hükümeti ürün senetlerinin paraya çevrilebilmesini sağlamış ve senetler piyasaya sürülmüştür. Depolama hakkında kanun 2007 de kabul edilmiş ve 25 Ekim 2010'da yürürlüğe girmiştir. Bundan bir sonra ki adım olarak da 26 Ekim 2010'da Depolamayı Geliştirme ve Düzenleme Kurumu oluşturulmuştur.

Hindistan'da Lisanslı depoculuk; kamu kuruluşu, özel sektör ve çiftçiler tarafından yapılabilmektedir. Özel sektör devletin verdiği izinlerle lisanslı depoculuk faaliyetini sürdürmektedir.

Depolara getirilen ürünler kalite ve hacimlerine göre sınıflandırılarak depolara konurlar. Ürün depoya girdikten sonra üreticiye ürün senedi verilir. Bu noktada depocu, depoya konan ürünün garantörüdür. Ürün

senedi; finansa erişimde bir teminat olarak kullanılabilen, borsada satılmaktadır.

Hindistan’da buğday, pamuk, kakao, kauçuk, ham palm yağı ve diğer yağlar depolanmaktadır. Mevcut depolar ve kapasiteleri tablo 4’de gösterilmiştir:

Tablo 4: Hindistan Lisanslı Depo Kapasitesi

SIRA NO	ŞİRKETİN İSMİ/SEKTÖRÜ	DEPOLAMA KAPASİTESİ (TON)
1	Food Corporation of India (FCI)	32.000
2	Central Warehousing Corporation (CWC)	10.000
3	State Warehousing Corporations (SWCs)	21.000
4	State Civil Supplies	11.000
5	Cooperative Sector	15.000
6	Private Sector	18.000
	Toplam	107.000

Report of Working Group on Warehousing Development and Regulation for The Twelfth Plan Period (2012-17) adlı makaleden alınmıştır.

Kazakistan

Kazakistan’da lisanslı depoculuk 1990 lı yılların başlarında ürün senetleri bölgesel bankalar tarafından finansman aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu yıllarda bazı olumsuz durumla karşılaşmış; bankalar kredilerinin ödenmesinde zorluklarla karşılaşmış, yeri geldiğinde silolar boş çıkmıştır. Bankalar genellikle kendi lisanslı depolarını kurarak risklerini azaltmışlardır. Bu uygulama günümüzde de devam etmektedir.

2011 yılında EBRD (The European Bank for Reconstruction and Development) ve USAID (The United States Agency for International Development)’in desteğiyle ürün senetleri programı başlamıştır. Bu yardım Litvanya; Rusya gibi diğer bazı ülkelere de yapılmıştır. Birinci ve ikinci ürün senetleri mevzuatı bu proje altında geliştirilmiş ve 2002 yılında kabul edilmiştir. Mevzuat; kredilerin ödenmemesi durumunda bankalara depolardan çıkarmadan ürünlere sahip olma hakkı tanımıştır. Bu uygulamadan sonra ürün senetleri karşılığı finansman sağlama hacmi artmıştır.

Birçok banka ürün senetlerinin finansmanını desteklemekte ve devletin yönetimi altında fonksiyonel bir tazmin fonu sistemine sahip bulunmaktadır. EBRD bölgesel ticari bankalara 55 milyon dolar kredi sağlamıştır.

Hububat da başarılı bir ürün senedi programı uygulandıktan sonra benzer bir yapının pamuk için de kurulması öngörülmektedir

(Bu bölümdeki bilgiler "The Use of Warehouse Receipt in Finance in Agriculture in Transition Countries" adlı makaleden alınmıştır)

Bulgaristan

Lisanslı depoculuk 1997 yılına yapılan yasal düzenlemelerle uygulamaya konulmuştur. Bulgaristan’da 47 adet lisanslı depo mevcut olup, bunların toplam depolama kapasiteleri 493.770 ton’a ulaşmış durumdadır. Depo kiralari ürün çeşidine göre 2,5-3,5 Leva (1,25-1,75 Avro)/ay/ton düzeyindedir. Ürünlerin lisanslı depolarda muhafazasını teşvik için, üreticilerin lisanslı depoya teslim ettikleri ürün için ödedikleri depo kira bedelleri son üç yıldır %70-100 oranında hükümet tarafından sübvansede edilmektedir

Bulgaristan’da lisanslama işlemi, hububat piyasasında Düzenleyici Kuruluş olarak görev yapan NGFS (National Grain and Fodder Service) tarafından yapılmaktadır. Lisans başvurusu yapan depo sahiplerinin mevzuatla belirlenen teknik ve finansal yeterliliği taşıyıp taşımadığı incelenmekte, periyodik denetimler yapılmakta; lisanslı depodaki ürün için tanzim edilen ürün senedi karşılığında kredi vermiş bulunan finans kuruluşlarının veya ürün sahiplerinin talebi üzerine özel amaçlı denetimler de yine NGFS tarafından yapılmaktadır. Bulgaristan’da faaliyet gösteren tüm lisanslı depoların, uluslararası geçerliğe sahip bir Gıda Güvenlik Sistemi olan HACCP standartlarına sahip olması hedeflenmektedir.

KURU KAYISI LİSANS LI DEPOCULUK İŞLETMESİ FİZİBİLİTE RAPORU

(Kaynak: TMO Ticaret Daire Başkanı Remzi Zor'un Bulgaristan seyahat raporu.)

Macaristan

Macaristan'da AB üyeliği öncesi daha aktif durumda bulunan lisanslı depoculuk sistemi (public warehouse), katılım sonrası, AB'de uygulanan müdahale fiyatı nedeniyle zayıflamasına karşın, büyük üreticiler tarafından müdahale başlangıcı olan 1 Kasıma kadar kullanılmaktadır.

Deposu olan tüccar malını, ya serbest piyasada değerlendirmekte ya da 1 Kasımdan itibaren Macaristan'da müdahale alımlarından sorumlu ödeme kurumu ARDA'ya satmaktadır.

Macaristan'da lisanslı depoculuk şirketi kurmak için 2 temel şart vardır;

1- Bir milyon Euro nakit olarak işletme sermayesi

2- Bir milyon Euro'luk depo yatırımı

Macaristan'da lisanslı depoculuk şirketlerinin ticaret yapması yasaktır. Macaristan'daki depoculuk şirketleri malını bırakan mudilere mal bedelinin %66'sı kadar kredi temin etmektedirler. Bankalar ise malın kalitesine göre bir değerlendirme yapmakta olup, %95'e kadar kredi vermektedirler. Macaristan'daki tüm lisanslı depoculuk şirketleri hem devletin bu konuda kurmuş olduğu yetkili bir merci tarafından hem de bankalar tarafından kontrol edilmektedir. Lisanslı depolarda maksimum bir yıl kiralama söz konusudur. Lisanslı depolar her kalitedeki malı kabul etmektedirler.

Macaristan'da 3 adet lisanslı depoculuk şirketi mevcuttur.

(Kaynak: TMO Alım Muhafaza Daire Başkanı Hikmet ÖZKAN'ın Macaristan seyahat raporu)

Yukarıda belirtilen ülkeler dışında son yıllarda, Zimbabve, Ghana gibi az gelişmiş ülkelerde lisanslı depoculuk konusunda çalışmalar yapılmaktadır (GBN 2013).

Gelişmekte olan ülkelerin bazılarında lisanslı depoculuk sistemi aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Endonezya'da lisanslı depoculuk sistemi iyi işlemekte ve pazarlama maliyetlerinin azaltılmasında etkili olmaktadır.
- Ghana'daki ilk pilot uygulama 1993 yılında Afrika Kalkınma Bankası'nın desteklemeleri ile başlamıştır. (Quandzie 2013).
- Meksika'da şeker endüstrisi organizasyonu olan FORMA tarafından ürün senetleri çıkartılmış ve bu senetler özellikle Amerikan firmalarından sezonluk kredi sağlanmasında kullanılmıştır (Varangis and Larson 1996).
- Uganda'da kahve en önemli ihracat ürünü olup, 1993 yılında kahve ihracatı özel sektörün rekabetine açılmıştır. Bu durumu takiben 1995 yılında Dünya Bankası Uganda hükümeti ile işbirliğine giderek lisanslı depoların ve ürün senetlerinin geliştirilmesi konusunda çalışmalar yapmıştır. Yapılan çalışmalarla Uganda'da kullanılan ürün senetlerinin dünya piyasaları ile entegrasyonu sağlanmıştır.
- Slovakya lisanslı depoculuk sisteminin iyi işlediği ülkelerden biridir. Ürün senetleri yasal olarak 1998 yılında kullanılmaya başlamıştır. 1998 yılında ürün senetleri kullanılmaya başlandığında 28 farklı tüzel kişilik tarafından işletilen 48 tane lisanslı depo toplam 635.000 ton hububat saklama kapasitesine sahip olmuş ve bankalar depolardaki ürün değerinin yaklaşık %60'ını finanse etmişlerdir. (Varangis and Larson 1996).

4.1.2 Türkiye'de Lisanslı depoculuk

Ülkemizde kalitesi ve miktarı belirlenmiş ürün karşılığı düzenlenen belge karşılığı ticaret TMO tarafından başlatılmıştır. TMO 1993 yılından itibaren 2699 sayılı Umumi Mağazacılık Kanunu hükümlerine dayanarak makbuz senedi düzenleyerek emanet ürün stoklaması yapmıştır. Bu uygulama ile yeterli deposu olmayan üretici, tacir ve sanayicilere ürünlerini depolama imkânı sağlanmıştır. Teslim edilen ürünler karşılığı düzenlenen makbuz senedi karşılığı bankalardan kredi kullanmaları sağlanmıştır.

Makbuz Senedine Dayalı Kredi Uygulaması 2005 yılında başlatılmıştır. Krediden; üretici, tüccar

ve sanayiciler yararlanmıştır. TMO depolarına emanete bırakılan ürünler karşılığı alınan makbuz senetleri, TMO ile

sözleşme imzalayan bankalara ciro edilerek kredi kullanılmıştır. Makbuz senetlerinin, TMO alım garantisi altında olması nedeniyle, senetlerin teminat kalitesi artmış, dolayısıyla kullanılan kredinin faizi düşük olmuştur. Bu krediler için ayrıca mali teşvikler de verilmiştir (KKDF %0, BSMV %1, faiz desteği %25).

TMO, umumi mağazacılık uygulaması ülkemizde lisanslı depoculuk uygulamasının alt yapısını oluşturmuştur.

Ülkemizde Lisanslı depoculuk sitemini 10.02.2005 tarihinde kabul edilen 17.02.2005 tarih 25730 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu ve bu kanun hükümleri doğrultusunda yayımlanmış ikincil mevzuatlar düzenlemektedir

Yasa 2005 yılında yayımlanmış olmasına rağmen ilk lisanslı depo şirketi 2010 yılında TMO-TOBB ortaklığıyla kurulmuştur. Kurulan Şirketin ismi TMO-TOBB Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş. dir. Şirket ilk lisanslı depoculuk uygulamasını 2011 yılında Polatlıda 40.000 ton depolama kapasiteli hububat deposunda hayata geçirmiştir. 2012 yılında da yine hububatta 30.000 ton depolama kapasiteli Ankara/Ahiboz, 20.000 ton depolama kapasiteli Lüleburgaz tesislerin de lisanslı depoculuğu başlatmıştır. 2012 yılında ayrıca Ordu/ Ünye'de 15.000 ton depolama kapasiteli, Düzce de 10.000 ton depolama kapasiteli tesislerde de fındıkta lisanslı depoculuğu başlatmıştır.

TMO-TOBB Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş. uygulamaları örnek olmuş, sağlanan vergi avantajları ve depo kira desteği lisanslı depoculuğa olan ilgiyi artırmıştır.

2015 yılı Şubat ayı itibariyle 17 adet lisanslı depo şirketi kurulmuş 6 adedi faaliyet izni almıştır.

4.2. Yasal Çerçeve ve Teşvik Durumu

4.2.1. Yasal Çerçeve

Ülkemizde üretilen tarım ürünlerinin büyük bir bölümü, uzun süre depolanabilen ve standardize edilebilen ürünlerden oluşmaktadır. Depolanabilir tarım ürünlerinin ticaretinin üreticiler, işletmeler, yatırımcılar ve devletimiz açısından maksimum faydayı sağlayacak yapıya kavuşması büyük önem arz etmektedir.

Profesyonel depolama sistemlerinin ve bu depolarda muhafaza edilen ürünlerin ihtisaslaşmış borsalarda piyasaya arz edilmesi ürünlerimizin rekabet gücünü artıracaktır.

Lisanslı Depoculuk ve Ürün İhtisas Borsacılığında yasal çerçeve aşağıdaki Kanun, Yönetmelik ve Tebliğlerle belirlenmektedir.

Tablo 5: Lisanslı Depoculuk Mevzuatı

MEVZUAT TÜRÜ	MEVZUATIN ADI	RESMİ GAZETE TARİHİ VE SAYISI
Kanun	Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu	17.02.2005 - 25730
	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu	01.06.2004 - 25479
Yönetmelik	Elektronik Ürün Senedi Yönetmeliği	12.11.2011 - 28110
	Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu Yönetmeliği	21.12.2005 - 26030
	Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Yönetmeliği	12.04.2013 - 28616
	Ticaret Borsaları ile Ürün İhtisas Borsalarında Alıv ve Vadeli Alım Satım Yönetmeliği	08.01.2005 - 25694
	Ürün İhtisas Borsalarının Kuruluş, İşleyiş ve Denetim Usul ve Esasları Hakkında Genel Yönetmelik	09.03.2005 - 25750
	Yetkili Sınıflandırıcıların Lisans Alma, Faaliyet ve Denetimi Hakkında Yönetmelik	08.10.2005 - 25960
Tebliğ	Fındık Lisanslı Depo Tebliği	12.04.2013 - 28616
	Hububat, Baklagiller ve Yağlı Tohumlar Lisanslı Depo Tebliği	12.04.2013 - 28616
	Kuru Kayısı Lisanslı Depo Tebliği	12.04.2013 - 28616
	Pamuk Lisanslı Depo Tebliği	12.04.2013 - 28616
	Zeytin Lisanslı Depo Tebliği	12.04.2013 - 28616
	Zeytinyağı Lisanslı Depo Tebliği	12.04.2013 - 28616

Kaynak: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı

Bu Kanun, Yönetmelikler ve Tebliğler ile Lisanslı Depoculuk ve Ürün ihtisas Borsacılığı sisteminde öncelikle depolamaya uygun nitelikte olan ve standardize edilebilen hububat, baklagiller, yağlı tohumlar, pamuk, fındık, kayısı, zeytin ve zeytinyağı gibi tarım ürünlerinin sınıf ve kaliteleri, yetkili sınıflandırıcı olarak adlandırılan laboratuvarlarda belirlenerek modern alt yapıya sahip standartları yüksek depolarda muhafaza edilmesi amaçlanmaktadır.

Ayrıca söz konusu tarım ürünlerinin ticaretinin yapılması, finansal piyasalar içerisinde işlem görmesi amacıyla ürünün mülkiyetini temsil eden ürün senetlerinin elektronik ortamlarda ürün ihtisas borsaları aracılığı ile alım – satımını sağlamaktır.

4.2.2 Teşvik Durumu

Vergi muafiyetleri ve destekler

Lisanslı depoculuk sisteminin teşvik edilmesine ve bu alandaki yatırımların artarak gelişmesine katkı sağlamayı amaçlayan vergi düzenlemeleri, 3/7/2009 tarihli 27277 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5904 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunla yürürlüğe girmiştir.

Bu Kanunla;

- Lisanslı depoya bırakılan ürün için üretici adına elektronik ortamda düzenlenen ürün senetlerinin el değiştirmesinden doğan kazançlar 31/12/2014 tarihine kadar gelir vergisi ve kurumlar vergisinden istisna tutulmuş ve bu süre 31/12/2018 tarihine kadar uzatılmıştır.

- Ürünlerin lisanslı depolara ilk tesliminde ve borsadaki alım satımında katma değer vergisi (KDV) istisnası getirilmiştir. Ürünün teslim eden mudi tarafından depodan çekilmesin de KDV tabi olmayıp Lisanslı depo tarafından sorumlu sıfatıyla KDV beyan edilmesi gerekmemektedir.

- Lisanslı depo işletmesi ile mudi arasında yapılan sözleşmeler ve ürün senetleri damga vergisinden istisna tutulmuştur.

Ayrıca Lisanslı Depolarda Muhafaza Edilen Ürünlere 5 Yıl Süreyle Kira Desteği Ödemesi Yapılacağı 16 Ekim 2014 tarih, 29147 sayılı Resmi gazetede yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı (Karar Sayısı: 2014/6849) eki ‘Tarımsal Ürünlerin 5300 Sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu Çerçevesinde Lisans Alarak Faaliyet Gösteren Depolarda Muhafaza Edilmesi Halinde Kira Destekleme Ödemesi Yapılmasına İlişkin Karar’a göre;

- Lisanslı depolarda muhafaza edilen Buğday, Arpa, Çavdar, Yulaf, Mısır, Çeltik, Pirinç, Mercimek, Nohut, Fasulye, Bezelye, Ayçiçeği için 3 TL/TON/AY,

- Pamuk için 7 TL/TON/AY,

- Fındık, Zeytin, Zeytinyağı, Kuru kaysı, Antepfıstığı, Kuru üzüm, Kuru incir için 10 TL/TON’u geçmemek üzere Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nca onaylanacak kira ücretlerinin %50’si oranında kira desteği verilmektedir.

Depo kira ücreti 16.10.2014 tarihi itibarıyla 5 yıl süreyle lisanslı depo işletmelerine ödenecektir.

Bu çerçevede Kira Desteği ödemesine ilişkin 2014/62 sayılı tebliğ, 17 Ocak 2015 Cumartesi 29239 sayılı Resmî Gazete yayımlanarak yürürlüğe girmiş, kira destekleme ödemesi yapılması ve kira desteği ödemelerinin nasıl yapılacağı açıklanmıştır.

04/02/2015 tarihinde ise ilk destek ödemelerine ait 5 adet lisanslı depo işletmesine 16/10/2014-31/12/2014 tarihleri arası için yapılacak toplam 1.155.627,75 TL tutarındaki ödeme listesi Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nın internet sitesinde yayınlanmıştır.

Devlet Yardımları

14/7/2009 tarihli ve 2009/15199 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile yürürlüğe konulan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar ve bu Kararın uygulanmasına ilişkin Hazine Müsteşarlığınca çıkarılan 2009/1 sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ” ile lisanslı depoculuk hizmetleri de bölgesel desteklerden yararlandırılacak yatırım konuları arasına dahil edilmiştir.

Aynı durum, 15/06/2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile yürürlüğe konulan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar ve bu Kararın uygulanmasına ilişkin Ekonomi Bakanlığınca çıkarılan 2012/1 sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ” ile de devam ettirilmiştir.

Bu devlet yardımlarından yararlanmak için Teşvik belgesi müracaatları genel olarak T.C. Ekonomi Bakanlığı’na yapılır. Ancak, genel teşvik uygulamaları kapsamında yer alan, sabit yatırım tutarı 10 milyon TL’yi aşmayan ve Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ ‘de (2012/1 Sayılı Tebliğ) belirtilen genel teşvik uygulamaları kapsamındaki

yatırımlar için başvuru sahibinin tercihine bağı olarak yatırımın yapılacağı yerdeki yerel birimlere de başvurulabilecektir.

Bu kapsamda bölgesel desteklerde;

4. Bölge içerisinde yer alan MALATYA için Lisanslı Depoculuk ta asgari yatırım miktarı 1.000.000.- (Birmilyon) TL'dir

4. bölgede TL cinsi kredilere 4 puan, döviz cinsi kredilere 1 puan faiz desteği verilirken, azami destek tutarı 600 bin TL olarak uygulanacaktır,

4. bölgede Sigorta primi işveren hissesi desteği Sabit yatırım tutarının %25 ini geçmemek üzere Teşvik belgesi kapsamı yatırımla sağlanan ilave istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmının Bakanlıkça karşılanmasıdır.

Bu destek 1 Ocak 2014 sonrası başlanılacak yatırımlar için 5 yıl süresince verilecektir.(1 çalışan için 2015 yılı sigorta primi işveren hissesi desteği $270.33 \times 12 = 3.243,96$ TL'dir. Lisanslı depoda ortalama on çalışan olduğunu varsaydığımızda bu destek yıllık ortalama 35.000 TL civarında olacaktır.)

Bölgesel Teşviklerden yararlanacak olan Malatya ili 4. Bölge Teşviklerinde Teşvik değerlerinin hesaplanmasında Vergi İndirimi ve Sigorta Primi Desteği Oranları tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Malatya İli Teşvikler

4.Bölge/Malatya	KURUMLAR VERGİSİ İNDİRİMİ			SİGORTA PRİMİ İŞVEREN KATKI PAYI DESTEĞİ	
	Yatırıma Katkı Oranı(%)	Vergi İndirimi (%)	Uygulanacak Vergi (%)	Yatırıma Katkı Oranı (%)	Uygulama Süresi (Yıl)
OSB Dışı	25	60	8	25	5
OSB İçi	30	70	6	30	6

Vergi indirimi desteği hesaplanırken, öncelikle yatırıma katkı oranları hesaplanmıştır. Yatırıma katkı oranının anlamı, verilen teşvikin yasalarda öngörülen yatırıma katkı oranı tutarına erişinceye kadar devam edeceğidir. 4. Bölge için 2014 yılından sonraki yatırımlarda, kurumlar vergisi indirimi için yatırıma katkı oranı %25, vergi indirimi oranı ise %60 olarak belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile 2014 yılından sonra başlanacak olan yatırımlar için vergi indiriminde Malatya ili için yatırıma katkı oranı %25'dir. Kayısı lisanslı deposundan örnek verecek olursak, Malatya ilinde kurulması düşünülen Kayısı lisanslı deposunun toplam yatırım tutarı 11.543.160 TL'dir ve bu değer %25'i 2.885.790 TL olmaktadır. 4.Bölgede kurumlar vergisi indirimi %60 oranında öngörülmüştür. %20 olarak uygulanan kurumlar vergisi %60 oranında düşürüldüğünde $20 \times 0,60 = 12$; %12 oranında vergi indirimi yapıldığında $20 - 12 = 8$ kurumlar vergisi uygulanacaktır. Söz konusu uygulama, indirim yapılan vergi tutarlarının toplamı 2.885.790 TL'yi bulduğunda sona erecektir.

Sigorta primi işveren payı teşvikinin uygulanmasında da 2014 yılından sonraki yatırımlar için öngörülen oranlar dikkate alınmıştır. Buna göre, vergi indirimi teşvikinde uygulanan mantık ile 4. Bölge'de yer alan yatırımlarda teşvik uygulaması sabit yatırım tutarının %25'i tavan değer olmak kaydıyla en fazla 5 yıl, süre ile uygulanacaktır. Sigorta destekleri komple yeni yatırımlar için teşvik belgesi üzerinde kayıtlı ilave istihdam rakamına kadar geçerlidir. Komple yeni yatırımlarda, teşvik belgesi kapsamında gerçekleşen yatırımla sağlanan istihdamın asgari ücrete karşılık düşen tutarları üzerinden teşvik hesaplaması yapılmıştır.

Asgari ücretten çalışan bir işçi için kurumun ödemesi gereken işveren payı 270,33 TL/ay'dır Yatırım teşvikleri kapsamında yeni yatırımlar için kayıtlı istihdamda müdür, eksper, muhasebeci vb. personele ödenen tutarlar asgari ücretten yüksek olmasına karşılık, bu ücretlerin sadece asgari ücrete denk düşen miktarı için destek ödemesi yapılacaktır. Bu durum göz önüne alınarak, her bir lisanslı depo işletmesi için kayıtlı personel sayısı kadar asgari ücret ödendiği varsayılarak teşvik bedeli hesaplanmıştır. 5510 sayılı Kanun'un 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde yer alan, kuruma prim ve herhangi bir borcu bulunmayan işverene sağlanan 5 puanlık prim indirimi dikkate alınmamıştır.

Kalkınma Ajansları, belirlenmiş sabit yatırım konu ve miktarları çerçevesinde, Genel Teşvik kapsamında değerlendirilecek ve yatırım tutarı 10 milyon TL'yi aşmayacak çeşitli yatırım konularında teşvik belgesi düzenleme yetkisine sahiptir.

10 milyon TL üstü Genel Teşvik Belgeleri, Ar-Ge, Çevre, Bölgesel, Büyük Ölçekli, Stratejik Yatırımlar Teşvik Belgeleri başvuruları T.C. Ekonomi Bakanlığı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü'ne yapılmaktadır.

Kayısı Lisanslı Depoculukta Bölgesel teşviklerden yararlanmak mümkündür. Bölgesel Teşviklerdeki destek unsurları tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Bölgesel Teşvikler

Destek Unsurları	Genel Teşvik Uygulamaları	Bölgesel Teşvik Uygulamaları
KDV İstisnası	√	√
Gümrük Vergisi Muafiyeti	√	√
Vergi İndirimi		√
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği		√
Gelir Vergisi Stopajı Desteği	√	√
Sigorta Primi Desteği		√
Faiz Desteği		√
Yatırım Yeri Tahsisi		√

4.3. Lisanslı Depoculuk Arz-Talep Durumu

4.3.1 Arz ve talep durumu

4.3.1.1 Arz

4.3.1.1.1 Türkiye'deki mevcut depo kapasitesi

Ülkemizde tahıl, bakliyat ve yağlı tohumların depolanması amacıyla beton silo, çelik silo, yatay depo gibi değişik tiplerde depolar kullanılmaktadır. Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü verilerine göre Ülkemizde tahıl, bakliyat ve yağlı tohumların depolanması amacıyla silo ve yatay depo olmak üzere özel sektöre ait 18,6 milyon ton, TMO'ya ait 4 milyon ton olmak üzere toplam 22,6 milyon ton depolama kapasitesi bulunmaktadır.

Fındık depolama amaçlı olarak ise Karadeniz bölgesinde 150.000 ton yatay depo bulunmaktadır.

Pamuk, incir, kuru üzüm, Antep fıstığı, fındık, kuru kayısı gibi ürünlerin depolandığı yatay depolar toplam yatay depo kapasitesine dahil olup Türkiye genelinde kuru kayısı depolanan toplam kapasiteyle ilgili sağlıklı bir veriye ulaşılamamıştır.

Malatya Türkiye kuru kayısı üretiminin %80-85'ini karşılamakta olup, üretim ve ihrac fazlası kuru kayısılar bu ilde bulunan depolarda stoklanmaktadır. Dolayısıyla kuru kayısı depolama kapasitesi Malatya İli özelinde değerlendirilecektir.

Türkiye'de bu güne kadar hububat, baklagiller ve yağlı tohumlar ile Pamukta olmak üzere 17 adet lisanslı depo şirketi kurulmuş, 6 adedi lisans almıştır. Kuru kayısıyla ilgili olarak Türkiye genelinde lisanslı depoculuk kapsamında lisans almış herhangi bir depo bulunmamaktadır.

4.3.1.1.2 Malatya depo kapasitesi

Tablo 8: Malatya Soğuk Hava Deposu

MALATYA İLİ SOĞUK HAVA DEPO DURUMU		
SIRA NO	FİRMA ADI	KAPASİTE (TON)
1	Atlas Tarım Ürünleri İhr. A.Ş.	300
2	Gökova Tarım Ürünleri	250
3	İm Madencilik Ltd. Şti.	200
4	Demeter Organik Tarım Ürün. Ltd. Şti.	110
5	Pekdemir Tarım Ürün. Ltd. Şti.	220
6	Başyurt Tar. Ürün. Ltd. Şti.	300
7	S.S. Karaca Koop.	300
8	Küçükler Tarım Ürünleri	200
9	Deniz Tarım Ürünleri Dış Ticaret Limited Şti.	120
10	Şekerciler Ticaret Sanayi Limited Şirketi	140
11	Ekrem Narin İth. İhr. Uluslararası Nak. Hay. İmal.Tar. Taah. Ve Tic. Ltd. Şti	160
12	Baktar Tarım Ürünleri Gıda Hayvancılık Kuyumculuk Nakliye Sanayi Ve Ticaret Limited Şirketi	500
13	Toraman Organik Tarım Gıda Sanayi Ve Ticaret Limited Şirketi	300
14	Hasan Karakaş	400
15	Murat Bozkuş	300
16	Aziz Budak	200
17	Berkşan Gıda Tekstil İnşaat Kuruyemiş Ve Hayvancılık Sanayi Ticaret Limited Şirketi	200
	TOPLAM	4.200

Kaynak: Malatya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü

Malatya'da kuru kayısı ve diğer ürünlerde lisanslı depoculuk faaliyet izni alınmış herhangi bir depolama tesisi bulunmamaktadır. Malatya'daki kuru kayısı depolama tesisleriyle ilgili olarak net bir veriye ulaşılamamakla birlikte mevcut kuru kayısı işleme tesisleri, soğuk hava depoları ve tüccar/ihracatçı/üretici anket verilerine dayanılarak yaklaşık depo kapasitesine ulaşılmaya çalışılmıştır.

Malatya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü verilerine göre İlde 54 adet kuru kayısı işleme tesisi bulunmakta olup yıllık işleme kapasiteleri 171.312 ton'dur. Söz konusu tesislerin yıllık kapasiteleri göz önünde bulundurulduğunda 60.000 ton civarında yatay depo kapasitesi olduğu tahmin edilmektedir.

Söz konusu kuru kayısı işleme tesislerinden 9 adedinin 2.380 ton (toplam 60.000 tona dahildir), işleme tesisi dışındaki 8 adet şahıs ve şirkete ait 1.820 ton olmak üzere toplam 4.200 ton kapasiteli soğuk hava deposu bulunmaktadır.

Dolayısıyla soğuk hava deposuyla birlikte 61.820 ton civarında kuru kayısı depolama kapasitesi olduğu tahmin edilmektedir.

Malatya Ticaret Borsası verilerine göre 27.01.2014-27.01.2015 tarihleri arasında borsaya kayıtlı 104 şahıs/ firma 4.538 ton kuru kayısı alımı yapmış, 2.639 ton satış yapmıştır. Dolayısıyla satış

yapılmayan kuru kayısılar depolarda stoklanmaya devam edilmektedir.

Özellikle küçük alıcıların alım ve depolama yaptıkları Şıra Pazarı denilen yerdeki dükkan altlarına stoklama yapıldığı görülmekte olup buraların depo kapasitesine dahil edilmemesi gerekmektedir.

Diğer taraftan üreticiler kükürtledikleri ürünleri satış yapıncaya kadar ev ortamında bekletmektedirler.

Depo kapasitesi ve standartlarıyla ilgili olarak tüccar/ihracatçı, sanayici ve üreticilerle yapılan anketlerde mevcut depo miktarı, standartları ve ihtiyaç durumu belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 9: Depo Durumu Tüccarlarla Anket

Anket Soru No	Anket sorusu (Tüccar/Sanayici/Ihracatçı)	Cevap	
10	Kayısı deponuz var mı?	Var %71	Yok %29
11	Deponuz varsa kaç ton?	1.000 ton> %53 1.0001-3.000 ton arası %29 3.000 ton< %18	
15	Mevcut kayısı depo standartları yeterli mi?	Hayır % 100	Evet %0
16	Malatya kayısı depolama kapasitesi yeterli midir?	Yetersiz %100	Yeterli %0

Malatya'daki tüccar ve ihracatçıların %71'i kuru kayısı stoklayacak depom var derken, %100'ü depo standartlarının ve depo kapasitesinin yetersiz olduğunu söylemektedirler. Dolayısıyla standartları yetersiz olan depolarda kuru kayısı stokladıklarını ifade etmiş olmaktadır.

Tablo 10: Depo Durumu Üreticilerle Anket

Anket Soru No	Anket sorucu (Üreticiler)	Cevap	
15	Deponuz var mı?	Evet % 12	Hayır %88
17	Yoksa nerede bekletiyorsunuz?	Ev ortamında %80 Uygun olmayan depoda %20	

Yine üreticilerin %88'i deposu olmadığını, %80'i kuru kayısıyı ev ortamında muhafaza ettiğini ifade etmişlerdir.

Ankete konu olmayan ancak bire bir görüşme yapılan kuru kayısı işleme tesislerinde bile yeterli ve uygun koşullarda depo olmadığı görülmüştür.

Malatya'da 4.200 tonu soğuk hava deposu olmak **61.820 ton civarında** yatay depo bulunduğu, söz konusu depoların Kuru Kayısı Lisanslı Depo Tebliği'nde belirtilen şartlarda olmadığı, üretilen kayısının bu depolar dışında küçük alıcı ve aracılar tarafından dükkan altlarında ve üreticiler tarafından satışı yapıncaya kadar ev ortamında stoklanmaya çalışıldığı tespit edilmiştir.

4.3.1.1.3 Kuruluş ve faaliyet izni alan lisanslı depolar

Türkiye'de kurulmuş ve faaliyet izni almış lisanslı depo şirketleri listesi tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11: Kuruluş İzni ve Lisans Alan İşletmeler

KURULUŞ İZİNİ VE LİSANS ALAN LİSANSLI DEPO İŞLETMELERİ						
SIRA	ŞİRKETİN ADI	FAALİYET KONUSU	ŞİRKET MERKEZİ	ŞUBE VE TESİS YERLERİ	KAPASİTE (TON)	LİSANS ALINAN KAP.(TON)
1	TMO-TOBB Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş., Lisans Tarihi 12/07/2011	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	Ankara	Polatlı	40.000	40.000
				Lüleburgaz	20.000	20.000
				Ahiboz/ GÖLBAŞI	30.000	30.000
2	Ege Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş. Lisans Tarihi:26/02/2013	Pamuk	İzmir	Belevi/ Torbalı	15.000	15.000
3	Yayla Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş. Lisans Tarihi 16/05/2013	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	Mersin	Mersin	20.000	20.000
4	Marmara Birlik Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Zeytin Zeytinyağı	Nilüfer /Bursa	Erdek	8.500	
				Bursa	5.000	
				Bursa	4.000	
5	Tiryaki Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş. Lisans Tarihi 12/07/2012	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	Gaziantep	Edincik/ Bandırma	30.000	30.000
				ÇORUM	40.000	40.000
				MERSİN	38.000	
6	Özova Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	Hatay	Kırıkhan	40.000	
7	Türsa Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	Konya	Akçapınar/ Bandırma	30.000	
8	Anadolu Selçuklu Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	Konya	Karatay/Konya	100.000	
9	GK Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş. Lisans Tarihi 30/05/2014	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	Kırıkkale	Çerikli/ Kırıkkale	40.000	40.000
10	Asko Depo Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Pamuk	Gaziantep	Şehitkamil/ Gaziantep	20.000	
11	Selçuklu Yıldızı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	Afyon- karahisar	Emirdağ/ Afyonkarahisar	40.000	
12	Kainat Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş. Lisans Tarihi 10/08/2014	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	Konya	Kangal/ Sivas	30.000	30.000
13	Toprak Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	Konya	Karatay/Konya	40.000	
14	Çankırı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	Çankırı	Çankırı	20.000	
15	Yalnızlar Agro Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	Konya	Konya/Kulu	40.000	
16	Konya Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	Konya	Konya/Kulu	40.000	
17	Ag Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Anonim Şirketi	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	İstanbul		20.000	
TOPLAM					710.500	265.000

Kaynak: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı

Bu güne kadar 17 adet lisanslı depo şirketi kurulmuş olup depolama kapasitesi 710.500 tondur. Kuruluşunu gerçekleştiren 17 şirketten 6 adedi lisans almış olup söz konusu şirketlerin 5 adedi Hububat Baklagiller ve Yağlı Tohumlar (250.000ton) 1 adedi pamuk da (15.000 ton) faaliyet göstermektedir. Diğer şirketler lisans alma faaliyetini sürdürmektedir.

4.3.1.2 Talep

4.3.1.2.1 Dünya kuru kayısı üretim miktarı

Dünya’da çok geniş bir yayılma alanına sahip olan kayısının 2012 yılında Dünya genelinde 492.196 hektar alanda yaklaşık 4 milyon ton civarında üretim gerçekleştirilmiştir.

Türkiye, Dünya yaş ve kuru kayısı üretiminde birinci sırada yer almakta olup gerek kayısı çeşitlerinin kalitesi, gerekse sahip olduğu ekolojik üstünlükler nedeniyle büyük bir potansiyele sahiptir. Ülkemiz dışında İspanya, İtalya, Fransa, Yunanistan, Fas, Cezayir, İran, Pakistan, ABD, Çin, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Özbekistan önemli kayısı üreten Ülkeler arasında yer almaktadır.

Bu ülkelerden Fransa, İspanya, İtalya ve Yunanistan yalnızca sofralık; Türkiye, İran, Özbekistan, Çin, ABD, Güney Afrika, Avustralya’da kurutmalık üretim yapılmaktadır.. Türkiye taze kayısı üretiminde %20’lik üretim payı ile birinci sırada yer alırken diğer önemli üretici ülkelerden İran %10,8 ve Özbekistan %7,2’lik üretim payı ile Türkiye’yi takip etmektedirler.

Dünya kuru kayısı üretiminde yıllar itibariyle sezon durumuna göre dalgalanmalar olabilmektedir. 2012 yılı Dünya kuru kayısı üretiminin 239.000 ton civarında gerçekleştiği tahmin edilmekte olup Türkiye bunun

%74’ünü tek başına karşılamaktadır. İran, Çin, G.Afrika, ABD ve Avustralya kuru kayısı üretimi yapan diğer Ülkeler olup tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12: Dünya Kuru Kayısı Üretimi

DÜNYA KURU KAYISI ÜRETİMİ (TON)				
YILI	2009	2010	2011	2012
Türkiye	100.000	95.000	140.000	176.700
Türkiye Üretiminin Dünya Üretimine oranı (%)	61	50	69	74
İran	25.000	24.000	23.500	24.000
Çin	5.000	5.500	5.700	6.000
ABD	2.500	2.500	2.600	1.500
G.Afrika	1.400	1.500	1.550	1.600
Avustralya	450	600	650	700
Diğer	30.000	60.000	28.000	28.500
TOPLAM	164.350	189.100	199.000	239.000

Kaynak: Malatya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü

4.3.1.2.2 Türkiye kayısı üretimi

Dünya yaş ve kuru kayısı üretiminde birinci sırada yer alan Türkiye, gerek kayısı gen kaynakları ve gerekse ekolojik şartlar nedeniyle büyük bir potansiyele sahiptir. Şeker ve nem oranı açısından Dünya’nın en kaliteli kuru kayısını Türkiye üretmektedir.

Ülkemizde ağaç sayısı ve üretim artış göstermektedir. İklim şartları içerisinde Türkiye’nin yaş kayısı üretimini etkileyen en önemli faktör ilkbahar geç donlarıdır. Don olayı çok kısa süreli bile gerçekleşse üretimi önemli ölçüde etkilemektedir. Bunun en belirgin örneği 2013-2014 döneminde

yaŐanmıŐtır.

Türkiye yaş kayısı üretiminin %50'sini kuru kayısı üretiminin ise neredeyse tamamına yakınına karşılayan Malatya sadece Ülkemizin değil Dünyanın kayısı üretim merkezi konumunda bulunmaktadır.

Kayısı üretimi yapılan diğer iller ise Erzincan, Kahramanmaraş, Elazığ, Mersin, Iğdır, Konya, Ankara, Karaman, Nevşehir, Hatay, Isparta'dır.

Tablo 13: Türkiye Yaş Kayısı Üretimi

TÜRKİYE GENELİ İL BAZINDA YAŞ KAYISI ÜRETİMİ (TON)						
İL	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Malatya	340.085	220.927	409.646	510.000	411.825	38.654
Mersin	48.846	56.430	52.486	46.865	94.055	111.738
Kahramanmaraş	59.550	14.685	14.678	12.521	78.620	
Elazığ	67.651	30.179	33.991	38.578	39.514	11.390
Iğdır	17.782	9.222	12.063	17.755	20.342	0
Isparta	13.905	11.405	14.258	16.908	16.582	12.141
Antalya	14.732	14.267	18.725	15.691	16.316	27.463
Kayseri	12.869	15.540	11.022	13.683	13.323	
Karaman					9.420	7.090
Hatay	7.531	7.186	7.615	8.239	8.535	6.546
Ankara		5.058	5.727		5.055	
Nevşehir				11.753		
Konya	5.293	5.017	5.589			
Diğer	71.756	60.084	64.200	68.007	66.413	54.978
TOPLAM	660.000	450.000	650.000	760.000	780.000	270.000

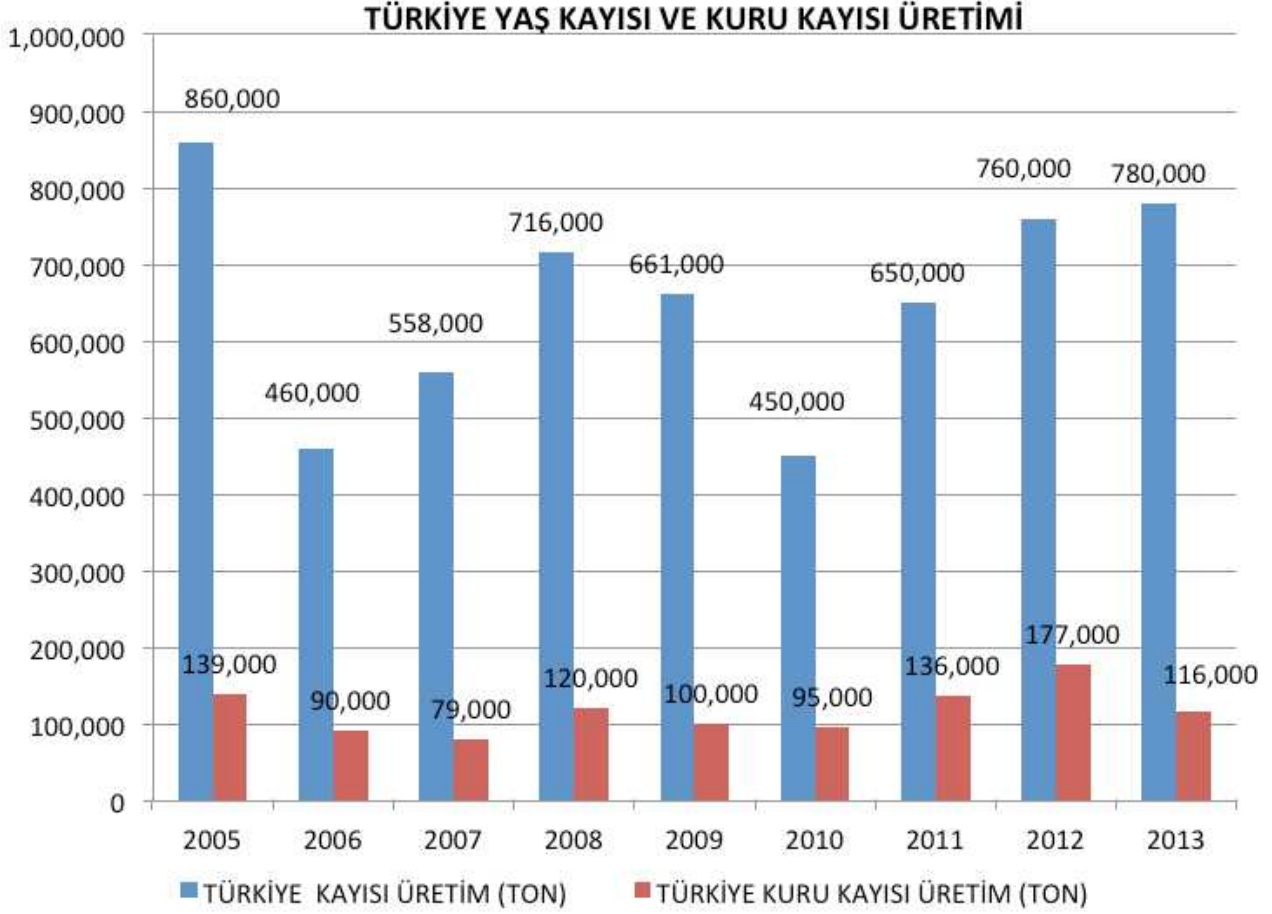
Not: 5.000 tonun altında üretim yapılan yerler diğere dahil edilmiştir.

Kaynak: TÜİK

Tablo 14: Türkiye Yaş ve Kuru Kayısı Üretimi

YIL	YAŞ KAYISI ÜRETİMİ (TON)	KURU KAYISI ÜRETİMİ (TON)	KURU KAYISI/ YAŞ KAYISI ORANI (%)
2005	860.000	139.000	16
2006	460.000	90.000	20
2007	558.000	79.000	14
2008	716.000	120.000	17
2009	661.000	100.000	15
2010	450.000	95.000	21
2011	650.000	136.000	21
2012	760.000	177.000	23
2013	780.000	116.000	15
2014	270.000	40.500	15

Kaynak: Malatya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü (2014 yılı kuru kayısı üretimi miktarı uzun yıllar kuru kayısı/yaş kayısı oranına göre alınmıştır.)

Grafik 1: Türkiye Yaş Kayısı ve Kuru Kayısı Üretimi

Türkiye yaş kayısı üretiminin yaklaşık %15-20'si civarında kuru kayısı üretimi gerçekleştirilmekte olup, toplam kuru kayısı üretimin yaklaşık %85'i Malatya'da gerçekleştirilmektedir.

4.3.1.2.3 Malatya kuru kayısı üretimi

Türkiye yaş kayısı üretiminin yaklaşık %50'si, kuru kayısı üretiminin %80-85'i Malatya İlinde üretilmektedir. Üretilen kuru kayısının tamamına yakını ihraç edilmekte ve Dünya kuru kayısı ticaretinin %60-80'i Malatya'dan sağlanmaktadır. Malatya ili 500.000-750.000 ton yaş, 125.000-150.000 ton kuru kayısı üretim potansiyeline sahiptir. Ancak ilkbahar geç donları ve anormal iklim koşullarına bağlı olarak üretimde sürekli bir dalgalanma söz konusudur. Bazen iki yılda bir bazen de üst üste gelen donlar ciddi ürün kayıplarına neden olmaktadır.

Türkiye'deki 16 milyon kayısı ağacının yaklaşık yarısı Malatya'da bulunmakta ve bu sayı her yıl artmaktadır. Türkiye taze kayısı üretimi 2013 yılında 780.000 tondur. Bu üretimin 412.000 tonu Malatya'da gerçekleşmiştir. Malatya tek başına Ülkemizde üretilen taze kayısı üretiminin yaklaşık %53'ünü gerçekleştirmektedir. (TÜİK 2013)

Çiftçi kayıt sistemi (ÇKS) kayıtlarına göre Malatya İlinde üretim yapan 40.072 çiftçinin 33.420'si kayısı üretimi yapmaktadır. İl için kayısı üretimi son derece önemli bir tarımsal üründür.

Kurutmalık kayısının tamamına yakını Malatya İlinde üretilmekle birlikte Elazığ, Erzincan, Sivas ve Kahramanmaraş İllerinin bazı bölgelerinde kurutmalık kayısı üretimi yapılmaktadır.

Malatya kayısının en önemli özelliği meyvede suda çözünür kuru madde miktarının (SÇKM) yüksek organik asit miktarının düşük olmasıdır. Malatya kayılarında kuru madde miktarı %22-28 arasında değişirken

bu oran yerli ve yabancı diğer kayısı çeşitlerinde %14-18'dir. Kurutmalık kayıslarda su oranının düşük, kuru madde oranının yüksek olması aranan bir özelliktir. Malatya kayısıları kurutmaya son derece elverişlidir. Malatya kayısılarının 3-3,5 kg. yaş kayısından 1 kg. kuru kayısı elde edilirken yabancı kayıslarda ancak 5-7 kg.'dan 1 kg. kuru kayısı elde edilebilmektedir. (Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Strateji Belgesi)

Malatya'daki kayısı bahçelerinin yaklaşık %98'lik bölümü kurutmalık kayısı çeşitleriyle tesis edilmiştir. Yetiştirilen kayısı çeşitlerinin %60-65'ini Hacihaliloğlu, %30-35'ini Kabaası, geriye kalan %3-5'lik kısmı ise Çataloğlu, Hasanbey, Soğancı ve %1'lik bölümü ise diğer çeşitlerden oluşmaktadır.

Tablo 15: Malatya Kayısı Üretimi

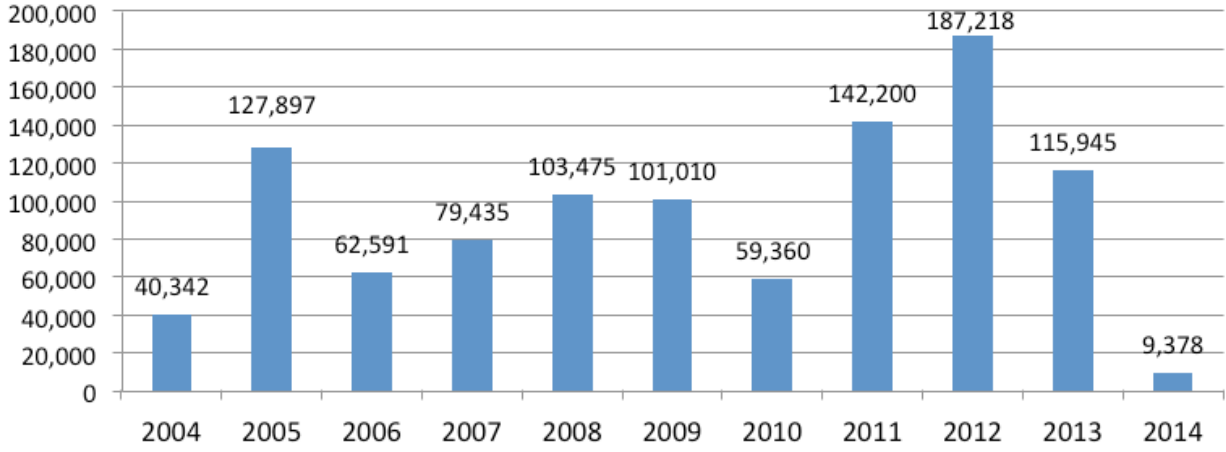
YIL	Meyve Veren Ağaç Sayısı (Adet)	Yaş Kayısı Üretimi (Ton)	Kuru Kayısı Üretimi (Ton)	Çevre İllerin Kuru Kayısı Üretimi (Ton)	Çevre İllerle Birlikte Toplam Kuru kayısı Üretimi (Ton)
2004	6.235.500	162.213	36.842	3.500	40.342
2005	6.355.700	500.268	115.645	12.252	127.897
2006	6.674.350	243.809	55.600	6.991	62.591
2007	6.740.050	283.787	64.575	14.860	79.435
2008	6.803.250	363.607	84.100	19.375	103.475
2009	6.889.000	343.284	76.475	24.535	101.010
2010	6.912.350	226.590	51.210	8.150	59.360
2011	6.971.800	562.295	127.300	14.900	142.200
2012	7.068.500	725.544	160.000	27.218	187.218
2013	7.135.350	428.310	95.000	20.945	115.945
2014	6.787.000	38.654	7.100	2.278	9.378

Kaynak: TÜİK, (Kuru kayısı ve çevre iller üretim miktarı Malatya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü)

2013 yılı verilerine göre Malatya İlinde toplam 95.000 ton kuru kayısı üretimi gerçekleştirilmiştir. 2014 yılında ise yaşanan olumsuz iklim koşulları nedeniyle Malatya kuru kayısı üretim miktarı 7.100 ton olarak gerçekleşmiştir. Toplam kuru kayısı üretiminin %13'ü Merkezde, %14'ü Akçadağ İlçesinde %18'i Darende İlçesinde, %14'ü Hekimhan İlçesinde üretilmektedir. Darende ilçesinde hasat dönemi diğer ilçelere göre yaklaşık bir ay sonra başlamaktadır.

Grafik: 2 Malatya Kuru Kayısı Üretimi

Malatya K.Kayısı Üretim (Çevre İller Dahil) (Ton)

Tablo 16: Malatya ve İlçeleri Kayısı üretimi 2013

İLÇE ADI	Toplu Meyve Alanı (Dekar)	Meyve Veren Ağaç Sayısı (Adet)	Ağaç Başına Ortalama Verim (Kg)	Toplam Yaş Kayısı Üretimi (Ton)	Yaş Olarak Tüketilen (Ton)	Elde Edilen Kuru Kayısı Miktarı (Ton)
Merkez	117.000	1.089.000	50	54.450	5.000	12.000
Akçadağ	161.500	1.322.200	45	59.499	4.699	13.300
Arapgir	2.000	14.000	35	490	90	100
Arguvan	15.500	153.000	60	9.180	1.080	2.000
Battalgazi	58.700	537.100	60	32.226	2.726	7.250
Darende	111.000	1.226.250	63	77.254	4.754	17.500
Doğanşehir	41.200	429.200	80	34.336	4.536	7.350
Doğanyol	15.500	184.000	65	11.960	960	2.750
Hekimhan	79.000	737.000	80	58.960	5.160	13.100
Kale	16.250	174.600	60	10.476	1.376	2.250
Kuluncak	36.250	317.500	50	15.875	1.575	3.400
Pütürge	18.000	186.500	76	14.174	1.874	3.000
Yazıhan	49.000	470.000	65	30.550	3.200	6.600
Yeşilyurt	27.400	295.000	64	18.880	1.280	4.400
İL TOPLAMI	748.300	7.135.350	60	428.310	38.310	95.000

Kaynak:TÜİK

Tablo 17: Malatya ve İlçeleri Kayısı Üretimi 2014

İlçe Adı	Üretim (Ton)	Ağaç Başına Ortalama Verim (Kg)	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı	Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	Toplam Ağaç Sayısı
Akçadağ	668	1	1.336.000	59.500	1.395.500
Arapgir	126	9	13.800	3.250	17.050
Arguvan	315	2	157.700	13.700	171.400
Battalgazi	2.044	4	584.000	98.500	682.500
Darende	3.555	3	1.185.000	41.500	1.226.500
Doğanşehir		0	431.900	28.200	460.100
Doğanyol	8.911	48	185.000	7.500	192.500
Hekimhan	1.699	2	737.000	64.500	801.500
Kale	7.250	41	176.000	6.350	182.350
Kuluncak	1.847	6	324.500	38.200	362.700
Pötürge	8.331	43	193.350	15.500	208.850
Yazıhan	962	2	480.750	54.300	535.050
Yeşilyurt	2.946	3	982.000	100.000	1.082.000
TOPLAM	38.654		6.787.000	531.000	7.318.000

Kaynak:TÜİK

4.4 Sektörün/Pazarın Yapısı Ve Rekabet Koşulları

Malatya Doğu Anadolu'nun en kalabalık İllerinden biri olup, Türkiye'nin nüfus bakımından 28. büyük İlidir. 2013 yılı TÜİK verilerine göre İl toplam nüfusu 762.538'dir. Malatya ilinde merkezi ile birlikte 14 ilçe, 495 köy bulunmakta olup nüfusun %41,6'sı kırsal alanda yaşamaktadır.

Malatya tarım arazilerinin %59,25'inde kuru, %40,75'inde sulu ziraat yapılmakta olup sulanan bağ-bahçe arazisinin büyük bir bölümünde kayısı yetiştiriciliği yapılmaktadır.

2013 yılı ÇKS verilerine göre Malatya'da 605.000 dekar alanda, 21.551 üretici tarafından 95.000 ton kuru kayısı üretimi gerçekleştirilmiştir.

Malatya'da kayısı işleme tesislerinde 5.000 kişi istihdam edilmekte, 300 kadar esnaf ve tüccar ile 50 kadar ihracatçı kayısı işletmeciliği ile uğraşmakta, 10 civarında firma kayısı işleme makinesi imalatı yapmaktadır. (Malatya Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Strateji Belgesi-2014-2018)

Bu bakımdan Malatya ekonomisinin temeli büyük oranda kayısıya dayanmaktadır. Konu ihracat ve mevcut piyasaların yapısı açısından değerlendirilecektir.

İhracat

Türkiye yıllık 95.000 – 120.000 ton aralığında kuru kayısı ihracatı yapmakta ve karşılığında 180 milyon - 365 milyon dolar döviz girdisi sağlamaktadır. Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere ortalama ihracat fiyatı, ihracat miktarına bağlı olarak yıldan yıla değişiklik göstermektedir.

Tablo 18: Kuru Kayısı İhracatı

YIL	İHRACAT (TON)	TUTAR (DOLAR)	ORTALAMA İHRACAT FİYATI (\$/KG)
2005	94.808	179.613.793	1,895
2006	110.792	194.428.529	1,755
2007	102.281	236.613.673	2,313
2008	95.768	313.059.231	3,269
2009	97.875	276.210.428	2,822
2010	89.511	347.582.887	3,883
2011	89.751	364.938.201	4,066
2012	101.540	298.301.477	2,938
2013	117.861	315.263.534	2,675
2014	79.043	348.184.876	4,405

Kaynak: Malatya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü

Üretim miktarının neredeyse tamamına yakınının ihraç edilmesi nedeniyle kuru kayısı pazar yapısını ihracatçı şirketler belirlemektedirler. Malatya Kayısı Araştırma Geliştirme ve Tanıtma Vakfının verilerine göre Türkiye'de İhracatçı Birliklerine kayıtlı 71 civarında kuru kayısı ihracatı yapan şirket bulunmaktadır. Yurt dışındaki ithalatçılar ile koordineli çalışan söz konusu şirketler, Malatya'daki kuru kayısı piyasaya fiyatlarını belirlemektedirler.

Ancak Türkiye iç pazar fiyatları ile yurt dışı satış fiyatları arasında büyük farklılıklar oluşmakta, dolayısıyla Dünya üretiminde birinci sırada yer alan Malatya üreticisi hak ettiği fiyata

satamaktadır. Bunun

çeşitli sebepleri olduğu sektör ile üreticilerle yapılan görüşme ve anketlerde tespit edilmiştir.

- Kuru kayısı ihracatçıları ihraç fiyatının belirlenmesinde kendi aralarında rekabet etmektedirler.
- Hasattan önce (alivre satış) satış yapılmaktadır.
- İhracatçılar kayısı boylamaya yeterince önem vermemekte, karışık boylarda ihracat yapılmaktadır.
- Kükürt oranı ve kalıntı miktarına dikkat edilmemektedir.
- İhracatta farklı yıl mahsulü kuru kayısılar karıştırılmaktadır.

Belirtilen hususlar ihracatı olumsuz etkilemekte dolayısıyla iç piyasaya ve üreticilere olumsuz yansımaktadır. Bu nedenle ihracatçılarımızın kendi içinde rekabet yerine ihracatta birlikte hareket etmeleri ve ithalatçı ülkelerin istedikleri miktar ve kalitede ürün arzı sağlamaları iç piyasadaki fiyatların daha yüksek oluşmasını sağlayacaktır.

Lisanslı depoculuk sisteminin; belirtilen olumsuzlukların çözümüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Mevcut Piyasaların yapısı

Malatya'da Ticaret Borsası bulunmakla beraber, üreticilerin satmak istedikleri kuru kayısının kalitesinin belirleneceği laboratuvar ile üretici ve tüccarların bir araya geleceği satış salonu bulunmamaktadır.

Bu nedenle aracılar/tüccarlar üretici deposuna (ev ortamında) giderek görsel kriterlere göre fiyat vermekte veya üreticiler çuvalarla Şıra pazarı denilen yere getirerek ilkel ortamlarda kuru kayısılarını satmak istemektedirler. Üreticiler pazara getirdikleri ürünleri köyüne geri götürmemek için bulabildiği fiyata satmak zorunda kalmaktadırlar.

Üreticiler hasat döneminde yaptığı masraflar ve diğer finansman ihtiyaçları nedeniyle ürünlerini hasatı müteakip hemen satmak istemektedirler. Bu nedenle piyasa fiyatları arza bağlı olarak düşmektedir.

Piyasa yapısı ve fiyatlarıyla ilgili olarak tüccar/ihracatçı/sanayicilerle yapılan ankette; hasat döneminde piyasa fiyatları düşüyor diyenlerin oranı %95'tir. Fiyat düşüş sebebi olarak da %56 oranı ile piyasaya fazla ürün arzı olarak gösterilmiştir.

Tablo 19: Piyasa fiyatları anket

Anket Soru No	Anket Sorusu	Cevap	
37	Hasat döneminde kayısı fiyatları düşüyor mu?	Evet %95	Hayır %5
38	Evetse sizce fiyatlar neden düşüyor?	Piyasaya fazla ürün arzı %56	Finansman İhtiyacından satış %24
		Piyasada istikrar olmadığından %10	

Yine piyasa yapısı ve fiyatlarıyla ilgili olarak üreticilerle yapılan ankette;

Üreticilerin %72'si ürününü hasatla birlikte tamamını hemen sattığını ifade etmiştir. Hemen satış nedeni olarak finansman ihtiyacından diyenlerin oranı %76'dır.

Böyle bir yapı içerisinde hasat döneminde piyasa fiyatları düşüyor mu sorusuna ankete katılanların %100'ü "düşüyor" şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 20: Kayısı Piyasaları Anket

Anket Soru No	Anket Sorusu	Cevap	
9	Kayısyı ne zaman satıyorsunuz? (Hemen/bekletiyor)	Hasat sonrası hemen satarım %72	Biraz bekletirim %20
10	Neden hemen satıyorsunuz?	Finansman ihtiyacından %76	Depom olmadığından %4
		Hemen satmam %20	
11	Tamamını satıyor musunuz?	Tamamını satarım %80	Biraz bekletirim %20
12	Hasat döneminde kayısı fiyatları düşüyor mu?	Düşüyor %100	Düşmüyor %0
13	Evetse fiyatlar neden düşüyor?	Çok satan var %64	Üretim fazlalığından %16
		Tüccarlar düşürüyor %20	
14	Fiyatlar düşmesine rağmen satıyor musunuz?	Evet %80	Hayır %20

Malatya Ticaret Borsasının üreticinin getirdiği ürünü analiz ederek boylama ve sınıflamaya tabi tutacak laboratuvar oluşturması ve burada belirlenecek kaliteye göre üretici, tüccar, aracı ve ihracatçıların bir arada bulunacağı satış salonu oluşturması kuru kayısı fiyatlarının rekabet koşullarında oluşumunu sağlayacaktır.

Sektörün ve pazarın yapısını özetlemek gerekirse;

- İlkbahar geç donlarına bağlı olarak üretim miktarı önemli oranda değişiklik göstermektedir.
- Üretici yapısı küçük olup finansman imkansızlığı nedeniyle ürün, hasatla birlikte pazara inmektedir.
- Kuru kayısı fiyatları aşırı dalgalı oluşmakta, hasat döneminde fiyatlar düşmektedir Kuru kayısı sağlıklı depolarda stoklanmakta ve soğuk zincir eksikliği bulunmaktadır.
- Yeterli depo kapasitesi bulunmamaktadır. Mevcut depo standartları yetersizdir.
- Kükürt oranı ithalatçı ülke taleplerinin üzerinde çıkmaktadır.
- Farklı boylarda ve farklı yıl mahsulü kayısı karıştırılarak ihracat yapılmaya çalışılması yurt dışı pazarlara girişi zorlaştırmaktadır.

-İhracatçılar, yurt dışı pazarda kendi içlerinde rekabet etmektedirler.

- Aracı, tüccarlar yeterli finansmana sahip olmadığında vadeli alım yapmaktadırlar.
- Kuru kayısı piyasasında rekabetçilikten çok teknelci bir yapı bulunmaktadır.

Belirtilen nedenlere bağlı olarak kuru kayısı piyasasında yeterli rekabet koşullarının oluşmadığını söyleyebiliriz.

Kayısı üreticileri, aracılar, tüccarlar, ihracatçılar, ithalatçılar ve perakendecilerin makul düzeyde kar edebileceği bir sistem oluşturulması yanında, yurt içi ve dışı tüketicilerin tüketebileceği fiyat seviyesinde ürün arzının sağlanması sektörün gelişmesi ve üretimin sürdürülebilirliği açısından önem taşımaktadır.

Bu anlamda Lisanslı Depoculuk Sistemi en iyi çözümlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.5 Ön görülen Lisanslı Depo Kapasitesi

Son 11 yıllık rakamlar göz önünde bulundurulduğunda Türkiye ortalama yıllık kuru kayısı üretim miktarı 101.000 ton, ihracat miktarı ise 98.000 ton'dur. Aşağıdaki tablo incelendiğinde ihracat üretimle paralellik göstermemektedir. Yıllık iç piyasa tüketim miktarı olan 5.000-10.000 ton kuru kayısı miktarı ihmal edildiğinde arz fazlası veya açığını belirleyen ana etken ihracat miktarıdır.

Son 11 yıllık ortalama ihracat miktarlarına göre ortalama oluşan arz fazlası miktar 35.000 ton, arz açığı ise 35.000 ton'dur.

Aşağıdaki üretim ve ihracat miktarlarını gösterir tablo ve grafik incelendiğinde üretim miktarının yıldan yıla büyük farklılıklar göstermesi nedeniyle ihracatın genellikle bir veya iki yıl önce gerçekleştirilen üretim miktarından yani devir stoklarından yapıldığı açıkça gözükmektedir.

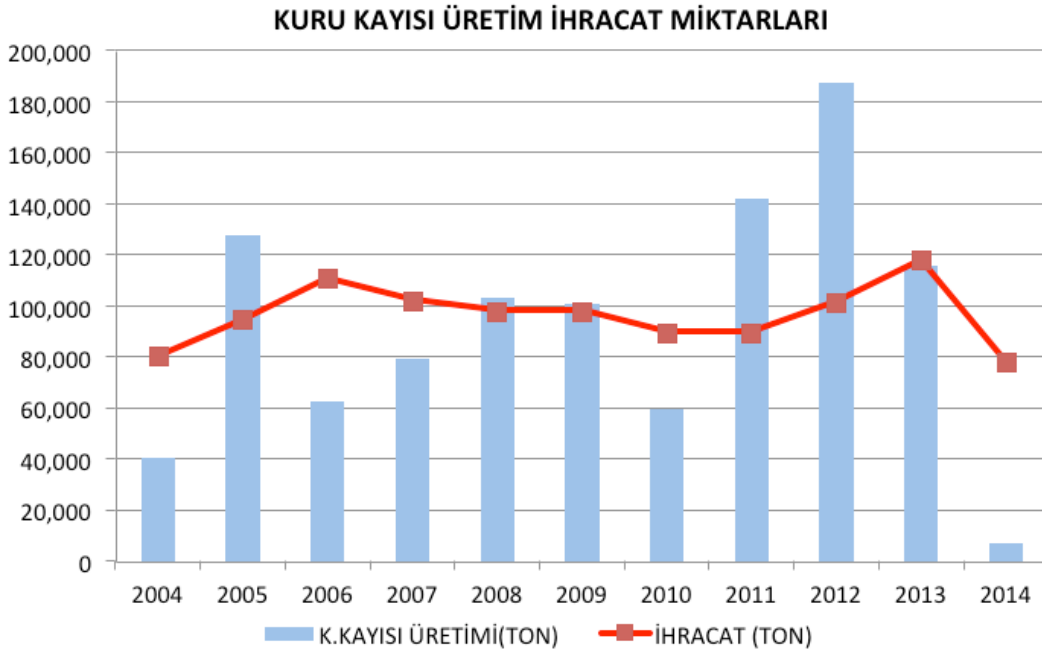
Dolayısıyla dış piyasada fiyat istikrarının sağlanabilmesi; standart kalitede ve iklim koşullarından bağımsız sürekli arza bağlıdır. Sürekli arzın sağlanabilmesi; üretim miktarının fazla olduğu yıllarda arz fazlası kuru kayısının ertesi yıla kadar kalitesini koruyarak stoklanması, üretim miktarının düşük olduğu yıllarda da stoktaki ürünün piyasaya arz edilmesine bağlıdır.

Bu şekilde uygun şartlara sahip depolarda kalitesini koruyarak uzun süre stoklanabilen kuru kayısı, iklim koşullarından kaynaklanabilecek fiyat dalgalanmalarının önüne geçerek ve yurt içi/dışı piyasalarda fiyat istikrarı sağlayacaktır.

Tablo 21: Kuru Kayısı Üretim, İhracat Miktarları(Ton)

YIL	K.KAYISI ÜRETİMİ	İHRACAT	ARZ FAZLASI	ARZ AÇIĞI
2004	40.342	80.214		-39.872
2005	127.897	94.808	33.089	
2006	62.591	110.972		-48.381
2007	79.435	102.281		-22.846
2008	103.475	98.086	5.389	
2009	101.010	97.875	3.135	
2010	59.360	89.511		-30.151
2011	142.200	89.751	52.449	
2012	187.218	101.540	85.678	
2013	115.945	117.861		-1.916
2014	7.100	78.000		-70.900
ORTALAMA	101.947	98.290	35.948	-35.678

Kaynak: TÜİK, Malatya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü

Grafik 3: Kuru Kayısı Üretim ve İhracatı

Belirli standartlarda kurulacak olan lisanslı depo kapasitesinin ve talebin ölçülmesiyle ilgili olarak yapılan ankette yöneltilen sorulardan ise; Malatya’da lisanslı depo kurulmasını isteyenlerin oranı %100, kurulacak bir lisanslı depoya ürün koymayı düşünenlerin orana %90, bu amaçla kurulacak bir işletmeye ortak olabileceğini söyleyenlerin oranı ise %57 oranındadır.

Malatya’da ilgili sektörde yapılan ankette depom var diyenlerin oranı %71 olmakla birlikte iklimlendirmeli depom yok diyenlerin oranı %100, Malatya’da mevcut kuru kayısı depolama standartlarının yetersiz olduğunu söyleyenlerin oranı %100, depolama kapasitesinin yetersiz olduğunu söyleyenlerin oranı yine %100’dür.

Tablo 22: Kayısı Depo Durumu Anket Tüccarlar

Anket Soru No	Anket sorusu (Tüccar/Sanayici/İhracatçı)	Cevap	
		Var	Yok
10	Kayısı deponuz var mı?	Var %71	Yok %29
11	Deponuz varsa kaç ton?	1.000 ton> %53 1.0001-3.000 ton arası %29 3.000 ton< %18	
12	Deponuzda iklimlendirme var mı?	Hayır %100	Evet % 0
15	Mevcut kayısı depo standartları yeterli mi?	Hayır % 100	Evet %0
16	Malatya kayısı depolama kapasitesi yeterli midir?	Yetersiz %100	Yeterli %0
33	Malatya’da lisanslı depo kurulmasını ister misiniz?	Evet %95	Hayır %5
34	Kurulacak bir lisanslı depo işletmesine ortak olmayı düşünür müsünüz?	Evet %57	Hayır %43
35	Kurulacak lisanslı depoya ürün koymayı düşünür müsünüz?	Evet %90	Hayır %10

Kayısı depom var diyen %29 oranındaki tüccar ve ihracatçı depolarının havalandırmaz, güneş ışınlarına maruz kalan, hijyenik olmayan koşullara haiz olduğu tespit edilmiştir.

Dolayısıyla Malatya’da hem nitelik, hem de miktar olarak depo açığı olduğu kesin olarak gözükmektedir. Bu bakımdan kurulacak bir lisanslı depoya hem mudi olarak hem de işletmeci olarak talep olacağı anket sonuçlarından görülmektedir.

Tablo 23: Kayısı Depo Durumu Anket Üreticiler

Anket Soru No	Anket sorucu (Üreticiler)	Cevap	
15	Deponuz Var mı?	Evet % 12	Hayır %88
17	Yoksa nerede bekletiyorsunuz?	Ev ortamında %80	Uygun olmayan depoda %20
23	Size anlatılanlardan sonra lisanslı depo işletmesine ürün koymayı kurmayı düşünür müsünüz?	Evet %100	Hayır % 0
24	Malatya'da Lisanslı depo kurulmasını ister misiniz?	Evet % 100	Hayır %0

Üreticilerle yapılan anketlerde üreticilerin %88'inin deposunun olmadığı, %80'inin satış yapıncaya kadar ev ortamında beklettiği, %100'ünün lisanslı depo kurulmasını istediği ve kurulduğu takdirde ürünü koyarım dediği tespit edilmiştir.

Malatya İli ve komşu illeri üretim miktarı, ihracat miktarı, devir stokları, mevcut depo kapasitesi ve depoların standartları göz önünde bulundurulduğunda 35.000 ton kapasiteli lisanslı depoya ihtiyaç olduğu ve optimum işletilebileceği,

Yukarıdaki anket verilerinden söz konusu kapasitede lisanslı depo işletmesi kurulması halinde orta ve uzun vadede talep göreceği tespit edilmiştir.

4.6 Lisanslı Depo Tesisi Kuruluş Yeri

Malatya Merkez, Battalgazi, Akçadağ ve Darende ilçeleri Malatya İli kuru kayısı üretiminin %45'ini gerçekleştirmektedir.

Bu kapsamda Malatya İli Merkez, Battalgazi, Akçadağ ve Darende ilçelerindeki üreticiler ile Merkezdeki tüccar ve ihracatçılar ile lisanslı depo kurulacak yerin tespitiyle ilgili yapılan anket sonuçları tablo 24'de gösterilmiştir.

Tablo 24: Lisanslı Depo Kuruluş Yeri Anket

Anket Soru No	Anket sorusu	Cevap (Tüccar/ihracatçı)	Cevap (Üreticiler)
36/25	Malatya'da lisanslı deponun nerede kurulması uygun olur?	Merkez (vagon fab. OSB) %67	Merkez (vagon fab.OSB) %12
		Malatya-Akçadağ Arası %14	Akçadağ-Malatya arası %60
		Fikrim yok %19	Battalgazi % 8
			Darende %20

Anket sonuçları değerlendirildiğinde üreticilerin üretim ve ikamet yerlerini dikkate alarak sorulara cevap verdiği görülmüştür. Buna göre Malatya-Akçadağ arasında bir yere kurulmasını isteyen üreticilerin oranı %60'tır.

Üreticiden ürün alarak işleyen, paketleyen ve ihracat yapan sektörün %67'si Malatya merkez Organize Sanayi Bölgesi veya eski vagon fabrikası alanı içerisinde kurulmasını istemektedirler.

Ankete konu olmayan ancak birebir görüşme yapılan kamu kurum ve kuruluşları ile Sivil toplum örgütleri ve sektör temsilcileri de Malatya merkezde ancak şehir dışında Organize Sanayi Bölgesi veya eski vagon fabrikası alanının uygun olduğunu ifade etmişlerdir.

Anket sonuçları ve konuyla ilgili yapılan görüşmeler yanında, üretim yerlerinin konumu, birbirlerine olan mesafeleri (Malatya-Battalgazi 8 km, Malatya-Akçadağ 30 km, Malatya-Darende 75 km, Akçadağ-Darende 45 km), ulaşım imkanları, sektörün yoğun olduğu yer gibi hususlar göz önünde bulundurulduğunda, lisanslı depo tesislerinin Malatya merkezine yakın ve aynı bölgede olan; **Malatya Organize Sanayi Bölgesi** veya **eski vagon fabrikası alanı** ya da **Malatya-Akçadağ yolu üzeri Malatya'ya yakın** bir noktada kurulması uygun olacaktır.

Şekil 8: Malatya İl Haritası

5 TEKNİK İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

5.1 Lisanslı Depoculuk Sistemi Açısından İnceleme Ve Değerlendirme

5.1.1 Mevcut teknolojiler,

Malatya'da yapılan incelemede 3 farklı depo tipi tespit edilmiştir.

- a- Kayısı işleme tesislerinde bulunan yatay depolar,
- b- Araçlar/tüccarlarda bulunan küçük depolar,
- c- Üreticilerin ürünlerini stokladıkları yerler (depo değildir.)

a- Kayısı işleme tesislerinde bulunan depolar.

Söz konusu tesisler üreticilerden veya araçılardan aldıkları ürünleri genelde dökme olarak 60-70 cm. yüksekliğinde depolamaktadırlar. Daha sonra yıkama, eleme, kurutma gibi aşamalardan sonra kasalara konulmakta ve buradan da paketlemeye gitmektedir. İşletmelerde, tabanları beton, üstü kapalı, doğal havalandırılmalı depolar bulunmakta, soğuk hava depoları bulunmamaktadır.

b- Aracılar/tüccarlarda bulunan küçük depolar

Bu tip depolar Şira pazarı denilen yerde bulunmakta olup üstü büro, alt katı depo amaçlı olarak kullanılan yerlerdir. Doğal havalandırma imkanı bulunmamakta, tartı cihazı ve diğer gerekli aletler aynı yerde bulunmaktadır.

c- Üreticilerin ürünlerini stokladıkları yerler.

Aslında buralara depo demek doğru değildir. Ancak üreticiler kükürtleme yöntemiyle kuru kayısıyı buralarda birkaç yıl stoklayabildiklerini ifade etmektedirler. Bu depolara stoklanan ürünü alan aracı ve tüccarlar ürünlerin fermente olduğu, kötü kokular sindiği, zaman zaman hırsızlıklar olduğunu belirtmişlerdir. Bu bakımdan ev ortamının kayısının kalitesini ve emniyetini sağlama açısından güvenli olmadığı görülmüştür.

Dolayısıyla kuru kayısı depolamaya uygun soğuk zincir sistemi Malatya'da henüz oluşmamıştır.

5.1.2 Teknoloji seçimi ve iş akışı

Kuru Kayısı Lisanslı Depo Tebliğinde kuru kayısı depolanması için gerekli teknoloji belirlenmiştir. Tebliğe göre:

Kuru Kayısının depolanacağı lisanslı depoların teknik özellikleri;

- a) Taban, iç ve dış duvar yüzeyleri ile çatısının, kayısıya yabancı madde karışmasını ve kirlenmesini önleyecek, güneş ışığını ve rutubeti geçirmeyecek, kayısıyı her türlü koku ve hava etkisi ile iç ve dış zararlardan koruyacak şekil ve nitelikte olması,
 - b) Tabanının ve duvarlarının yıkanabilir ve temizlenebilir özellikte malzemedan yapılması, duvarlarının ise beton sıvalı ve badanalı ya da beyaz plastik boyalı olması, duvarlarında, tabanında ve tavanında çatlakların olmaması, kapılarının geniş ve sızdırmaz olması,
 - c) %55-60 nispi nemi ve kükürtlenmemiş (gün kurusu) kayısılar için 0-4 °C, kükürtlü kayısılar için ise 10-15 °C sıcaklığı sağlayacak özellikte ve kapalı olması, kayısının depolara aktarılması ya da depodan tahliyesi amacıyla ihtiyaç duyulan nakil ve diğer araç ve gereçlerin rahatça çalışabileceği genişlikte boş alanların ve geçiş yerlerinin bulunması,
 - ç) Farklı yıl ürünü kayısı ile çeşitli grup, tip, sınıf ve boydaki kayısının karışmasını ve niteliklerinin bozulmasını önleyecek önlemlerin alınmasına elverişli büyüklükte ve nitelikte olması,
 - d) Yeterli nem alma ve havalandırma sistemi, belgelendirilmesi suretiyle yeterli yangın söndürme sistemi, kaçak akıma ve neme karşı korumalı özel muhafazalı elektrik sistemi ile kayısının depolara nakledilmesi için gerekli altyapı ve nakil sistemine sahip olması,
 - e) Depolama hizmetleri ve depolamayla ilgili ihtiyaç duyulan diğer yan hizmetleri yerine getirebilecek teknik donanıma sahip bulunması,
- gereklidir.

Depo kapasitesi ve numaralandırılması

(a) Lisanslı depo işletmesinin lisansa tabi kapalı depo kapasitesi 10.000 tondan, her bir şubesinin kapalı depo kapasitesi ise 2.000 tondan az olmamalıdır.

(b) Kayısının depolanacağı yerler, belirli bir sistematığe göre numaralandırılır. Depoların numaralandırılması giriş kapılarının üzerine yapılır, depo içindeki ünitelerin numaralandırılması ise kayısının karışmasına mahal vermeyecek şekilde kolayca görülebilecek biçimde yapılır.

Kayısıyı depolamaya hazır hale getirme

(1) Lisanslı depo işletmesi, depolanmaya veya standartlara uygun olmayan ya da depolandığında lisanslı depodaki diğer kayısları olumsuz etkileyebilecek kayısları, mudinin talebi üzerine ve ücreti karşılığında, depolanmaya ve standartlara uygun hale getirmek amacıyla niteliğine göre ihtiyaç duyulan eleme, yıkama, boylama, fumigasyon ve buna benzer işlemlere tabi tutabilir.

(2) Depolanmaya ve standartlara uygun hale getirilen kayıslar depolanabilir. Depolama şartları uygun olmayan, fermente olan, sağlığı olumsuz etkileyecek düzeyde bulunan, standart dışı olan ve mevzuatta ön-

görülen diğer hususlara uygun olmayan kayıslar, lisanslı depolara alınmaz.

Kayısının depolanması ve blok ürün senedi

(1) Mevzuatına uygun olarak tartım işlemi ile analiz ve sınıflandırması yapılmış kayıslar lisanslı depoya kabul edilir. Kayıslar, tartım ve analizi yapılanaya kadar, depolanmış ürünlerden ayrı olarak bunlar için ayrılmış farklı bölümlere konulabilir.

(2) Kayıslar asgari 500 kg kapasiteli kasalar içinde depolanır.

(3) Nem içeriği, %20'nin üzerinde olan kayıslar depolanmaz.

(4) Depolanan kayısının her bir 100 kg'ı için ayrı bir ürün senedi düzenlenir. Mudinin talebi ve lisanslı depo işletmesinin kabulü halinde, 100 kg'ı aşan parti halindeki kayısının toplam miktarı için blok halinde tek ürün

senedi düzenlenebilir. Bu durumda blok ürün senedi üzerine parti kayısının toplam ağırlığı yazılır.

Kayısının depolara yerleştirilmesi, ayrı depolanması ve teslimi

(1) Aynı yıl ürünü kayısı; grup, sınıf, tip, boy ve kükürt oranına göre tahsis ve tasnif edilmiş, numaralanmış lisanslı depo ünitelerinde grup, sınıf, tip, boy ve kükürt oranı aynı olan kayısı ile karıştırılarak depolanır.

(2) Kayısı, mudinin talebi ve lisanslı depo işletmesinin kabulü halinde, diğer kayıslar ile karıştırılmadan orijinal hali korunarak ayrı olarak depolanabilir. Bu durumda kayısı, ayrı ünitelere konulur ve diğer kayıslarla karıştırılmadan açıkça ve fark edilebilir şekilde işaretlenir. Ayrı depolanan kayısların depodaki yeri kayıtlarda açık şekilde gösterilir.

(3) Diğer kayıslarla karıştırılmadan aynen depolanan kayıslar, aynı orijinal haliyle; aynı grup, sınıf, tip, boy ve kükürt oranındaki diğer kayıslarla karıştırılarak depolanan kayıslar ise ilk giren ilk çıkar metoduyla mudilere teslim edilir.

Kayısının korunması

(1) Lisanslı depo işletmesi, her zaman, sorumluluğu altında bulunan kayısının muhafazasında gerekli dikkati ve özeni gösterir.

(2) Depo her zaman temiz olmalı ve kayısı yangın tehlikesini artıran ve sağlıklı muhafazasını engelleyen kızışma, yüksek sıcaklık, nem, hava ve ışıktan, kemirgen hayvan, mikroorganizma, böcek ve tozlar ile yabancı kokulardan korunmalıdır.

(3) Deponun temizlik ve dezenfeksiyonunda TS 12611 Standardında kullanılması izin verilenler dışında herhangi bir madde kullanılmamalı ve yöntem uygulanmamalıdır.

(4) Kayısıya zarar verecek hale gelmiş depolar, gerekli tadilatlar yapıncaya ve kayısının bozulmadan sıhhatli şekilde depolanmasına elverişli hale getirilinceye kadar kullanılmamalıdır.

Kayısının azami depolama süresi

(1) Kükürtsüz kayıslar (gün kurusu) 12 ay, kükürtlü kayıslar ise kükürt oranına göre;

a) 2000 ila 2500 ppm olanlar 12 ay,

b) 2501 ila 3000 ppm olanlar 15 ay,

c) 3001 ila 3500 ppm olanlar 18 ay,

ç) 3500 ve üzeri ppm olanlar 20 ay, süreyle hasat döneminden itibaren depolanabilir.

(2) Kayısının hasat dönemi, ürün sahibinin beyanı ile gerekli analiz ve incelemelerle tespit edilir.

(3) Kayısının depolama döneminin başlangıç ve bitiş tarihleri, uygulama göz önünde bulundurularak Bakanlıkça belirlenir ve internet sayfasında ilan edilir.

Tebliğ hususları yanında kuru kayısı depolamaya yönelik kullanılacak yöntem ve teknolojiyle ilgili olarak Malatya'daki ilgili Kamu kurum ve Kuruluşları ile Sivil Toplum örgütleri ile yapılan görüşmelerde özet olarak aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir.

- Üretici/Tüccar/ihracatçı/sanayici lisanslı depoya teslim ettiği kendi ürününü diğer ürünlerle karıştırmadan aynen alabilmelidir. Aksi taktirde lisanslı depoya talep olmayacaktır.

- Bu nedenle kasalama ve raflama sistemiyle depolama en uygun yöntemdir.

- Farklı oranlarda kükürt içeren kuru kayıların aynı depoda muhafaza edilmesi herhangi bir sıkıntı oluşturmayacaktır.

- Her bir depo için 2.000 m² alan uygun olacaktır.

- Eleklerle boylama, yıkama, kurutma gibi ön tesisler depolama öncesinde bulunmayacak, boylama TS 485'e göre yapılacaktır.

(Eleklerle boylama işlemi, kayısının içerdiği şıraya bağlı olarak birbirine yapışması nedeniyle ıslatılarak eleme yapılması gerekmektedir. Bu durumda ise kayısı rutubeti %20'yi geçmekte olup tekrar kurutma gerektirmektedir. Kurutmaya rağmen kayısının rutubeti içeriği %20'yi geçebilmektedir. Rutubet oranının %20'den fazla olması depolama açısından risk oluşturmaktadır. Lisanslı depo tebliğine göre %20 üzerindeki rutubetli kuru kayısı depolanmamaktadır. Bu nedenle Lisanslı depoya stoklanacak kayısı kasalama öncesinde TS 485'e göre boylama ve sınıflama yapılmalıdır.

- Normal depolama şartlarında kuru kayısıda %2-3 oranında fire oluşmaktadır.

- Kayısının yıkama, kurutma, paketleme gibi işlenmesi esnasında %1-7 arasında fire oluşmaktadır.

- Rutubet ve boyuna bağlı olarak 1 m³ alana 600-700 kg. civarında kuru kayısı stoklanabilmektedir. (Taraflımızca yapılan çalışmada ve Kayısı Araştırma İstasyon Müdürlüğü verileri göz önünde bulundurularak 1 m³ hacimde 650 kg. kuru kayısı depolanabileceği tespit edilmiştir. Raporla bundan sonraki bölümlerde 650 kg. kullanılacaktır.)

Tebliğ hükümleri ve yapılan görüşmeler kapsamında kuru kayısı lisanslı depoculuk sisteminde aşağıdaki yöntem ve teknoloji uygulanacaktır.

1- Depolar (Soğutma sistemli)

Raporun 5.1.3. maddesinde detaylı olarak açıklandığı üzere depolama kapasitesi 10.000 ton olarak belirlenmiştir.

Taban, iç ve dış duvar yüzeyleri ile çatısı, kayısıya yabancı madde karışmasını ve kirlenmesini önleyecek, güneş ışığını ve rutubeti geçirmeyecek, kayısıyı her türlü koku ve hava etkisi ile iç ve dış zararlardan koruyacak nitelikte, tabanı ve duvarları yıkanabilir ve temizlenebilir özellikte herhangi bir malzemedan, %55-60 nispi nemi ve 0°C, sıcaklığı sağlayacak soğutma cihazlarına sahip olacak şekilde belirlenmiştir.

Her bir bölümü 1.710 m² olmak üzere 5 ayrı bölümden ve toplam 8.550 m² alandan oluşmaktadır.

2- Depo ısı koruma alanı

Yükleme ve boşaltma cihazının kasaları yerleştirmek veya tahliye etmek amacıyla depoya giriş ve çıkışlarında depo içi sıcaklığının muhafaza edilmesi amacıyla dış ortamlarla doğrudan teması engellemek amacıyla 112,5 x 6 m = 675 m² lik alan ayrılmıştır.

3- Kükürtleme ve fumigasyon odası

Muhtemel kükürtleme işlemi için 75 m², ilaçlama işlemi için ise 75 m² olmak üzere 150 m² betonarme kükürtleme ve fumigasyon odası tasarlanmıştır.

4- Ürün kabul ünitesi ve sirkülasyon alanı

Kuru kayısı getiren araçların rahatça yanaşabileceği ve kayısı çuvallarının işçi marifetiyle indirilerek rahatça numune alınabileceği ve ürünün depolamaya uygun olması halinde kasalanarak depoya forkliftle sevk edileceği, depodan çıkışta ise kasaların boşaltılarak ürünün mudiye teslim edileceği, $97,5 \times 10 = 975 \text{ m}^2$ lik üstü kapalı ve yerden 110 cm yüksekliğinde ürün kabul ve teslim ünitesi planlanmıştır.

5- Kasa

Kuru Kayısı Lisanslı Depo Tebliği'nde "Kayısı, mudinin talebi ve lisanslı depo işletmesinin kabulü halinde, diğer kayısılar ile karıştırılmadan orijinal hali korunarak ayrı olarak depolanabilir. Bu durumda kayısı, ayrı ünitelere konulur ve diğer kayısılarla karıştırılmadan açıkça ve fark edilebilir şekilde işaretlenir. Ayrı depolanan kayısıların depodaki yeri kayıtlarda açık şekilde gösterilir." Denilmektedir. **Bu kapsamda üretici/tüccar/aracıların görüşleri de dikkate alınarak lisanslı depolara teslim edilen ürün diğer kayısılar ile karıştırılmadan orijinal haliyle iade edilecek şekilde planlanmıştır.**

Yine tebliğde "Kayısılar asgari 500 kg kapasiteli kasalar içinde depolanır." Denilmekte olup $0,9 \text{ m}^3$ lük kasalarda, her bir kasa 585 kg. kuru kayısı alacak şekilde planlanmıştır.

Gıda tebliğine uygun yüksek yoğunluklu paletli plastik kasalar kullanılacaktır.

Kasa ebatı 1 m^3 tür. (kuru kayısı doldurulacak alan: $100 \times 100 \times 90 \text{ cm.} = 0,9 \text{ m}^3$, taban palet alanı: $0,1 \text{ m}^3$. Depo kapasite hesabında bu ölçüler dikkate alınmıştır.

Buna göre 10.000 ton kapasiteli depo için 17.100 adet kasa gerekmektedir.

Gerekli analiz ve sınıflandırmadan sonra kuru kayısı doldurulan kasalar barkotlanarak forklift vasıtasıyla raflara yerleştirilecektir.

6- Raf sistemi

Her bir kasa istendiği anda geri alınabilecek şekilde pregalvaniz kaplı çelik malzemeden raf sistemi tasarlanmıştır. Raf araları, kasaları taşıyacak cihazların manevra alanı göz önünde bulundurularak 2,5 metre planlanmıştır. Raf sıra yüksekliği ise 6 sıra (her bir sıra yüksekliği 1 metre, kontrol boşluğu 30 cm., raf kalınlığı 10 cm olmak üzere toplam 140 cm) ve 8,3 metre olarak tasarlanmıştır.

7- Yükleme boşaltma cihazı

Depoya giren ve iade edilen kayısların bulunduğu kasaları raflara yerleştirecek ve indirecek 2 adet forklift cihazı olması planlanmıştır.

8- Kayısı İşleme Tesisi (yıkama, ayıklama, boylama, paketleme)

Elekle boylama işlemi, kayısının içerdiği şıraya bağlı olarak birbirine yapışması nedeniyle ıslatılarak yapılmasını, boylama sonrasında da kurutmayı gerektirmektedir. Bu işlemler sonrası lisanslı depoculuk için zorunlu olan maksimum %20 rutubeti sağlamak zor olduğundan ayrıca yıkama, boylama ve kurutma sürecinde ortalama günlük 20 ton ürün alınabileceğinden kapasite düşecektir.

Bu nedenlerle elekle boylama yerine TS 485'e göre boylama zaman, ekonomik ve rutubet içeriği açısından uygun görülmüş olup sözkonusu cihazlar yatırım maliyetleri içerisine dahil edilmemiştir.

Ürünün teslim öncesinde talep halinde paketleme işleminin yapılması; maliyetli olması, ihracatçıların kendi ürünlerini paketlemek istemeleri gibi nedenlerle uygun görülmemektedir. Ancak kurulacak lisanslı depo işletmesi ayrı bir ticari faaliyet alanı olarak yıkama, ayıklama, boylama, kurutma ve paketleme hizmeti verebilecektir.

Lisanslı depo iş akış şeması aşağıya çıkarılmıştır.

Şekil 9: Lisanslı Depoya Ürün Teslimi İş Akışı

Şekil 10: Lisanslı Depodan Ürün Teslimi İş Akışı

5.1.3 Kurulacak Lisanslı Depo Kapasitesi,

Raporun 4.5 maddesinde ihtiyaç duyulan ve optimum işletilebilecek lisanslı depo kapasitesi 35.000 ton olarak belirtilmiştir. Ancak, bire bir yapılan görüşmeler ve anketlerle lisanslı depoculukla ilgili olarak üretici, tüccar ve ihracatçıların bilgi seviyeleri ölçülmüştür.

Aşağıdaki anket sonuçlarından; tüccar ve ihracatçıların %76'sının, üreticilerin %88'inin lisanslı depoculuk sistemini duymadıkları; tüccar ve ihracatçıların %76'sının, üreticilerin ise %100'ünün lisanslı depoculuk hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmektedir.

Tablo 25: Lisanslı Depoculuk Anket

Anket Soru No	Anket Sorusu	Cevap (Tüccar /İhracatçı)		Cevap (Üretici)	
		Evet %76	Hayır %24	Evet %12	Hayır %88
28/19	Lisanslı depoculuk sistemini daha önce duydunuz mu?	Evet %76	Hayır %24	Evet %12	Hayır %88
30/21	Lisanslı depoculuk sistemi hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?	Evet %24	Hayır %76	Evet %0	Hayır %100
31/22	Lisanslı depoculuk sistemi hakkında yeterli bilgi almak ister misiniz?	Evet % 95	Hayır %5	Evet % 100	Hayır %0

Malatya'da geçmişte Kayısibirlik'in beklentileri karşılayamayarak kapatılması kötü örnek teşkil etmiştir.

Anket sonuçlarından da sektör ve üreticilerin lisanslı depoculuk hakkında bilgi sahibi olmadıkları açıkça görülmektedir.

Bu bakımdan özellikle üreticilerin şüpheli yaklaşımları göz önünde bulundurulduğunda lisanslı depoculuk sisteminin faydalarının anlatılarak ürün teslim etmelerinin benimsetilmesi zaman alacaktır.

Diğer taraftan tüccarlar, özellikle küçük aracı ve tüccarlar lisanslı depoculuk sisteminin kurulması ve gelişmesiyle birlikte azımsanmayacak oranda ticari işletmelerinin sıkıntıya gireceğine dair

endişeler taşıdıkları gözlemlenmiştir.

Malatya ilinde 35.000 ton kapasiteli bir lisanslı depoya ihtiyaç olduğu belirtilmiş olmakla birlikte, tüm bu hususlar ile lisanslı depo yatırım ve işletme maliyetleri göz önünde bulundurulduğunda kısa vadede örnek olması bakımından ilk etapta Kuru Kayısı Lisanslı Depo Tebliğinde belirtilen minimum miktar olan 10.000 ton kapasiteli bir lisanslı depo işletmesi kurulmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Raporun değişik bölümlerinde ifade edilen lisanslı depoculuk sisteminin faydalarının zaman içerisinde mudilere gösterilerek benimsenmesini müteakip, orta ve uzun vadede ihtiyaç miktarı olarak tespit edilen 35.000 ton kapasiteye ulaşılması yerinde olacaktır.

Bu bakımdan raporun bundan sonraki bölümleri ile tüm hesaplama ve değerlendirmelerde 10.000 ton kapasiteli lisanslı depo tesisi göz önünde bulundurulacaktır.

5.1.4 Makine ve teçhizat

Gerekli makine ve teçhizat seçimi yöredeki mevcut tesisler, tüccar ve sanayiciler ile imalatçı ve satıcı firmalarla görüşülerek belirlenmiştir.

5.1.5 İnşaat işleri ve tesis yerleşimi

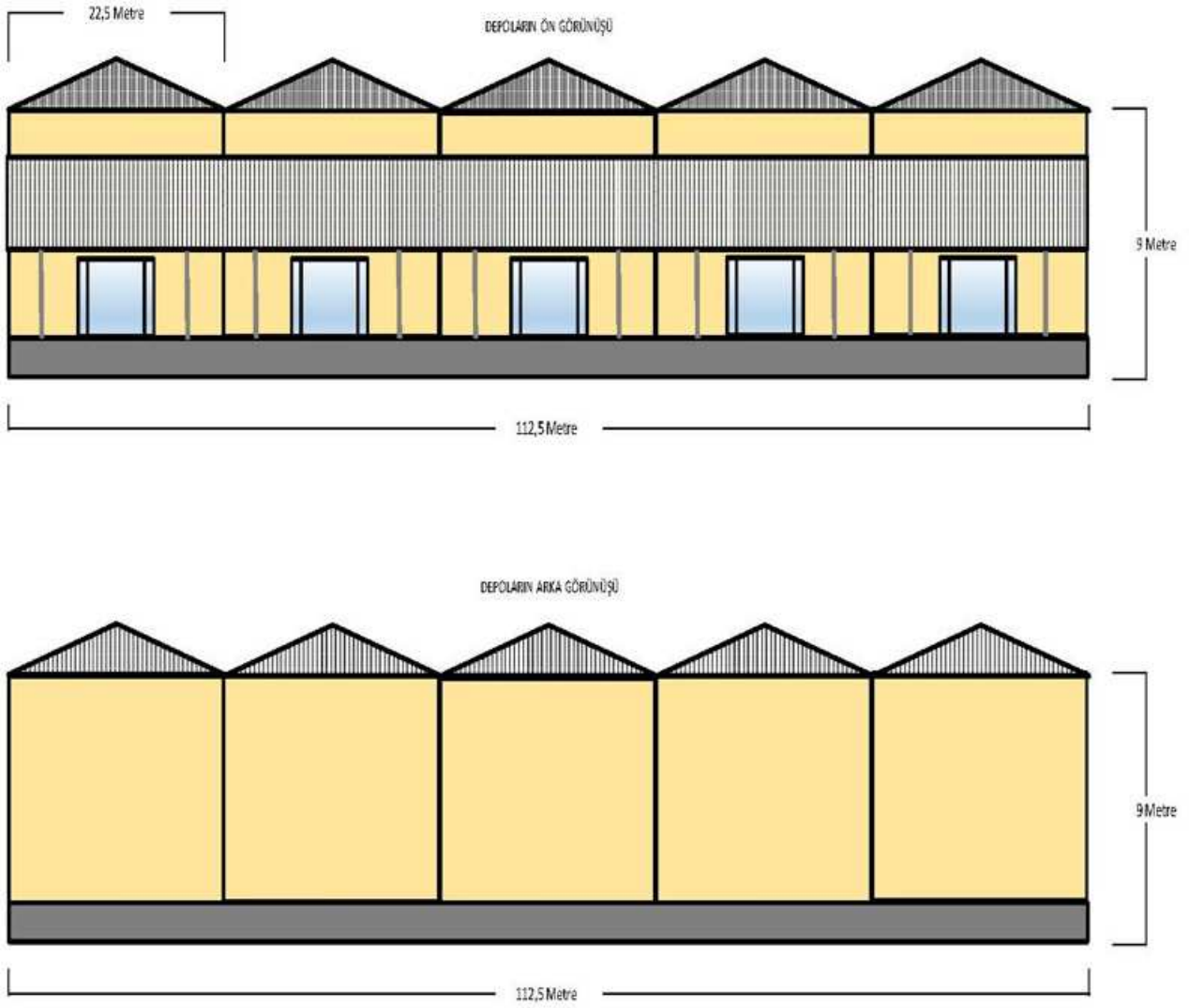
Lisanslı depo tesisinde soğutmalı depolar (depo ısı koruma alanı, kükürtleme odası , fumigasyon odası, ürün kabul ve sirkülasyon alanı) idari bina ve laboratuvar, üretici dinlenme evi, bekçi kulübesi, baskül odası ve platformu, araç sirkülasyon alanı, otopark ve yeşil alan bulunacaktır. Depolama tesisleri için gerekli alan aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

Soğuk hava deposu:

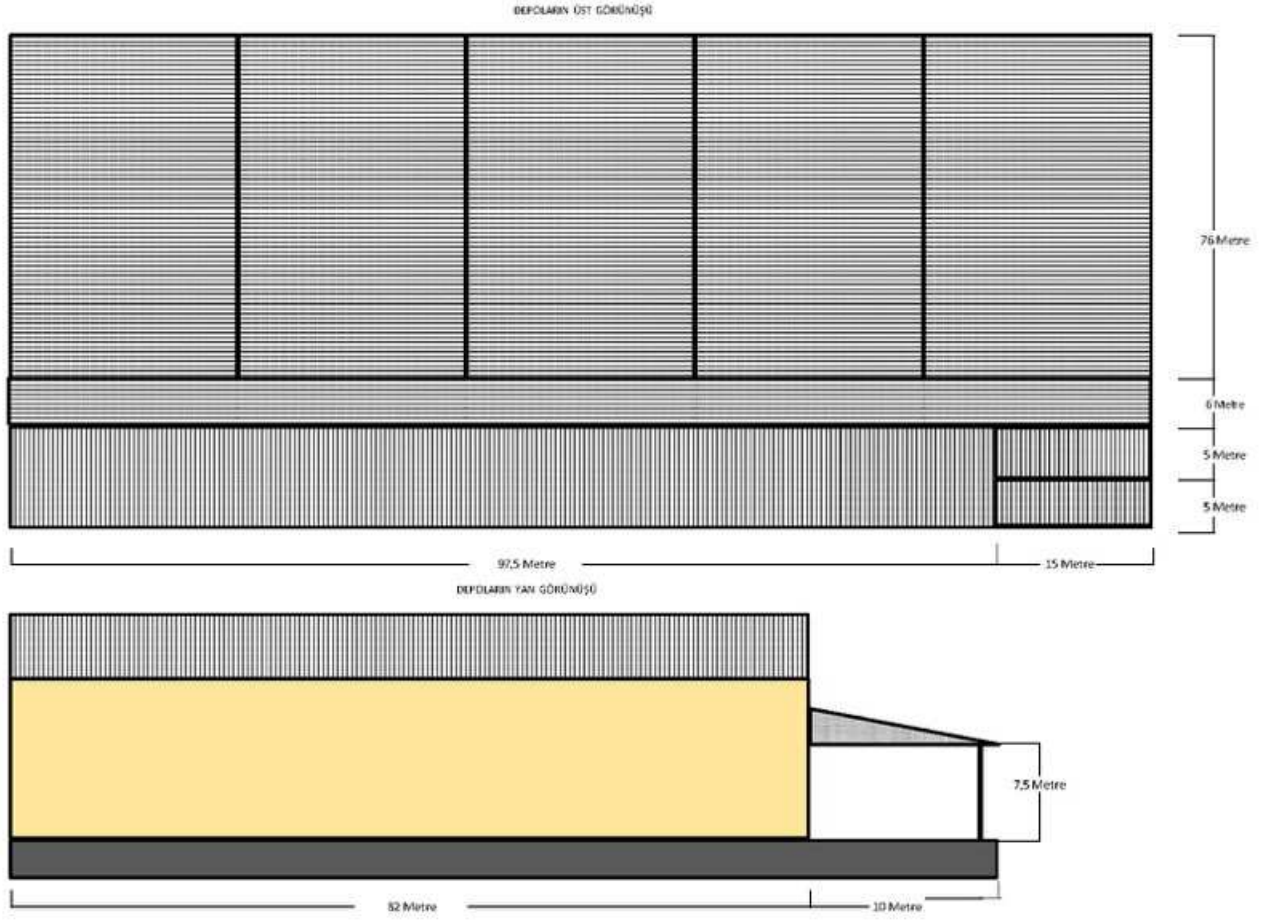
Uzunluğu	: 76 metre. (Raf boyu 70 m. (60 kasa), 6 metre sirkülasyon alanı)
Eni	: 22,5 metre. (10 sıra raf 10 metre. 5 adet istifleme koridoru 12,5 m.)
Yükseklik	: 9 metre. (raf yüksekliği 1,40 metre, 6 sıra raf yüksekliği: 8,30 metre, üst boşluk 0,7metre)
Alan	: 1.710 m ²
Hacmi	: 76 x 22.5 x 9 = 15.390 m ³

Şekil 11: Kayısı Lisanslı Depo Görünüm

Şekil 12: Lisanslı Depo Üstten ve Yandan Görünüm

Depo Isı Koruma Alanı

Uzunluğu: 6 metre, Eni: 112,5 metre, Alanı: **675 m²**

Kükürtleme Odası

Uzunluğu: 15 metre, Eni: 5 metre, Alanı: **75 m²**

Fumigasyon Odası

Uzunluğu: 15 metre, Eni: 5 metre Alanı: **75 m²**

Ürün kabul ve sirkülasyon alanı

Uzunluğu: 97,5 metre, Eni: 10 metre Alanı: **975 m²**

İdare Binası ve Laboratuvar

Taban alanı **150 m²** (iki katlı toplam 300 m²)

Baskül binası ve platformu

Baskül odası 10 m², platform 50 m², Toplam **60 m²**

Güvenlik Odası

20 m² (1 Oda, wc)

Malzeme Odası

50 m² (bitişik iki oda)

Üretici Dinlenme Evi

100 m², 1 dinlenme odası, çay ocağı, wc'den oluşacaktır.

Trafo binası

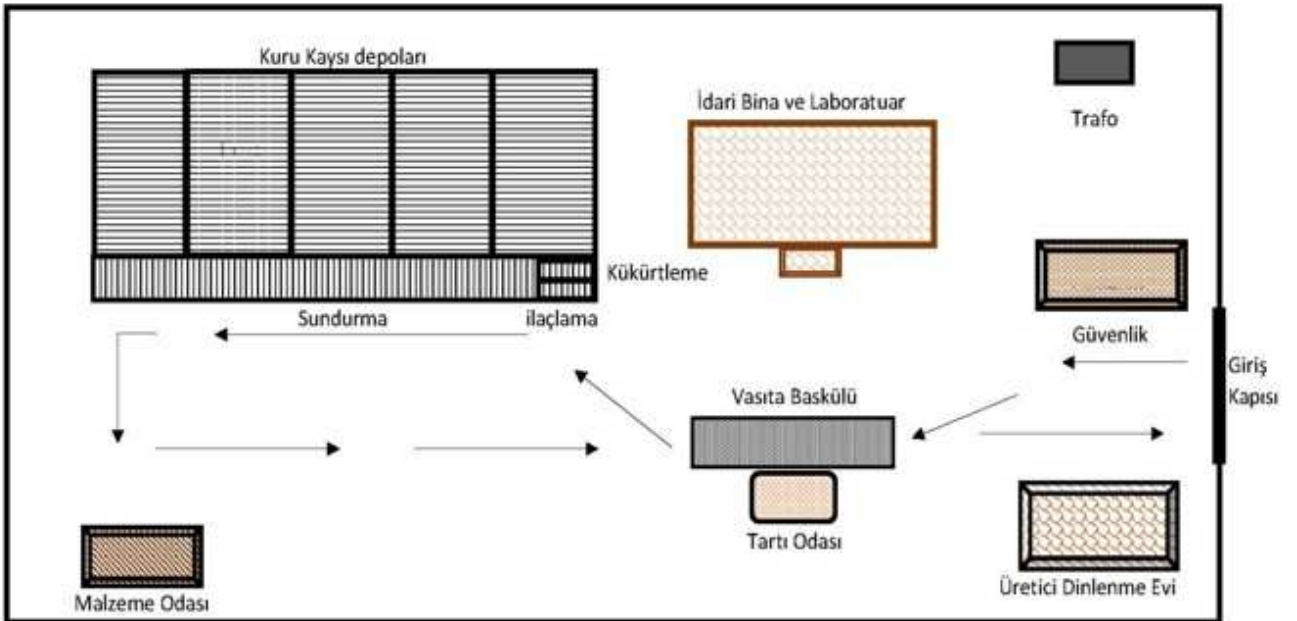
15 m².

Sirkülasyon alanı, otopark ve yeşil alanı

4.255 m² alan planlanmıştır.

Tablo 26: Lisanslı Depo İçin Gerekli Alan

S. No	Depo/Bina adı	Alanı (m ²)
1	Soğuk hava deposu (5 bölme)	8.550
2	Isı koruma alanı	675
3	Kükürtleme Odası	75
4	Fumigasyon odası	75
5	Ürün kabul ve sirkülasyon alanı	975
6	İdari bina ve laboratuvar	150
7	Baskül binası ve platformu	60
8	Güvenlik Odası	20
9	Malzeme odası	50
10	Üretici Dinlenme Evi	100
11	Trafo binası	15
12	Sirkülasyon alanı, otopark, yeşil alan	4.255
TOPLAM		15.000

Şekil 13: Lisanslı Depo Yerleşim Planı

5.1.6 Organizasyon ve insan kaynakları

İlgili yönetmelik gereği lisanslı depoculuk şirketinin faaliyetlerine uygun gerekli sayıda ve nitelikteki idari ve yardımcı personel ile tartıcı ve diğer teknik personeli istihdam etmesi gerekmektedir. Mevcut lisanslı depoculuk şirketlerindeki uygulamalar da dikkate alınarak organizasyon aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

Şekil 14: Lisanslı Depo Organizasyon Şeması

5.2 Yetkili Sınıflandırıcı Açısından İnceleme Ve Değerlendirme

5.2.1 Mevcut teknolojiler,

Malatya İlinde yapılan incelemede kuru kayısı analizinde kükürt oranı ve rutubet tespitine yönelik cihazlar kullanıldığı tespit edilmiştir. Fiziksel analizler görsel olarak yapılmaktadır.

5.2.2 Teknoloji seçimi ve iş akışı,

Yetkili Sınıflandırıcıların Lisans Alma, Faaliyet ve Denetimi Hakkında Yönetmelik ve TS 485 Kuru Kayısı Standardı doğrultusunda kuru kayısı, lisanslı depoya alınmadan önce analiz ve sınıflandırması yapılacaktır. TS 485'e göre aşağıdaki yöntem izlenecektir.

1- Mudi tarafından lisanslı depoya getirilen kuru kayısı tartıldıktan sonra araç Ürün kabul bölümüne yanaşarak araçtaki tüm çuvallar boşaltılacaktır. Yetkili sınıflandırıcı yönetmeliğinde "Numune alma usul ve yöntemlerinde; Yönetmelik ile ilgili ürün yönetmeliği hükümleri uygulanır. Bu yönetmeliklerde hüküm bulunmayan hallerde, sırasıyla Bakanlıkça ürünün yoğun olarak işlem gördüğü borsalar ile ilgili kuruluş ve sektör temsilcileri davet edilerek oluşturulan çalışma grubunca hazırlanan ve Bakanlıkça onaylanan yöntem, ilgili ürüne ilişkin yürürlükte bulunan Türk Standardına ve 14/10/2004 tarihli ve 25613 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Zirai Karantina Numune Alma ve Analiz Yönetmeliği hükümlerine göre hareket edilir." denilmektedir. Bu kapsamda çuvallardan TS 485'e göre yeteri miktarda numune alınarak, numune

etiketlenerek yetkili sınıflandırıcı laboratuvarına gönderilir.

2- Laboratuvar, önce rutubet tayin cihazı ile kuru kayısının rutubet oranını tespit edecek, rutubet oranı %20 'nin altında ise diğer analizlere geçecek, fazla ise ret defterine gerekli kayıtları yaparak ret edecektir.

3- Rutubet oranı %20'nin altında olan kuru kayısını;

- Natürel (gün kurusu) kayısılar,

- Kükürtlü kayısılar

Olarak

gruplandırılacaktır.

4- Natürel ise diğer fiziksel özelliklere, Kükürtlü ise kükürt miktarı tespiti Kısa metod titratörlü SO₂ tayin cihazı (20 dakika) ile tespit edilecektir.

5- Kükürt oranı tespit edildikten sonra kuru kayısının boylamasına geçilecektir. Kuru kayısılar 1 kg.'daki tane sayısına göre; 0 (jumbo) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 olmak üzere 9 gruba ayrılmaktadır.

Tablo 27: Kuru Kayısı Boylama

Boy	Çekirdeksiz bütün (adet/kg)
0 (Jumbo)	80'e kadar
1	81-100
2	101-120
3	121-140
4	141-160
5	161-180
6	181-200
7	201-220
8	221 ve daha çok

Tabloya göre kuru kayısının boyu tespit edilecektir.

6- Boylama yapıldıktan sonra aşağıdaki fiziksel özelliklere göre Ekstra, Sınıf I, Sınıf II, Endüstriyel olmak üzere sınıflandırılır.

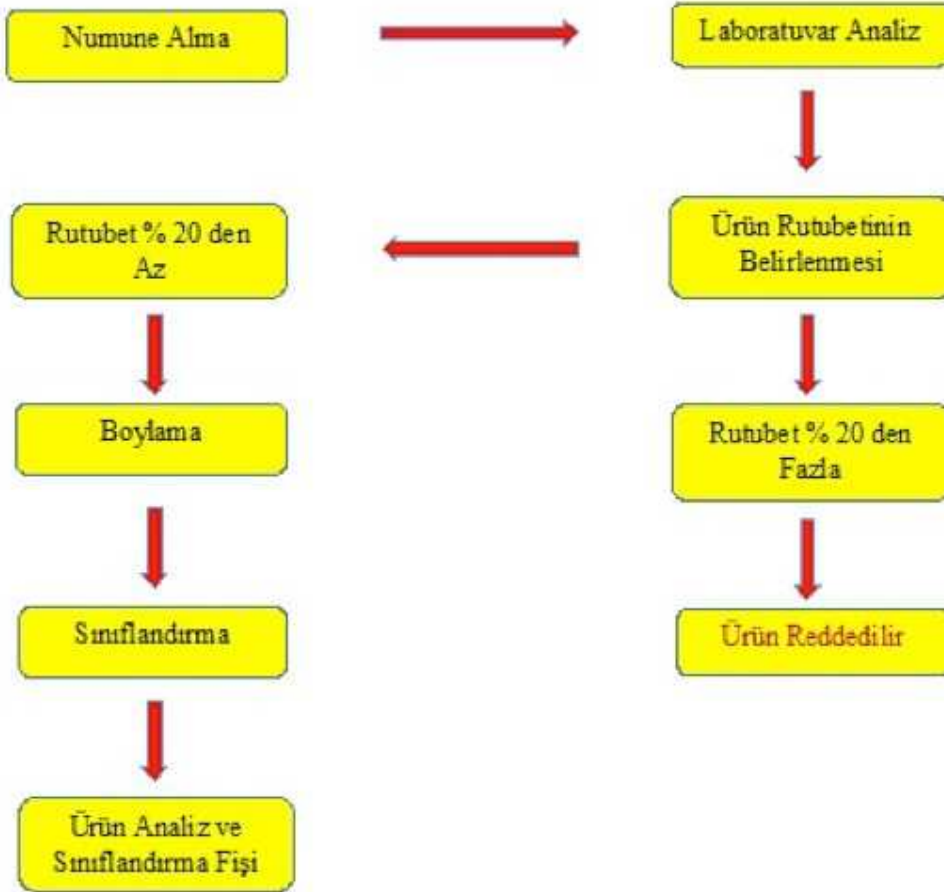
Tablo 28: Kuru Kayısı Sınıflandırma

Kabul edilebilir kusurlar	Kabul edilen toleranslar kusurlu numunenin kütlece %'si olarak, en çok			
	Ekstra	Sınıf I	Sınıf II	Endüstriyel
Toplam Tolerans	9	15	20	Aranmaz
a) Bireysel kusurlar – toplam tolerans sınırları içinde				
Renkte ve yapıda önemli kusurlar (güneş yanığı)	5	8	10	Aranmaz
Çilli meyve	3	6	12	Aranmaz
Lezyonlar ve kalluslar (yara, bere, kesik)	3	6	8	Aranmaz
Bozuk	0	1	2	Aranmaz
Böcek zararı	1	2	4	Aranmaz
Küflü meyve	0	1	1	Aranmaz
Kirli meyve	2	5	8	Aranmaz
Fermentasyon	0	2	5	Aranmaz
Yabancı madde (çekirdekleri çıkarmış meyvelerde çekirdek bulunması hariç)	0,5	0,75	1	2
b) Toplam tolerans dahil olmayan azami kusurlar				
Çekirdekleri çıkarılmış meyvelerde bulunan	1	1	2	3
Bütünde ve yarımda parça meyve bulunuşu	1	2	5	Aranmaz

*Yabancı madde toleransı içinde metal, cam ve benzeri sert madde parçalarına müsaade edilmez.

Sınıflandırma kriterleri de tespit edildikten sonra yetkili sınıflandırıcı tarafından yazılım programına tüm değerler girilir. Bilgisayar girilen değerlere göre otomatik olarak ürün grubu, kükürt oranı, boyu ve sınıfını belirleyerek Ürün Analiz ve Sınıflandırma belgesi düzenler. Düzenlenen belge otomatik olarak Lisanslı depo eksperinin bilgisayar sistemine aktarılır.

Şekil 15: Yetkili Sınıflandırıcı İş Akış Şeması

5.2.3 Kurulacak Laboratuvarın fiziki özellikleri,

Yetkili Sınıflandırıcıların Lisans alma, Faaliyet ve Denetimi Hakkında Yönetmelik'e göre yetkili sınıflandırıcı laboratuvarı aşağıdaki asgari özellikleri taşımalıdır.

- İdari bölüm ile sınıf ve standardı belirlenecek tarımsal ürün, ürün grubu veya gruplarının nitelik ve özelliklerine göre ihtiyaç duyulan fiziksel, kimyasal ve mikrobiyoloji analiz laboratuvar bölümleri, ayrı bölümler halinde planlanmalıdır.
- Laboratuvarlar, yapılan analizin özelliğine uygun bir şekilde planlanmalı, analiz yapılan bölümler, çalışan personelin pratik ve rahat hareket etmesini sağlayacak şekilde tasarlanmalı ve uygun genişlikte olmalıdır.
- Laboratuvarlar, özel ortam ve çevre şartları gerektiren analizlerde, bu şartları kontrol etmeye yarayan alet ve ekipmanlarla donatılmalı ve ısı, sıcaklık, toz, nem, buhar, titreşim, elektromanyetik etkenler ve zararlı canlılar gibi olumsuz şartlardan korunmalıdır. Ayrıca laboratuvar çalışma koşullarının, 20 ± 2 °C'de sabitlenmesi için gerekli önlemler alınmalıdır.
- Çalışan personelin, iş güvenliği için uygun giysi ve donanım kullanması sağlanmalıdır.
- Fiziksel ve kimyasal laboratuvarlarda çalışan personelin, periyodik sağlık kontrolleri yapılmalı ve bulaşıcı bir hastalığı olan veya taşıyıcı olduğu belirlenen personel laboratuvarında çalıştırılmamalıdır.

- f)** Laboratuvarın her bölümünde temizlik, sanitasyon ve dezenfeksiyon işlemleri, periyodik olarak ve yazılı talimatlara göre yapılmalı ve kayıtları tutulmalıdır.
- g)** Duvar, tavan ve tabanları kolayca temizlenebilir ve gerektiğinde dezenfekte edilebilir özellikte malzemelerle kaplanmış olmalı, boru sistemleri, radyatörler, aydınlatma sistem ve bağlantıları ile diğer servis noktalarının temizlenmesi kolay olacak şekilde tasarlanmalı ve yerleştirilmelidir.
- h)** Aydınlatma, ısıtma ve havalandırma sistemleri ile diğer unsurlar, analiz işlemlerini etkilememeli ve doğrudan veya dolaylı olarak analiz sonuçlarını değiştirmemelidir.
- i)** Laboratuvarında kontrollü giriş çıkış uygulaması yapılmalı, analiz yapılan bölümlerine yetkili ve görevliler dışındakilerin girişine izin verilmemeli ve bunun için gerekli donanım ve güvenlik sağlanmalıdır.
- j)** Kimyasal maddeler risk gruplarına ve saklama koşullarına göre, havalandırma sistemli, ayrı oda, dolap veya depolarda bulundurulmalıdır. Kimyasal maddenin bulunduğu oda, dolap ve depolar kilitlenebilmeli ve anahtarı ilgili bölüm sorumlusunda bulunmalıdır.
- k)** Laboratuvarında ilk yardım için gerekli ilaç ve malzemelerin bulunduğu ilk yardım dolabı ve talimatı yer almalıdır.
- l)** Laboratuvarında yangına karşı gerekli önlemlerin alındığına dair itfaiyeden belge alınmalıdır.
- m)** Tuvaletler laboratuvar bölümlerine açılmamalıdır.
- n)** Binanın boya, badana ve diğer bakımları periyodik olarak yapılmalıdır.
- o)** Laboratuvarın çevresinde kirliliğe yol açacak çöp ve atık yığınları, su birikintileri ve zararlı canlıların yerleşmesine uygun ortamlar bulunmamalıdır.
- p)** Laboratuvarlarda ortaya çıkan atıklar direk alıcı ortama verilmemeli, tekniğine ve ilgili mevzuata uygun şekilde laboratuvar binasından uzaklaştırılmalıdır.

Laboratuvar binası

Laboratuvar binası ve diğer tesisler imar mevzuatına uygun olmalıdır. Ayrıca faaliyeti esnasında parlayıcı ve patlayıcı maddeler kullanan laboratuvarların, insanların ikametine mahsus binalarda kurulması yasaktır.

Yetkili sınıflandırıcı tesislerinin bölümleri

Yetkili sınıflandırıcının tesisleri aşağıdaki bölümlerden oluşur:

a) İdari Bölüm:

- 1) Hizmet bölümlerinden ayrı olarak yönetici ve diğer personel için yeterli sayıda müstakil oda,
- 2) Laboratuvarında kullanılacak kimyasal maddeler ve yedek yardımcı malzemeler için depo,
- 3) Numune kabul bölümü,
- 4) Duş, tuvalet ve soyunma-giyinme odası.

b) Laboratuvar Hizmet Bölümleri:

- 1) Tartım odası.
- 2) Fiziksel analiz laboratuvarı; fiziksel analizlerde kullanılacak alet ve ekipmanlar ile numune hazırlık çalışmaları için en az 10 m² alana sahip olmalıdır.
- 3) Kimyasal analiz laboratuvarı; kimyasal analizlerde kullanılacak alet ve ekipmanlar ile numune hazırlık çalışmaları için en az 15 m² alana sahip olmalıdır.
- 4) Mikrobiyoloji analiz laboratuvarı; mikrobiyoloji analizlerinde kullanılacak alet ve ekipmanlar ile numune hazırlık çalışmaları için en az 20 m² alana sahip olmalıdır. Besiyeri hazırlama, sterilize etme, mikrobiyolojik ekim, inkübasyon işlemleri ve kullanılmış malzemelerin sterilizasyonu ile yıkanması için ayrı bölümleri içermelidir.

Ancak sınıf ve standardı belirlenecek tarımsal ürün, ürün grubu veya gruplarının nitelik ve özelliklerine

göre; fiziksel, kimyasal ve mikrobiyoloji laboratuvarlarından ihtiyaç duyulmayanlar, laboratuvar hizmet bölümünde yer almayabilir.

İlgili ürün veya ürün grubuna dair halihazırda bir referans yetkili sınıflandırıcı faaliyet gösteriyorsa, onun da görüşü alınarak, İhtiyaç duyulan ve olması gereken bölümler yetkili sınıflandırıcı lisansında gösterilir.

5.2.4 Gerekli araç, gereç ve cihazlar,

Yetkili Sınıflandırıcı Yönetmeliğinde “Laboratuvarlarda, yapılacak analizlerin amacına uygun olan ve ihtiyaç duyulan alet, ekipman, biyolojik ve kimyasal madde ve malzemelerin bulundurulması zorunludur.” denilmektedir. Bu kapsamda Malatya Kayısı Araştırma İstasyon Müdürlüğü’nden alınan verilere göre TS 485 kapsamında yapılacak fiziksel ve kimyasal analizler için;

- 1- Nem Tayin Cihazı
 - 2- Uzun metod SO₂ tayin Düzeneği (2 saat)
 - 3- Hassas terazi
 - 4- Öğütme makinesi
 - 5- Cam malzeme
 - 6- Kısa metod titratörlü SO₂ tayin cihazı (20 dakika)
 - 7- Saf su cihazı
 - 8- Vakumlu etüv
- cihazlarının bulunması gerekmektedir.

5.2.5 İnşaat işleri

Lisanslı depolama tesisleri bünyesinde yapılacak idari bina içerisinde planlandığından ayrıca hesaplanmamıştır.

5.2.6 Organizasyon yapısı ve insan kaynakları

Yetkili Sınıflandırıcıların Lisans Alma, Faaliyet ve Denetimi Hakkında Yönetmeliğe göre; yetkili sınıflandırıcı faaliyet ve hizmetlerini yürütmek üzere, bir yetkili sınıflandırıcı yöneticisi, fiziksel laboratuvar ve kimyasal laboratuvar bölüm sorumlusu yeterli sayıda laboratuvar personeli ile yardımcı personelin istihdamı zorunludur.

Şekil 16: Yetkili Sınıflandırıcı Organizasyon Şeması

5.3 Yetkilendirilmiş Borsa Açısından Değerlendirme,

5.3.1 Mevcut teknolojiler,

Lisanslı depoculuk mevzuatında Yetkilendirilmiş Borsa ile sözleşme lisans koşulları arasında sayılmaktadır. Bu kapsamda Malatya'da Ticaret Borsası bulunmakla birlikte elektronik ürün senetlerinin alım satımıyla ilgili olarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığında yetkilendirilmiş borsa konumunda değildir.

5.3.2 İş akışı,

- Mudi ve alıcılar elektronik ürün senedinin satılması/alınması konusunda borsa bünyesindeki aracı kuruma talimat verir.
- Aracı kurum elektronik platformda satıcı ve alıcı taleplerini bir araya getirir.
- Uyuşan fiyatlardan alım satım işlemi gerçekleşir.
- Borsa tarafından gerçekleştirilen alım/satım onayı Merkezi Kayıt Kuruluşu aracılığıyla Takasbank'a iletilir.
- Takasbank alıcı ve satıcının yatırım hesaplarını kontrol eder, uygunsa alım/satımına ilişkin virmanları gerçekleştirir.
- Ayrıca mudiden depo kira ücreti, borsa tescil ücreti tahsil edilerek Lisanslı depo ve borsa hesaplarına yatırılır.

5.3.3 Kurulacak satış salonunun fiziki özellikleri,

Lisanslı depoya ürün teslim eden mudiler ile alıcıların elektronik ürün senetlerini elektronik platformda takip edebileceği ve aynı zamanda spot satışlarının yapılabileceği büyüklükte (takriben 100 m²), bilgisayar yazılım programı ve yeterli donanımı olacak şekilde planlanmalıdır.

5.4.4 Gerekli yazılım ve cihazlar,

Merkezi Kayıt Kuruluşu, Takasbank, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile aracı kuruma ağ bağlantısı olan elektronik platform yazılımı ve donanımı gerekmektedir.

5.4.5 Organizasyon yapısı ve insan kaynakları

Borsa tescil ve elektronik satış işlemlerini gerçekleştirecek en az iki personel gerekmektedir.

6. MALİ ANALİZ (BÜTÇE VE FİNANSMAN)

6.1 Lisanslı Depoculuk Yatırımın Maliyet Unsurları

6.1.1 Arsa bedeli, etüt proje ve inşaat harcamaları

Depo inşaat harcamaları tablo 29'da gösterilmiştir.

Tablo 29: Lisanslı Depo İnşaat Harcamaları

S.NO	Sabit Yatırım Gideri	Miktarı	Toplam Tutar (TL)
1	Arsa bedeli (30 TL/m ²)	15.000 m ²	450.000
2	Etüt-proje ve kontrollük		150.000
3	Soğuk hava deposu inşaatı (Isı koruma alanı, kükürtleme ve fumigasyon odası, ürün kabul ve sirkülasyon alanı dahil)*	10.350 m ²	5.700.000
4	İdari bina ve laboratuvar	300 m ²	200.000
5	Baskül binası	10 m ²	8.000
6	Vasita baskülü	1 adet, 60 tonluk	31.000
7	Güvenlik Odası	20 m ²	10.000
8	Malzeme Odası	50 m ²	17.000
9	Üretici dinlenme evi	100 m ²	35.000
10	Trafo binası (450 KVa Trafo dahil)	15 m ²	30.000
11	Yangın algılama, alarm ve söndürme sistemi		150.000
12	Saha betonu (2.000 m ² , ihata(1.000 m ²) ve saha düzenleme		350.000
TOPLAM			7.131.000

*Bayındırlık birim fiyatları ve alınan teklifler

6.1.2 Lisanslı depoculuk makine teçhizat giderleri

Tablo 30: Lisanslı Depo Makine Teçhizat Giderleri

S.NO	Makine ve Teçhizat Giderleri	Miktarı	Toplam Tutar (TL)
1	Raf sistemi	5 adet depo için	1.225.000
2	Kasa (150 TL/adet)	17.100 adet	2.565.000
3	Forklift	2 adet	142.000
4	Endüstriyel tip baskül	2 adet	2.000
TOPLAM			3.934.000

6.1.3 Taşıma ve sigorta giderleri

Taşıma ve sigorta giderleri alınan teklife dahil olduğundan ayrıca hesaplanmamıştır.

6.1.4 Montaj giderleri.

Montaj giderleri alınan teklife dahil olduğundan ayrıca hesaplanmamıştır.

6.1.5 Demirbaş giderleri

Tablo 31: Lisanslı Depoculuk Demirbaş Giderleri

S.NO	Demirbaş Giderleri	Miktarı	Toplam Tutar (TL)
1	Büro mefruşatı	10 takım	10.000
2	Bilgisayar, yazıcı	10 takım	15.000
3	Lisanslı depoculuk yazılım programı	1 adet	200.000
TOPLAM			225.000

6.1.6 İşletmeye alma giderleri

İşletmeye alma gideri öngörülmemiştir.

6.1.7 Beklenebilecek farklar

Fiziki beklenmeyen giderler ve yatırım dönemi muhtemel fiyat artışları için bu harcamaya kadar olan sabit yatırım tutarının %2'si alınmıştır.

6.1.8. Toplam yatırım tutarı

Tablo 32: Lisanslı Depoculuk Toplam Yatırım Tutarı

TOPLAM YATIRIM TUTARI		
S. No	Yatırım Unsuru	Tutar (TL)
1	Sabit Yatırım Giderleri	7.131.000
2	Makine teçhizat	3.934.000
3	Demirbaş	225.000
4	Beklenilebilecek farklar (%2)	253.160
TOPLAM		11.543.160

6.2 Lisanslı Depoculuk Şirketi İşletme Giderleri

İşletme faaliyetleri dikkate alınarak harcama kalemleri itibariyle bir yıllık sabit ve değişken giderler, gider kalemleri bazında her ana grubun altında gösterilmiştir.

Maliyet unsurları içerisinde fire dahil edilmemiştir.

6.2.1 İlk madde ve malzeme giderleri,

Bu hesap grubu hizmetlerin üretilmesini, işletme faaliyetlerinin devamlılığını sağlamak amacıyla tüketilen her türlü direk ilk madde malzeme, endirekt malzeme ve üretimle ilgili dışarıya yaptırılan

işleri kapsar.

- Depolanacak kayısının kükürtlenmesinde kullanılmak üzere satın alınacak toplam Kükürt bedeli,
 - Stoklu kayısında meydana gelebilecek haşerelenme nedeniyle kullanılacak fümigant bedeli,
 - Depolanacak kayısının tartı, analiz, depolama, iade aşamalarında düzenlenecek zorunlu ve isteğe bağlı belgelerin bastırılması ve satın alınması için yapılacak kırtasiye giderleri,
 - Bilgi İşlem ağında ve kullanılacak sarf malzeme giderleri,
 - Kurulacak Depolama tesisinin iklimlendirme, aydınlatma ve güvenlik amacıyla alınacak yedek parça giderleri,
 - Depo içerisinde istifleme, boşaltma için kullanılan cihazlar için alınacak yedek parça giderleri,
 - Kayısının tartılması, analizi ve standartlanmasında kullanılan cihazlar için alınacak ölçü ve tartı aletleri yedek parça giderleri
 - Yukarıda açıklanan ilk madde ve malzeme giderleri dışında hizmetin üretilmesi ve depolama faaliyetleri için yapılan diğer giderler Diğer İlk Madde Ve Malzeme Giderleri aşağıda gösterilmiştir
- Kurulacak lisanslı depo da 10.000 ton kapasitenin %80 e varan esnek doluluk oranı ile çalışmasında yapılacak tahmini İlk Madde ve Malzeme Giderleri sabit ve değişken olarak Tablo 33'de gösterilmiştir.

Tablo 33: Lisanslı Depoculuk İlk Madde ve Malzeme Giderleri(TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Kükürt Gideri	10.000	5.000	5.000
Fumigant Gideri	5.000	3.000	2.000
Kırtasiye Giderleri	8.000	6.000	2.000
Bilgisayar Sarf Malzemesi Gideri	6.000	4.500	1.500
Muhtelif Ambalaj Malzemesi Gideri	2.000	1.000	1.000
Depolama Tesisi Yedek Parça Gideri	10.000	8.000	2.000
Seyyar Cihazlar Yedek Parça Gideri	4.000	3.000	1.000
Ölçü Ve Tartı Aletleri Yedek Parça Gideri	4.000	3.000	1.000
Diğer İlk Mad. Ve Malzeme Gideri	5.000	4.000	1.000
TOPLAM	54.000	37.500	16.500

6.2.2 Personel Giderleri

Kurulacak lisanslı deponun organizasyon şemasında bulunması gerekli kadrolar ve personel sayıları belirlenerek ödenecek ücret, fazla çalışma ücreti ve SGK primleri, sosyal yardımlar bu grup içerisinde yer alacaktır.

Görev Yapacak Personel ve Ücretleri aşağıda yer

almaktadır. 1 İşletme Müdürü (Yüksek Okul Mezunu)	4.000 TL
1 Muhasebeci	3.000 TL
1 Ekspert	3.000 TL
1 Büro Elemanı	1.800 TL
1 Tartıcı	2.000 TL
1 Tartıcı	2.000 TL
1 Teknik Eleman (Meslek lisesi)	3.000 TL
1 Forklift Operatörü	2.000 TL

1 Forklift Operatörü	2.000 TL
1 Temizlik Elemanı	1.500 TL

Tablo 34: Lisanslı Depoculuk Personel Giderleri(TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Normal Çalışma Ücreti	303.000	303.000	
Fazla Çalışma Ücreti	25.000	15.000	10.000
Sosyal Sigortalar Kurumu İşveren Payı	70.000	65.000	5.000
Diğer Sosyal Yardımlar	10.000	10.000	
TOPLAM	408.000	393.000	15.000

6.2.3 Elektrik Su Ve Gaz Giderleri

Kurulacak deponun faaliyetlerini yürütmesinde depo ve saha aydınlatması, tartı ve analiz cihazlarının kullanımı ve büro faaliyetleri sırasında kullanılacak enerji Elektrik Gideri

Yine deponun faaliyetlerini yürütülmesi aşamasında kullanılacak Su Gideri

Depolanacak tesisi ve idare binasında ısıtma amaçlı kullanılacak Gaz Gideri

Tablo 35: Lisanslı Depoculuk Elektrik,Su ve Gaz Giderleri(TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Elektrik Gideri	150.000	100.000	50.000
Su Gideri	3.500	2.000	1.500
Gaz Gideri	4.000	3.000	1.000
TOPLAM	157.500	105.000	52.500

6.2.4 Tamir Ve Bakım Giderleri

Depolama tesisinin hizmet verme sürecinde meydana gelebilecek tamir bakım ve temizlik giderleri,
Depo kurulu alanın çevre düzenlemesinin korunması ağaçlandırma ve çim alanların bakımı için yapılacak arazi ve arsa bakım giderleri,

İdari bina, Laboratuvar, Kantar binası, Dinlenme alanında yapılabilecek sosyal alan ve güvenlik kulübelerinin bakım onarım giderleri,

İşletmenin tüm bina ve tesis içerisindeki alanların temizlik gideri,

Depolama tesisi için yapılacak periyodik bakım onarım ve gerekli durumlarda ortaya çıkacak diğer bakım onarım giderleri,

İdari bina, laboratuvar binaları, kantar binası, dinlenme alanında yapılabilecek sosyal alan ve güvenlik kulübelerindeki döşeme ve demirbaşlara ilişkin tamir bakım giderleri

Depolama tesisinin yapılacağı alan üzerinde yer üstü düzeni olarak yapılacak yol, tretuar, beton zemin,ihata vb yerüstü düzeninin tamir bakım giderleri

Depolama tesisinin yapılacağı alan üzerinde yer altı düzeni olarak yapılacak tesisat, ısıtma, soğutma, yangın söndürme sistemine ait boru hatlarına ilişkin yeraltı düzenleri tamir bakım giderleri,

Tablo 36: Lisanslı Depoculuk Tamir ve Bakım Giderleri(TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Arazi Ve Arsa Bakım Giderleri	3.000	2.000	1.000
Binaların Bakım Ve Onarım Giderleri	10.000	7.500	2.500
Tesis, Makina, Cihaz Ve Gereçlerin Bakım Onarım Giderleri	5.000	3.500	1.500
Döşeme Ve Demirbaşlar Tamir Bakım Giderleri	2.000	1.000	1.000
Yerüstü Düzenleri Tamir Bakım Giderleri	2.000	1.000	1.000
Yer Altı Düzenleri Tamir Bakım Giderleri	2.500	1.500	1.000
TOPLAM	24.500	16.500	8.000

6.2.5 Taşıma Giderleri

Depolama tesisinin faaliyetlerini sürdürmesi aşamasında ihtiyaç duyulan ürün ve malzemenin depolama tesislerine taşınması için yapılan giderler.

Tablo 37: Lisanslı Depoculuk Taşıma Giderleri(TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Kara Yolu Taşıma Giderleri	10.000	6.000	4.000

6.2.6 Haberleşme Giderleri

İşletme faaliyetinin sürdürülmesinde telefon, faks, internet, posta, kargo giderleri için yapılan harcamalar.

Tablo 38: Lisanslı Depoculuk Haberleşme Giderleri(TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Posta Giderleri	1.500	1.000	500
Telefon Giderleri	3.000	2.500	500
Kargo Giderleri	1.500	1.000	500
İnternet Abonelik Ve Hizmet Bedeli	15.000	15.000	
Diğer Haberleşme Giderleri	1.000		1.000
TOPLAM	22.000	19.500	2.500

6.2.7 Dışarıdan Sağlanan Diğer Fayda Ve Hizmetler

Kurulacak Depoda ürün, depo ve tesis güvenliğinin sağlanması amacıyla çalıştırılacak 4 güvenlik elemanı için yapılacak hizmet alımı gideri,

İşletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere kiralanacak araca ilişkin gider,

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 398 inci maddesi ve 23.1.2013 tarih 28537 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2012/4213 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince lisanslı depo işletmelerinin Bağımsız Denetim Firmalarınınca denetlenmesi zorunludur. Bağımsız Denetim Gideri bu amaçla gider kalemleri arasında yer almaktadır.

Ürünlerin Depoya alınması ve çıkarılması sürecinde çalıştırılmak üzere dışarıdan hizmet alımı ile ortalama 4 ay 6 kişinin çalıştırılacağı varsayılarak, bu amaçla ödenecek hizmet bedeli giderleri

İşletmenin faaliyetlerine yönelik olarak Danışmanlık Hizmeti alması söz konusu olabilecektir. Bu amaçla yapılacak giderler,

Tablo 39: Lisanslı Depoculuk Dışarıdan Sağlanan Diğer Fayda ve Hizmetler (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Özel Güvenlik Hizmetleri Gideri	90.000	85.000	5.000
Araç Kiralama Gideri	35.000	30.000	5.000
Bağımsız Denetim Gideri	25.000	25.000	
Danışmanlık Ücret Gideri	50.000	40.000	10.000
Çalıştırılacak İşçi Ücret Gideri	34.000	25.000	9.000
Diğer Dışarıdan Sağlanan Fayda Ve Hiz. Gideri	15.000	10.000	5.000
TOPLAM	249.000	215.000	34.000

6.2.8 Sigorta Giderleri

Kurulacak Depolama Tesisinin, lisanslı depoculuk kapsamında depolanan ürünler için hırsızlık, yangın, duman, infilak, deprem ve dahili su basması, sel, grev-lokavt-kargaşalık, terör, fırtına, kar ağırlığı, yıldırım, yer kayması, kara, deniz veya hava araç çarpması ve benzeri diğer rizikolara karşı sigorta yaptırılması zorunludur. Bu amaçla hesaplanmış sigorta giderleri,

Söz konusu poliçeler içerisinde personel için emniyeti suiistimal poliçesi klozu da bulunmaktadır.

Tablo 40: Lisanslı Depoculuk Sigorta Giderleri (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Emtia Sigortaları	63.000	25.000	38.000
Maddi Duran Varlık Ve Malzeme Yangın Sigortası.	12.650	12.650	
Ferdi Kaza Sigortası	5.000	5.000	
TOPLAM	80.650	42.650	38.000

6.2.9 Katılma Payları

İşletmenin mesleki kurum ve sivil toplum örgütlerine üyelik aidatları,

İşletmenin yıllık faaliyetlerden elde edeceği ücretlerin %0,5' i oranında Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonuna ödeyeceği nispi aidat,

Gümrük ve Ticaret Bakanlığına ödenecek lisans ve lisans yenileme bedelleri

Tablo 41: Lisanslı Depoculuk Katılım Payları (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Mesleki Kurumlar Aidatları	1.000	1.000	
Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu	10.000	6.000	4.000
Gümrük Ve Ticaret Bakanlığı Lisans Bedeli	2.000	2.000	
Diğer Katılım Payları	1.000		1.000
TOPLAM	14.000	9.000	5.000

6.2.10 İlan Reklam Yayın Ve Sergi Giderleri

İşletmece satın alınacak yayın ve dokümanlar için ödeme (Örn. Standart bedeli, Üye olunacak süreli yayınlar, Isın Kodu Ücretleri gibi)

Tablo 42: Lisanslı Depoculuk İlan Reklam Yayın ve Sergi Giderleri (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
İlan Giderleri	2.000	1.400	600
Gazete Dergi Ve Kitap Giderleri	500	400	100
Yayın Giderleri	1.500	1.000	500
Tanıtım Giderleri	10.000	7.000	3.000
TOPLAM	14.000	9.800	4.200

6.2.11 Diğer Çeşitli Giderler

İşletmenin faaliyetleri sırasında temsil harcaması ve katılım sağlanan toplantılar için yapılacak harcamalar,

İşletmenin hazırlayacağı ve noterce onaylanması gerekli belgeler için(Ör.Ana Sözleşme,İmza Sirküleri, Onaylanması gereken kanuni defterler ve diğer belgeler) yapılacak ödemeler,

İşletme çalışanlarının eğitimi amacıyla diğer kurumlara kurs ve katılım ücretleri

Tablo 43: Lisanslı Depoculuk Diğer Çeşitli Giderler (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Temsil Tören Ağırılama Ve Toplantı Giderleri	5.000	4.000	1.000
Noter Mahkeme Ve İcra Giderleri	10.000	9.000	1.000
İş Başı Eğitim Giderleri	5.000	3.000	2.000
Diğer Kurumlara Ödenen Eğitim Giderleri	3.000	2.000	1.000
TOPLAM	23.000	18.000	5.000

6.2.12 Vergi Resim Ve Harç Giderleri

Kurulacak tesisin mevzuat gereğince tahakkuk ettirilen gider niteliğindeki vergi, resim ve harçları kapsar.

Tablo 44: Lisanslı Depoculuk Vergi Resim ve Harç Giderleri (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Emlak Vergisi	2.000	2.000	
Damga Vergisi	1.000	1.000	
Belediye Vergileri (Çtv)	1.000	1.000	
Özel İletişim Vergisi	2.000	1.500	500
Diğer Vergi Resim Ve Harçlar	1.000	700	300
TOPLAM	7.000	6.200	800

6.2.13 Lisanslı Depoculuk Amortisman Ve Tükenme Payları

Kurulacak Depolama Tesisinin Maddi ve maddi olmayan duran varlıkları ile, özel tükenmeye tabi varlıklar için ayrılan amortisman gideri ile tükenme paylarını kapsar.

Tablo 45: Lisanslı Depoculuk Amortisman ve Tükenme Payları (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Yerüstü Düzenleri Amortismanı	28.000	28.000	
İdare Binaları Amortismanı	4.860	4.860	
Depolama Tesisleri Amortismanı	415.500	415.500	
Tesisler Amortismanı	41.400	41.400	
Makinalar Amortismanı	6.200	6.200	
Gereçler Amortismanı	256.500	256.500	
Döşeme Ve Demirbaşlar Amortismanı	45.000	45.000	
TOPLAM	797.460	797.460	

6.2.14 Finansman Giderleri

İşletmenin gerek yatırım gerekse işletme sermayesi ihtiyacını karşılamak üzere yaptığı kısa veya uzun vadeli borçlanmalar ile stoklanacak ürün bedelinin %15 i oranında teminat mektubu için ödenecek komisyon tutarını kapsar.

Tablo 46: Lisanslı Depoculuk Finansman Giderleri (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Bankalara Ödenen Faiz Ve Komisyonlar	30.000	25.000	5.000
TOPLAM	30.000	25.000	5.000

6.2.15 Fire

Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Yönetmeliği'nde;

(1) Depolanmak üzere kabul edilen ürünün aynı miktar ve kalitede geri verilmesi esastır. Ancak, nitelik, çeşit, tür, depolama süresi ve koşulları ile iklim veya bölgesel ya da diğer bazı etkenlere göre üründe doğası gereği değişen oranda fire olabilir.

(2) Fire oranları, depolama dönemi öncesinde lisanslı depo işletmesi tarafından deponun bulunduğu yerdeki ticaret odası ve/veya borsasının görüşü ile Bakanlığın onayı alınmak suretiyle düzenlenen fire tarifesinde gösterilir.

(3) Fire tarifesinde belirlenen sınırlar içinde depolanan ürünlerde meydana gelen fire karşısında lisanslı depo işletmesi;

a) Depoya kabul edilen ürünü, ürünün niteliğine göre teslim tarihinde borsada oluşan ortalama fiyat baz alınarak hesaplanan bedeli mukabilinde aynı miktarda teslim edebilir,

b) Depoya kabul edilen ürünü fire tarifesinde belirlenen fire oranını düşerek geri verebilir.

(4) Diğer ürünlerle karıştırılmadan depolanan ürün teslim edilirken, teslim edilen bu ürünün miktarında meydana gelebilecek kayıp, fire tarifesinde belirlenen sınırları aşmamalıdır.

denilmektedir.

Kuru Kayısı deposuna %20 rutubeti aşan ürünler kabul edilmeyecektir. Depo %55-60 nispi nem, 0-15 °C sıcaklığı sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Yapılan görüşmelerde bu şartlardaki depolarda, üründe rutubet kaybı nedeniyle fire oluşmayacağı ifade edilmiştir.

Ancak, Yönetmelik doğrultusunda depoya kabul edilen ürün, fire tarifesinde belirlenen oran düşülerek geri verileceğinden, maliyet hesaplamalarında fire kaybı dikkate alınmamıştır.

6.2.16 Lisanslı Depoculuk Şirketi İşletme Giderleri İcmali

Tablo 47: Lisanslı Depoculuk Şirketi İşletme Giderleri İcmali (TL)

HESAP ADI	TOPLAM	SABİT	DEĞİŞKEN
İlk Madde Ve Malzeme Giderleri	54.000	37.500	16.500
Personel Ücretleri	408.000	393.000	15.000
Elektrik Su Ve Gaz Giderleri	157.500	105.000	52.500
Tamir Bakım Ve Temizlik Giderleri	24.500	16.500	8.000
Taşıma Giderleri	10.000	6.000	4.000
Haberleşme Giderleri	22.000	19.500	2.500
Dışarıdan Sağlanan Diğer Fayda Ve Hizmetler	249.000	215.000	34.000
Sigorta Giderleri	80.650	42.650	38.000
Katılma Payları	14.000	9.000	5.000
İlan Reklam Yayın Ve Sergi Giderleri	14.000	9.800	4.200
Diğer Çeşitli Giderler	23.000	18.000	5.000
Vergi Resim Ve Harç Giderleri	7.000	6.200	800
Amortisman Ve Tükenme Payları	797.460	797.460	0
Finansman Giderleri	30.000	25.000	5.000
TOPLAM	1.891.110	1.700.610	190.500

6.3 Yetkili Sınıflandırıcı Yatırımın Maliyet Unsurları

6.3.1 Etüt, proje giderleri

Lisanslı depolama tesisleri içerisindeki idari bina içerisinde planlanmış olup etüt, proje gideri hesaplanmamıştır.

6.3.2 İnşaat harcamaları

Lisanslı depolama tesisleri içerisindeki idari bina içerisinde planlanmış olup inşaat gideri hesaplanmamıştır.

6.3.3 Makine, teçhizat giderleri

Tablo 48: Yetkili Sınıflandırıcı Laboratuvarı için Gerekli Cihazlar

CİHAZ ADI	Tutar (TL)	Miktar (Adet)	Toplam Tutar (TL)
Nem Tayin Cihazı	4.500	2	9.000
Uzun metod SO2 tayin Düzeneği (2 saat)	2.000	2	4.000
Hassas terazi	3.500	2	7.000
Öğütme makinesi	750	2	1.500
Cam malzeme			4.000
Kısa metod titratörlü SO2 tayin cihazı (20 dakika)	55.000	2	110.000
Saf su cihazı	3.500	1	3.500
Vakumlu etüv	8.000	1	8.000
		TOPLAM	147.000

Kaynak: Malatya Kayısı Araştırma İstasyon Müdürlüğü

6.3.4 Demirbaş giderleri

Yetkili sınıflandırıcı büro malzemeleri için 25.000 TL öngörülmüştür.

6.3.5 Bilgisayar yazılım ve donanımı

Yazılım ve donanım bedeli 50.000 TL olarak öngörülmektedir.

6.3.6 Beklenebilecek farklar

Herhangi bir fark beklenmemektedir.

6.3.7 Yetkili Sınıflandırıcı toplam yatırım bedeli

Tablo 49: Yetkili Sınıflandırıcı Şirketi Toplam Yatırım Tutarı (TL)

YATIRIM GİDERİ ADI	TOPLAM GİDER
Laboratuvar cihazları	147.000
Döşeme demirbaşlar	25.000
Bilgisayar yazılım ve donanımı	50.000
TOPLAM	222.000

6.4 Yetkili Sınıflandırıcı İşletme Giderleri

Şirket faaliyetleri dikkate alınarak harcama kalemleri itibariyle bir yıllık sabit ve değişken giderler gider kalemleri bazında her ana grubun altında gösterilmiştir.

6.4.1 İlk Madde ve Malzeme Giderleri

Bu hesap grubu Yetkili Sınıflandırıcı hizmetlerin üretilmesini, şirket faaliyetlerinin devamlılığını sağlamak amacıyla tüketilen her türlü direk ilk madde malzeme, endirekt malzeme ve üretimle ilgili dışarıya yaptırılan işleri kapsar.

- Analizi işlemi için kullanılacak malzeme bedelleri,
- Analiz yapılması aşamasında zorunlu ve isteğe bağlı belgelerin bastırılması için gerekli Kırtasiye Giderleri,
- Bilgi İşlem ağında ve kullanılacak sarf malzemelerinden toner, kartuş, kablo, pil, adaptör vb malzemelerin alınması için Bilgisayar Sarf Malzemeleri Giderleri,
- Yukarıda açıklanan ilk madde ve malzeme giderleri dışında hizmetin üretilmesi için yapılan diğer giderler.

Tablo 50: Yetkili Sınıflandırıcı İlk Madde ve Malzeme Giderleri (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Analiz Aletleri Gideri	3.000	2.000	1.000
Kırtasiye Giderleri	3.000	2.000	1.000
Bilgisayar Sarf Malz	4.000	2.500	1.500
Diğer İlk Mad. Ve Mlz. Gid	2.000	1.000	1.000
TOPLAM	12.000	7.500	4.500

6.4.2 Personel Giderleri

Kurulacak Yetkili Sınıflandırıcı Şirketinde bulunması gerekli kadrolar ve personel sayıları belirlenerek ödenecek ücret, fazla çalışma ücreti ve SGK primleri, sosyal yardımlar bu grup içerisinde yer alacaktır.

Yetkili Sınıflandırıcı Yönetmeliği gereği görev alacak personelden ;

Yetkili Sınıflandırıcı yöneticisi; ziraat mühendisi, gıda mühendisi, kimya mühendisi veya kimyager bölümlerinden mezun olması gerekmektedir.

Yetkili Sınıflandırıcı Bölüm Sorumlusu ; ziraat mühendisi, gıda mühendisi, kimya mühendisi, kimyager, biyolog gibi konusunda lisans eğitimi almış veya ihtiyaca göre konusunda iki yıllık ön lisans yapmış ya da gıda,

laboratuvar ve kimya konularındaki liselerden diploma almış veya Bakanlıkça kabul edilen ilgili bakanlık ya da diğer kamu veya özel kuruluşlarca düzenlenen kurslara veya belli bir sertifika programına katılmış teknik personel ile diğer idari personel olması gerekmektedir.

Görev Yapacak Personel ve Ücretleri aşağıda yer almaktadır.

1 Yetkili Sınıflandırıcı Yöneticisi	
4.000 TL 1 Yetkili Sınıflandırıcı Bölüm Sorumlusu	
3.000 TL 1 Laborant	
1.800 TL	
1 Numuneci	1.500 TL

Tablo 51: Yetkili Sınıflandırıcı Personel Giderleri (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Normal Çalışma Ücreti	123.600	123.600	
Fazla Çalışma Ücreti	5.000	4.000	1.000
Sosyal Sigortalar Kurumu İşveren Payı	35.000	35.000	
Diğer Sosyal Yardımlar	5.000	3.000	2.000
TOPLAM	168.600	165.600	3.000

6.4.3 Elektrik Su Ve Gaz Giderleri

Yetkili Sınıflandırıcı Şirketinde büro faaliyetleri sırasında kullanılacak enerji elektrik gideri, su gideri, gaz gideri.

Tablo 52: Yetkili Sınıflandırıcı Elektrik Su ve Gaz Giderleri (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Elektrik Gideri	1.000	1.000	
Su Gideri	600	600	
Gaz Gideri	2.000	1.500	500
TOPLAM	3.600	3.100	500

6.4.4 Tamir Ve Bakım Giderleri

Yetkili Sınıflandırıcı Şirketinde kullanılacak cihaz, Döşeme Demirbaş ve bilgisayarların tamir bakım ve temizlik giderleri.

Tablo 53: Yetkili Sınıflandırıcı Tamir ve Bakım Giderleri (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Cihaz Ve Gereçlerin Bakım Onarım Giderleri	5.000	3.500	1.500
Döşeme Ve Demirbaşlar Tamir Bakım Giderleri	2.000	1.000	1.000

TOPLAM	7.000	4.500	2.500
---------------	--------------	--------------	--------------

6.4.5 Haberleşme Giderleri

İşletme faaliyetinin sürdürülmesinde telefon,faks,internet,posta,kargo giderleri için yapılan harcamalar

Tablo 54: Yetkili Sınıflandırıcı Haberleşme Giderleri (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Posta Giderleri	500	500	
Telefon Giderleri	1.000	700	300
Kargo Giderleri	500	500	
İnternet Abonelik Ve Hizmet Bedeli	1.200	1.200	
Diğer Haberleşme Giderleri	1.000		1.000
TOPLAM	4.200	2.900	1.300

6.4.6 Dışarıdan Sağlanan Diğer Fayda Ve Hizmetler

Yetkili Sınıflandırıcı Şirketinin Lisanslı Depo Şirketinin idari binasında faaliyet göstereceği varsayılarak bu bölümdeki giderler düzenlenmiştir. Lisanslı depoya ödenecek kira giderleri ve şirket personeli için kiralanacak servis ücret giderleri.

Tablo 55: Yetkili Sınıflandırıcı Dışarıdan Sağlanan Diğer Fayda ve Hizmetler (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Büro Binası Kira Gideri	3.000	3.000	
Araç Kiralama Giderleri	6.000	5.000	1.000
TOPLAM	9.000	8.000	1.000

6.4.7 Sigorta Giderleri

Yetkili Sınıflandırıcı Şirketinde kullanılacak cihazların rizikolara karşı sigorta yaptırılması için yapılacak sigorta giderleri.

Tablo 56: Yetkili Sınıflandırıcı Sigorta Giderleri (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Cihaz Sigortaları	1.000	1.000	
TOPLAM	1.000	1.000	

6.4.8 Katılma Payları

Şirketin mesleki kurum ve sivil toplum örgütlerine üyelik aidatları, GTB'na ödenecek lisans ve lisans yenileme bedelleri

Tablo 57: Yetkili Sınıflandırıcı Katılım Payları (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Mesleki Kurumlar Aidatları	1.000	1.000	
Gümrük Ve Ticaret Bakanlığı Lisans Bedeli	1.000	1.000	
Diğer Katılım Payları	1.000		1.000
TOPLAM	3.000	2.000	1.000

6.4.9 Diğer Çeşitli Giderler

Şirketin faaliyetleri sırasında temsil harcaması ve katılım sağlanan toplantılar için yapılacak harcamalar, Şirketin hazırlayacağı ve noterce onaylanması gerekli belgeler için yapılan ödemeler. Şirket çalışanlarının eğitimi amacıyla diğer kurumlara kurs ve katılım ücretleri.

Tablo 58: Yetkili Sınıflandırıcı Diğer Çeşitli Giderler (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Temsil Tören Ağırlama Ve Toplantı Giderleri	3.000	2.000	1.000
Noter Mahkeme Ve İcra Giderleri	3.000	2.000	1.000
Diğer Kurumlara Ödenen Eğitim Giderleri	3.000	2.000	1.000
TOPLAM	9.000	6.000	3.000

6.4.10 Vergi Resim Ve Harç Giderleri

Şirketin mevzuat gereğince tahakkuk ettirilen gider niteliğindeki vergi, resim ve harçlarını kapsar.

Tablo 59: Yetkili Sınıflandırıcı Vergi Resim ve Harç Giderleri (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Özel İletişim Vergisi	1.000	500	500
Diğer Vergi Resim Ve Harçlar	1.000	700	300
TOPLAM	2.000	1.200	800

6.4.11 Amortisman Ve Tükenme Payları

Şirketin Cihazları ile Döşeme ve Demirbaşları için ayrılan amortisman gideri ile tükenme paylarını kapsar.

Tablo 60: Yetkili Sınıflandırıcı Amortisman ve Tükenme Payları (TL)

HESAP ADI	TOPLAM GİDER	SABİT GİDER	DEĞİŞKEN GİDER
Cihazlar Amortismanı	30.000	30.000	
Döşeme Ve Demirbaşlar Amortismanı	5.000	5.000	
Bilgisayar yazılım ve donanım amortismanı	10.000	10.000	
TOPLAM	45.000	45.000	

Tablo 61: Yetkili Sınıflandırıcı İşletme Giderleri İcmali (TL)

HESAP ADI	TOPLAM	SABİT	DEĞİŞKEN
İlk Madde Ve Malzeme Giderleri	12.000	7.500	4.500
Personel Ücretleri	168.600	165.600	3.000
Elektrik Su Ve Gaz Giderleri	3.600	3.100	500
Tamir Bakım Ve Temizlik Giderleri	7.000	4.500	2.500
Haberleşme Giderleri	4.200	2.900	1.300
Dışarıdan Sağlanan Diğer Fayda Ve Hizmetler	9.000	8.000	1.000
Sigorta Giderleri	1.000	1.000	
Katılma Payları	3.000	2.000	1.000
Diğer Çeşitli Giderler	9.000	6.000	3.000
Vergi Resim Ve Harç Giderleri	2.000	1.200	800
Amortisman Ve Tükenme Payları	45.000	45.000	
TOPLAM	264.400	246.800	17.600

6.5 Yetkili Sınıflandırıcılık Hizmet Satış Fiyatları Ve Koşulları

Yetkili Sınıflandırıcı tahmini hizmet giderlerinin toplamı 264.400.-TL'dir.

Lisanslı depoya gelecek ürünlerin ortalama 5'er tonluk araçlarla geleceği varsayılmıştır

Buna göre 10.000 ton depolama kapasiteli lisanslı depoya gelecek araç sayısı 2.000 civarında olacağı çıkış işlemlerinin de benzer araçlarla 2.000 civarında araçla gerçekleştirileceği düşünülmektedir.

Yetkili Sınıflandırıcı şirketinin 4.000 araç dikkate alınarak yapacağı analiz sayısı 4.000 olarak hesaplanmıştır. Şirket gelirlerinin önemli bölümünü Lisanslı Depoculuk faaliyeti kapsamında yapacağı analiz ücretleri oluşturmaktadır. Toplam işletme gideri yapılacak 4.000 analize orantılandığında başa baş noktası 66,1 TL/araç olarak hesaplanmıştır.

Yetkili Sınıflandırıcı Laboratuvarında Lisanslı Depoculuk faaliyeti dışında da analiz hizmeti verilerek gelir elde edilmesi söz konusudur. Bu amaçla yıllık 1.000 adet civarında ayrıca analiz yapılacağı düşünülmektedir. Bu durumda başa baş noktası 52,88 TL/araç olmaktadır.

Hizmet bedeli başa baş noktası dikkate alınarak uygulanacak ücret tarifesinin %25 karlılıkla 65.- TL/Araç olarak uygulanması uygun görülmektedir.

Bu çerçevede İşletme gelir bütçesi aşağıdaki gibidir.

Tablo 62: Yetkili Sınıflandırıcı Gelir Bütçesi (TL)

GELİR KALEMLERİ	TAHMİNİ GELİR
Lisanslı depoculuk faaliyetinden elde edilen gelirler	260.000
Dışarıya yapılacak analiz ücret geliri	65.000
Faaliyet dışı gelirler	5.000
TOPLAM	330.000

6.6 Lisanslı depoculuk Hizmet Satış Fiyatları Ve Koşulları

Malatya'da kurulması planlan 10.000 ton kapasiteli kuru kayısı lisanslı depo işletmesinin ön görülen yatırım maliyeti tutarı 11.543.160 TL'dir.

Şirketin ilk bir yıllık işletme gideri 1.891.110 TL'dir.

Kayısı üretimi, tüketim ve ihracatı dikkate alındığında 10.000 ton depolama kapasiteli tesisin bir yılda ortalama %80 doluluk oranıyla ürün stoklayacağı düşünülmektedir.

Aşağıdaki tablo 63'de aylar itibariyle depo doluluk oranı aylık ihracat miktarları dikkate alınarak hesaplanmıştır. Bu varsayımda ihracatçının kalitesi bilinen ürünü lisanslı depo şirketinden temin edeceği varsayılmıştır.

Tablo 63: Lisanslı Depo Doluluk Oranları

KURU KAYISI AYLIK İHRACAT MİKTARI (TON)					AYLIK STOK MİKTARI VE DOLULUK ORANI	
AYLAR	2013	2014	2013-2014 ORTALAMA İHRACAT	TOPLAM İHRACATA ORANI (%)	AYLIK STOK MİKTARI (TON)	DEPO DOLULUK ORANI (%)
Ocak	9.674	10.277	9.976	10	9.100	91
Şubat	8.810	9.752	9.281	10	8.100	81
Mart	8.963	9.298	9.131	10	7.100	71
Nisan	8.540	6.810	7.675	8	6.400	64
Mayıs	8.208	6.629	7.419	8	5.600	56
Haziran	6.760	5.608	6.184	6	4.900	49
Temmuz	5.511	3.918	4.715	5	4.400	44
Ağustos	9.728	4.429	7.079	7	10.000	100
Eylül	12.096	5.462	8.779	9	10.000	100
Ekim	10.427	5.021	7.724	8	10.000	100
Kasım	13.171	5.236	9.204	10	10.000	100
Aralık	10.535	5.631	8.083	8	10.000	100
TOPLAM	112.423	78.071	95.247	100	95.600	80

Bir yıl için hedeflenen 95.600 ton stoka ulaşılması durumunda bir ton kuru kayısıya düşen yıllık işletme gideri **50,5 TL**'dir.

Lisanslı depo işletmeleri faaliyet gelirleri depolama ücreti, boşaltma ücreti, yükleme ücretli ve tartım ücretlerinden oluşmaktadır. Bu gelirler dikkate alınarak %80 doluluk oranı ile 1.891.110 TL işletme giderinin başa baş noktası tablo 64'de de görüleceği üzere depo kira ücretinin 17 TL/TON/AY, boşaltma,yükleme ve tartı ücreti gelirlerinin 14 TL/TON olarak uygulanması ile mümkün olmaktadır. Bu tutarlar üzerinde uygulanacak ücret tarifesi işletmenin kara geçiş noktası olacaktır.

Tablo 64: Lisanslı Depo Başa Baş Noktası

AYLAR	LİSANSLI DEPO AYLIK STOK MİKTARI (TON)	KİRA ÜCRETİ (TL/AY)	TAHAKKUK EDEN KİRA TUTARI (TL)
Ocak	9.100	17	154.700
Şubat	8.100	17	137.700
Mart	7.100	17	120.700
Nisan	6.400	17	108.800
Mayıs	5.600	17	95.200
Haziran	4.900	17	83.300
Temmuz	4.400	17	74.800
Ağustos	10.000	17	170.000
Eylül	10.000	17	170.000
Ekim	10.000	17	170.000
Kasım	10.000	17	170.000
Aralık	10.000	17	170.000
TOPLAM	95.600		1.625.200
Boşaltma geliri	10.000	14	140.000
Yükleme geliri	10.000	14	140.000
TOPLAM GELİR			1.905.200

Malatya'da üreticiler ve ilgili sektör temsilcileri ile yapılan görüşmelerde, lisanslı depoculuk sistemin getirdiği vergi avantajları ve kira desteği anlatılmıştır. Söz konusu avantajlar dikkate alınarak 20 TL/TON/AY olarak uygulanacak depo kira ücretinin kabul edilebilir bir tutar olduğu yönünde görüş ifade edilmiştir.

Depo kira desteği, işletme maliyetleri, yatırım tutarı ve karlılık göz önünde bulundurularak yapılan hesaplamalarda depo kira ücretinin birinci ve ikinci yıl için 30 TL/TON/AY, üçüncü ve dördüncü yıl için 35 TL/TON/ AY, beşinci yıl için 40 TL/TON/AY olması,

Ayrıca boşaltma ve yükleme gelirlerinin birinci ve ikinci yıl için 30 TL/TON, üçüncü ve dördüncü yıl için 35 TL/TON, beşinci yıl için 40 TL/TON olarak uygulanması öngörülmüştür.

Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere işletmenin ilk faaliyete başladığı yıl gelirlerinin 3.468.000 TL, sabit giderlerinin 1.700.310 TL, değişken giderlerinin 190.500 TL olacağı varsayıldığında işletme söz konusu giderleri 60.750 Ton ürün sirkülasyonu ile diğer bir ifade ile %50 doluluk oranı ile karşılayacağı anlaşılmaktadır.

Tablo 65: Lisanslı Depo Şirketi İlk Yıl İçin Hesaplanan Başa Baş Noktası

İLK YIL İÇİN HESAPLANAN BAŞA BAŞ NOKTASI				
		Birim (TL/Ton)	Toplam	
Satış Geliri		30	3.468.000	
Değişken Gider		2	190.500	
Sabit Giderler			1.700.610	
KARA GEÇİŞ ANALİZİ				
Depolama Miktarı (Ton/Ay)	Hasılat (TL)	Değişken Giderler (TL)	Sabit Giderler (TL)	Kar/Zarar
-	-	-	1.700.610	- 1.700.610
10.000	300.000	19.927	1.700.610	- 1.420.537
20.000	600.000	39.854	1.700.610	- 1.140.464
30.000	900.000	59.780	1.700.610	- 860.390
40.000	1.200.000	79.707	1.700.610	- 580.317
50.000	1.500.000	99.634	1.700.610	- 300.244
60.000	1.800.000	119.561	1.700.610	- 20.171
60.500	1.815.000	120.557	1.700.610	- 6.167
60.600	1.818.000	120.756	1.700.610	- 3.366
60.750	1.822.500	121.055	1.700.610	835

Lisanslı depoculuk şirketleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığında alacağı izinle ticari faaliyetlerde bulunabilmektedirler. Mevcut uygulamalarda Bakanlık Lisanslı depo şirketlerine kapasitesinin %10 onu kadar ticarete izin vermektedir. Kurulması planlanan lisanslı depo şirketinin mülkiyetinde bulunduracağı ürün senetleri karşılığı ticari bankalardan kredi temin ederek 5 TL/KG dan 1.000 ton ürün satın alması ve bu ürünü 1 TL/ KG karla 6 TL/Kg'a satması; temin edeceği krediye %10 faiz ödemesi durumunda Gelir Vergisinden istisna net 600.000 TL gelir sağlayacağı, bu gelirinde 5 yıl süreyle elde edileceği varsayılarak yapılan hesaplamada;

Aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere;

Beş yıllık işletme gelirleri (brüt): 22.766.514

TL Beş yıllık işletme giderleri :

10.663.471 TL Gelir gider farkı :

12.103.043 TL, olmaktadır.

Tablo 66: LİSANSLI DEPO İŞLETMESİ 5 YILLIK GELİR GİDER İÇMALİ

AYLAR	AYLIK STOK MİKTARI (TON)	1. YIL		2. YIL		3. YIL		4. YIL		5. YIL		5 YILLIK TOPLAM GELİR (TL)
		KİRA ÜCRETİ (TL/AY)	TAHAKKUK EDEN KİRA TUTARI (TL)	KİRA ÜCRETİ (TL/AY)	TAHAKKUK EDEN KİRA TUTARI (TL)	KİRA ÜCRETİ (TL/AY)	TAHAKKUK EDEN KİRA TUTARI (TL)	KİRA ÜCRETİ (TL/AY)	TAHAKKUK EDEN KİRA TUTARI (TL)	KİRA ÜCRETİ (TL/AY)	TAHAKKUK EDEN KİRA TUTARI (TL)	
Ocak	9.100	30	273.000	30	273.000	35	322.140	35	322.140	40	367.240	1.557.520
Şubat	8.100	30	243.000	30	243.000	35	286.740	35	286.740	40	326.884	1.386.364
Mart	7.100	30	213.000	30	213.000	35	251.340	35	251.340	40	286.528	1.215.208
Nisan	6.400	30	192.000	30	192.000	35	226.560	35	226.560	40	258.278	1.095.398
Mayıs	5.600	30	168.000	30	168.000	35	198.240	35	198.240	40	225.994	958.474
Haziran	4.900	30	147.000	30	147.000	35	173.460	35	173.460	40	197.744	838.664
Temmuz	4.400	30	132.000	30	132.000	35	155.760	35	155.760	40	177.566	753.086
Ağustos	10.000	30	300.000	30	300.000	35	354.000	35	354.000	40	403.560	1.711.560
Eylül	10.000	30	300.000	30	300.000	35	354.000	35	354.000	40	403.560	1.711.560
Ekim	10.000	30	300.000	30	300.000	35	354.000	35	354.000	40	403.560	1.711.560
Kasım	10.000	30	300.000	30	300.000	35	354.000	35	354.000	40	403.560	1.711.560
Aralık	10.000	30	300.000	30	300.000	35	354.000	35	354.000	40	403.560	1.711.560
Kira Geliri	95.600		2.868.000		2.868.000		3.384.240		3.384.240		3.858.034	16.362.514
Boşaltma gelirleri	10.000	30	300.000	30	300.000	35	350.000	35	350.000	40	400.000	1.700.000
Yükleme gelirleri	10.000	30	300.000	30	300.000	35	354.000	35	350.000	40	400.000	1.704.000
Toplam			600.000		600.000		704.000		700.000		800.000	3.404.000
TOPLAM GELİR			3.468.000		3.468.000		4.088.240		4.084.240		4.658.034	19.766.514
Ticari faaliyet gelirleri	1.000		600.000		600.000		600.000		600.000		600.000	3.000.000
GENEL TOPLAM GELİR			4.068.000		4.068.000		4.688.240		4.684.240		5.258.034	22.766.514
İşletme Giderleri			1.891.000		2.000.354		2.120.643		2.252.962		2.398.512	10.663.471
FARK			2.177.000		2.067.646		2.567.597		2.431.278		2.859.522	12.103.043

Tespit edilen depolama ücretinin üretici ve sanayici yönüyle değerlendirilmesi: Lisanslı depoya bırakılan ürün için mudi adına elektronik ortamda düzenlenen ürün senetlerinin el değiştirmesinden doğan kazançlar 31/12/2018 tarihine kadar gelir vergisi ve kurumlar vergisinden istisna tutulmuştur

Bir üretici 5 ton kuru kayısıyı 5 TL/KG. fiyatla sattığında ödemesi gereken stopaj vergisi 500 TL'dir. (5.000 kg. x 5 TL x 0,02 stopaj = 500 TL)

Lisanslı depolama ücreti olarak ilk yıl için öngörülen tutar 30 TL/TON/AY olup Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca 10 TL/TON/AY destek olarak ödeneceğinden üreticinin 5 ton için ödemesi gereken aylık depo kira ücreti tutarı 100 TL'dir. (5 TON x 20 TL/TON/AY=100 TL/TON/AY)

Lisanslı depo tarafından ürün tesliminde alınmak üzere belirlenen boşaltma/tartım ücreti bir defaya mahsus ton başına 30 TL, yetkili sınıflandırıcı laboratuvarına ödeyeceği analiz ücreti ise araç başına 65 TL'dir.

Dolayısıyla üretici 5 ton kuru kayısıyı lisanslı depoya teslim ettiğinde; birinci ayda depo kira ücreti, boşaltma ücreti/ tartım ve analiz ücreti tutarı olarak toplam 315 TL, sonraki aylarda sadece depo kira ücreti olmak üzere ikinci ayda 100 TL, üçüncü ayda 100 TL olmak üzere 3 ayda toplam 515 TL ödeyecektir.

Stopaj muafiyetinden elde edilen 500 TL tutar, üreticinin 3 aylık depo kira ücreti ile diğer ücretlerini karşılamaktadır.

Elektronik ürün senedinin alım satımıyla gerçekleştirilen ticaret sonucu elde edilen kar kurumlar vergisinden istisnadır.

Lisanslı depoda stoklu 10.000 ton ürünün elektronik ürün senedi aracılığıyla 5 TL/TON'dan alınarak %20 karla 6 TL'ye satıldığına varsaydığımızda, satıştan dolayı elde edilen 10.000.000 TL kardan 2.000.000 TL kurumlar vergisi, ürünün elektronik ürün senedi aracılığıyla satılması nedeniyle ödenmeyecektir.

Ayrıca alım satım sırasında doğan %1 KDV tutarı 600.000 TL ödenmeyecektir.

Belirtilen vergi avantajları dikkate alındığında lisanslı depo işletmesi tarafından ilk iki yıl için uygulanacak 30 TL/TON/AY (mudi 20 TL/TON/AY ödeyecektir) depo kira ücretinin üretici, tüccar, sanayici ve ihracatçılar tarafından kabul edilebilir bir ücret olduğu düşünülmektedir.

Belirlenen kira ücreti doğrultusunda hesaplanan işletme gelirleri ve ilk yıl için öngörülen işletme giderinin (amortismanlar hariç) yıllık %10 artırılarak hesaplanan işletme giderleri, yatırım maliyeti ve Devlet tarafından verilen teşvik ve destekler dikkate alındığında kurulacak işletmenin net nakit akışı aşağıdaki tabloda gösterildiği şekilde oluşmaktadır.

Tablo 67: Lisanslı Depo Net Nakit Akışı

KURU KAYISI LİSANSLI DEPO YATIRIMINA AİT GELİR GİDER VE NET NAKİT AKIŞ TABLOSU						
Gelir-Gider (TL)	0 YIL	1 YIL	2 YIL	3 YIL	4 YIL	5 YIL
A. Yatırım Giderleri	11.543.160					
B. Proje Gelirleri		4.068.000	4.068.000	4.688.240	4.688.240	5.258.034
C. Proje Giderleri		1.891.000	2.000.354	2.120.640	2.252.962	2.398.512
D. Brüt Gelir (B - C)		2.177.000	2.067.646	2.567.600	2.435.278	2.859.522
E. Vergi (%20) (D x 0,20)		315.400	293.529	393.520	367.056	451.904
F. Vergilendirilmiş kar (%20)		1.861.600	1.774.117	2.174.080	2.068.222	2.407.618
VERGİDEN İSTİSNA FAALİYET GELİRLERİ		600.000	600.000	600.000	600.000	600.000
G. Yatırıma Katkı Oranı (%25)	2.885.790					
H. Vergi Tutarı (%8) (D x 0,08)		126.160	117.412	157.408	146.822	180.762
I. Vergi İndirim Tutarı (E-H)		189.240	176.118	236.112	220.233	271.143
J. Kümülatif Vergi İndirimi		261.240	437.358	673.470	893.703	1.164.846
K. Vergilendirilmiş kar (%8) (D-H)		2.050.840	1.950.234	2.410.192	2.288.456	2.678.760
L. Sigorta Primi İşveren Payı		33.000	34.980	37.079	39.304	41.662
M. Amortismanlar	797.460	797.460	797.460	797.460	797.460	797.460
N. Net Nakit Akışı (Teşviksiz) (F+M)		2.659.060	2.571.577	2.971.540	2.865.682	3.205.078
P. Teşvikler (I + L)		222.240	211.098	273.191	259.537	312.804
R. Net Nakit Akışı (Teşvikler Dâhil) (N+P)		2.881.300	2.782.674	3.244.731	3.125.219	3.517.882

Kuru kayısı Lisanslı Depoculuk yatırımı Malatya ili için planlanmıştır. Malatya Devlet teşvik sisteminde 4.bölge de yer almaktadır. Vergi İndirimi ve Sigorta Primi İşveren Desteği için tavan değer yatırım tutarının

%25'dir. Sigorta Primi İşveren desteği tavan değeri geçmemek şartıyla en fazla 5 yıl süre ile verilmektedir.

Kuru kayısı lisanslı depo toplam yatırım tutarının %25'i 2.885.790 TL'dir. Bu tutar dikkate alındığında %8 oranında uygulanacak vergi İndirimi teşviki yatırımın 10 uncu yılına kadar devam edecektir. Sigorta primi işveren desteği de beş yıl süresince uygulanacaktır. Ayrıca işletme 5510 sayılı Kanun'un 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde yer alan, kuruma (SGK) prim ve herhangi bir borcu bulunmayan işveren olarak 5 puanlık prim indiriminden de faydalanabilecektir.

Tablo 68: Yatırım Değerlendirme Kriterleri

Kuru Kayısı Lisanslı Depo Yatırım Değerlendirme Kriterleri		
Değerlendirme kriteri	Değerler	Teşvikli Değerler
Geri Dönüş Süresi	5,6	5,0
Net Bugünkü Değer	4.429.437	6.486.464
Fayda Masraf Oranı	1,56	
İç Karlılık Oranı	17,9	17,9

Yapılan analizlere göre yatırımın geri dönüş süresi yatırım yılından sonraki 5,6 yıldır. Yatırımda teşviklerden yararlanılması durumunda bu süre 5 yıla inmektedir.

Yatırımın net bugünkü değeri 4.429.437 TL olarak hesaplanmış olup, bu değer % 10 faiz düzeyinde yatırımın ilerleyen dönemlerdeki tüm gelirlerinin bugüne indirgenmesi ile elde edilmiştir.

Teşviklerden yararlanıldığında net bugünkü değer 6.486.464 TL olmaktadır. Bunun anlamı yatırımın hesaplamaların yapıldığı 15 yıl boyunca elde edeceği gelirlerin bu günkü değeri 6.486.464 TL'dir. Bu değer normal koşullarda 0'dan büyük olması yatırımın kabul edilmesi için yeterli olmakla birlikte, söz konusu değer pozitif olmasının yanı sıra büyük olması da olumlu bir durum olarak görülmektedir.

Yatırımın fayda/masraf oranı 1,56 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, işletmecinin yatırım için harcadığı her 1 TL'ye karşılık 1.56 TL alacağı anlamına gelmektedir. Bir yatırımın kabul edilebilmesi için fayda/masraf oranının mutlaka 1'in üzerinde olması gerekmektedir.

Yatırıma ait iç karlılık oranı % 17,9 olarak hesaplanmıştır. Nominal değerlerle %29,7 olan bu oran %10 enflasyon dikkate alındığında % 17,9 olmaktadır. Tespit edilen bu oran yapılacak yatırım için iyi bir karlılık oranıdır.

7 BEKLENEN SONUÇLAR VE RİSK ANALİZİ

Malatya'da kurulacak 10.000 ton kapasiteli bir lisanslı depo şirketi kayısı tarımına, ticaretine, sanayisine önemli ölçüde katkı sağlayacak, istihdamın ve gelirin artmasına neden olacaktır.

Tarım ürünleri ticaretini kolaylaştıran ve bir güven mekanizması oluşturan lisanslı depoculuk sistemine üretici/tüccar/sanayici/ihracatçı ve tasarrufçuların zaman içerisinde ilgi duyacakları düşünülmektedir.

Kayısının standardı belirlenmiş ve uygun koşullara sahip depolarda muhafaza edilmesi ihracatçılar için önemli bir avantaj oluşturacaktır.

Lisanslı depoculuk şirketi kurulması için odalar, borsalar, belediyeler vb. örgütlerin işbirliği içinde olmaları sisteme olan güveni artıracaktır.

Raporun muhtelif bölümlerinde sistemin paydaşlarına sağladığı fayda ve avantajları belirtilmiş olmakla birlikte riskleri de aşağıda belirtilmiştir.

1- Lisanslı deponun doluluk oranı, yatırımın karlılığını etkileyen en büyük faktördür. Bu nedenle, kayısı üretim miktarının doğrudan doğal koşullara bağımlı olması en büyük riski oluşturmaktadır.

2- Yatırım tutarının büyük ölçekli olması yeterli ve güçlü bir sermaye birikimi gerektirmektedir. Bu da lisanslı depoculuk yatırımına olan ilgiyi azaltmaktadır.

3- Lisanslı depo işletmecisi ile ürününü lisanslı depoya teslim eden mudilerin faydalarının zıt yönlü işlemesi risk oluşturmaktadır. Şöyle ki ; lisanslı depo için ürünün depoda daha uzun süre kalması karlı iken, mudi için ise ürünün depoda kısa süre kalması karlıdır.

4- Kayısı Birlik'de olduğu gibi geçmişte yaşanan olumsuz örnekler lisanslı depo şirketine ürün teslim edecekler açısından tereddüt oluşturması risk olarak görülmektedir.

5- Üreticiler ile sektörün konu hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları işletmecilik açısından risk olarak görülmektedir.

6- Üreticilerin belirlenen depo kira ücretlerini kabullenmeleri zaman alacaktır. Bu da işletmecilik açısından risk olarak değerlendirilmektedir.

8 MALATYA'DA KURU KAYISIDA LİSANSLI DEPOCULUK SİSTEMİNİN KURULMASINDA İZLENECEK YOL HARİTASI

1- Lisanslı Depoculuk Şirketi Gümrük ve Ticaret Bakanlığında alınacak izinle kurulmalıdır. 10.000 tonluk depo için 1 milyon TL ödenmiş sermaye gerekmektedir.

2- Depo inşaatı (10.000 ton) tamamlanarak, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının oluşturacağı inceleme komisyonunun, işletmenin gerekli idari ve teknik yeterliliğe sahip olduğuna dair olumlu rapor vermesi gerekmektedir.

3- Yetkili Sınıflandırıcı laboratuvarı ile sözleşme imzalanması gerekmektedir. Kayııda mevcut yetkili sınıflandırıcı laboratuvarı bulunmamaktadır. Lisanslı depo işletmesinin idari binası içerisinde planlanan laboratuvar gerekli cihazlar alınarak, referans yetkili sınıflandırıcı tarafından incelenmesini müteakip Malatya Ticaret borsası veya özel sektörde kurulacak bir şirkete Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca lisans verilecektir.

4- Referans Yetkili Sınıflandırıcının belirlenmesi ve yetkilendirilmesi gerekmektedir. Malatya Kayısı Araştırma İstasyon Müdürlüğü laboratuvarı yeterli seviyede olup Gümrük ve Ticaret Bakanlığı yetkililerince yapılacak inceleme sonrası yetkilendirilmesi gerekmektedir.

5- Ürün senedi alım satımı için yetkilendirilmiş borsa ile sözleşme imzalanması gerekmektedir. Malatya Ticaret borsasının fiziki altyapısı ile donanım ve yazılım işlemlerini tamamlamasıyla Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca yetkilendirilmesi gerekmektedir.

6- Merkez Kayıt Kuruluşu ve Takasbank üyelik işlemlerinin yapılması gerekmektedir.

7- Tüm bu işlemlerin tamamlanmasını müteakip tesis ve stoklanan ürünün sigortalanması ile depolanacak ürün tutarının %15'i oranında teminat verilmesinden sonra Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca lisans verilir.

9 KAYNAKÇA

- Lisanslı Depoculuk Kanunu, 17 Şubat 2005 tarih ve 25730 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu Yönetmeliği, 21 Aralık 2005 ve 26030 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Ürün İhtisas Borsalarının Kuruluş, İşleyiş ve Denetim Usul ve Esasları Hakkında Genel Yönetmelik, 09 Mart 2005 tarih ve 25750 sayılı Resmi Gazete, Ankara
- Yetkili Sınıflandırıcıların Lisans Alma, Faaliyet ve Denetimi Hakkında Yönetmelik 08 Ekim 2005 ve 25960 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 3 Temmuz 2009 ve 29277 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Kurumlar Vergisi Genel Tebliği, 13 Ağustos 2009 tarih ve 27318 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Elektronik Ürün Senedi Yönetmeliği, 12 Kasım 2011 ve 28110 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 12 Kasım 2011 ve 28110 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Hububat, Baklagiller ve Yağlı Tohumlar Lisanslı Depo Tebliği, 12 Nisan 2013 ve 28616 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 18 Ocak 2013 ve 28532 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Lisanslı Depoculuk Yönetmeliği, 12 Nisan 2013 ve 28616 sayılı Resmi Gazete, Ankara.7
- Pamuk Lisanslı Depo Tebliği, 12 Nisan 2013 ve 28616 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Yetkili Sınıflandırıcıların Lisans alma, Faaliyet ve Denetimi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 18 Ocak 2013 ve 28532 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Zeytin Lisanslı Depo Tebliği, 12 Nisan 2013 ve 28616 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Zeytinyağı Lisanslı Depo Tebliği, 12 Nisan 2013 ve 28616 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Bakanlar Kurulu Kararı 2014/6849 sayılı karar 16 Ekim 2014 ve 29147 sayılı Resmi Gazete , ANKARA
- 2009/15199 Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı
- Ekonomi Bakanlığı, 2012. Yeni Teşvik Sistemi, Yatırımlarda Devlet Yardımları, T.C. Ekonomi Bakanlığı, Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü
- Kamu Taşınmazlarının Yatırımlara Tahsisi, T.C. Maliye Bakanlığı Millî Emlak Genel Müdürlüğü
- MKK, Merkezi Kayıt Kuruluşu 2011 Yılı Faaliyet Raporu
- 5904 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun
- Resmi Gazete, 2012. Bakanlar Kurulu Kararı, Karar Sayısı: 2012/3305, 19 Haziran 2012, Sayı: 28328, Ankara.
- Resmi Gazete, 2012. Bakanlar Kurulu Kararı, Karar Sayısı: 2012/3305, 19 Haziran 2012, Sayı: 28328, Ankara.
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı,
- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
- Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü
- Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü
- Türkiye İstatistik Kurumu

- Türk Standartları Enstitüsü
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
- Malatya Ticaret Sanayi Odası

- Yücel, İ., 2011. Tarımsal Ürün Piyasalarının Geliştirilmesi Projesi, Lisanslı Depoculuk ve Ürün İhtisas Borsacılığı
- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 2014-2018 Malatya Tarım Strateji Belgesi
- Gelişen ve dönüşen ekonomilerde ürün senetlerinin kullanımı-Richard Lacroix ve Panos Varangis adlı makaleden alınmıştır. Amerika Birleşik Devletleri Tarım Bakanlığı
- Report of Working Group on Warehousing Development and Regulation for The Twelfth Plan Period (2012-17) adlı makaleden alınmıştır.
- “The Use of Warehouse Receipt in Finance in Agriculture in Transition Countries” adlı makaleden alınmıştır)
- TMO Ticaret Daire Başkanı Remzi Zor’un Bulgaristan seyahat raporu.
- TMO Alım Muhafaza Daire Başkanı Hikmet ÖZKAN’ın Macaristan seyahat raporu
- 2014/62 sayılı tebliğ, 17 Ocak 2015 Cumartesi 29239 sayılı Resmî Gazete
- 14/7/2009 tarihli ve 2009/15199 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi
- Hazine Müsteşarlığınca çıkarılan 2009/1 sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ”
- 15/06/2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi, Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar,
- Ekonomi Bakanlığı, 2012/1 sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ”
- Malatya Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
- Malatya Kayısı Araştırma İstasyon Müdürlüğü
- Malatya Büyükşehir Belediyesi
- İTB, 1993. Vadeli İşlem Borsaları İçin Temel Rehber, İzmir Ticaret Borsası Yayınları, Yayın No: 51
- Tuncer, H. O., 1994. Ticaret Borsaları ve Vadeli İşlem Piyasaları (Forward, Futures, Options), Tarımda Desteklemeye Alternatif Politika Önerisi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Yayın No: 292, AYDB: 143, Kozan Ofset, Ankara.
- Akay, Mustafa: “Lisanslı Depoculuk Sistemi ve Ürün İhtisas Borsası” 2009
- Anonymous, 1985. Canada Grain Act, R.S.C., 1985, c. G-10, Published by the Minister of Justice,
- Anonymous, 2013. Canada Grain Act, R.S.C., 1985, c. G-10, Published by the Minister of Justice
- Anonymous, 2013. Grain elevator type descriptions, Canadian Grain Commission, GBN, 2013. <http://www.ghanabusinessnews.com/2013/03/14/over-2000-ghanaian-farmers-to-benefit-from-500-metric-ton-us-funded-grain-warehouse/>
- Quandzie, E., 2013. Over 2.000 Ghanaian Farmers to Benefit from 500 Metric ton US-Funded Grain Warehouse,
- GBN Ghana Business News, 14 March 2013,
- Varangis, P. and D. Larson. 1996. ‘How warehouse receipts help commodity trading and financing’. DEC notes Development Trends no. 21, September 1996, World Bank.
- Mızrak Gürbüz: “Ürün İhtisas Borsacılığı Sisteminde Lisanslı Depoculuğun Yeri” Konya Ticaret Borsası Dergisi, Eylül 2007
- Ünal Muhammed Raşit: “Tarım Ürünler, Lisanlı Depoculuk Araştırma Raporu” Sektörel Araştırmalar Serisi -3 T.C. Fırat Kalkınma Ajansı. Temmuz 2011
- Prof. Dr. Bayram Murat ASMA: Kuru Kaysı Yetiştiriciliği. Mayıs 2013

- Yar. Doç. Dr. Bayram Murat ASMA: Mişmiş Malatya 2004
- Yar. Doç. Dr. Bayram Murat ASMA: Kaysıda Kükürt Sorunu. Malatya 2005
- Gıda Tar. Hayvancılık İl Müdürlüğü: Malatya Tarım Strateji Belgesi 2014-2018. Malatya 2014.
- Kahraman ÇATI: “Türkiye’de Kuru Kayısı Üretim Ve Pazarlama Problemleri Ve Çözüm Önerileri” İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 21 Ocak 2007 Sayı: 1
- Kayısı İhtisas Borsasının Kurulması Ve Malatya’nın Vadeli İşlemlere Geçebilmede Ekonomik Yeterliliği, Malatya Kayısı Araştırma Geliştirme Ve Tanıtma Vakfı, Yayın No:4, Malatya.
- Asma, Bayram Murat, Ogün Bir Hanlı. (2004), Mişmiş, Malatya.
- Asma, Bayram. Murat(2000), Kayısı Yetiştiriciliği, Evin Ofset, Malatya.
- Atalan, Cevdet. (1995), Malatya’da Kuru Kayısı İhracat Pazarlaması Ve Sorunları, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Baysar, Ahmet. (2001), “Alternatif Kayısı Kurutma Metotları”, Kayısı Sempozyumu, Malatya. Dpt. (1989), Malatya Kayısı İşleme Ve Değerlendirme İmkânları Araştırması, Ankara. Gazanfer, Sebahattin “Economics And Commercialization Of Apricots” X International Symposium On Apricot Culture, Acta Horticulturae No: 384, 1995, Ss.29-34.
- Gezer, İbrahim. (1998), “Mekanik Kayısı Hasadında Kullanılan Hasat Sistemleri, 1. Kayısı Şurası Sonuç Raporu, Malatya.
- Türkiye’de Kuru Kayısı Üretim, Pazarlama Durumu Ve Alternatif Pazarlama Olanakları Üzerine Bir Araştırma: Malatya İli Örneği, Malatya Kayısı Araştırma Geliştirme Ve Tanıtma Vakfı, Yayın No:5, Malatya.
- Özay, Güner. “Hasattan – Ambalaja Kayısı İşleme Teknolojilerinin İyileştirilmesi” 1. Kayısı Şurası Sonuç Raporu, Malatya.
- Ünye Ticaret Borsası-Öztaş Ltd Şti Lisanslı Depoculuk Fizibilite Raporu
- T.C.Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı DOĞAKA Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Araştırması ve Ön Fizibilite Çalışması

FAYDALANILAN LİNKLER

- www.iso.org.tr/meslek-komiteleri/4-grup/sektozel-raporlar
- www.ihracathaber.com/ihracat/kuru-kayisi-sektor-raporu-h3478.html
- www.fka.org.tr/ContentDownload/FKA%20KAYISI%20RAPORU.pdf
- www.ihracathaber.com/ihracat/kuru-kayisi-sektor-raporu-h3478.html
- www.ito.org.tr/Dokuman/Sektor/1-54.pdf
- www.egelihracatcilar.com/.../2011-12KuruMeyveCalismaRaporu.pdf
- www.iib.org.tr > ... > Kuru Meyve ve Mamulleri İhracatçıları Birliği
- www.tzob.org.tr/.../0/.../FaaliyetRaporlari/.../kayisi_calisma_grubu
- www.tobb.org.tr/Documents/yayinlar/2012/PerakendecilikMeclisiSR.pdf
- [www.izmiriplanliyorum.org/.../turkiye_tarim_sektoru_raporu_\(2010\)](http://www.izmiriplanliyorum.org/.../turkiye_tarim_sektoru_raporu_(2010))
- www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/disiliskiler/.../musavirRapor?...
- www.tr52.org/d/doc/15-tarim_sektor_raporu-taslak-.pdf
- dergipark.ulakbim.gov.tr/ttdb/article/view/5000049936
- www.kto.org.tr/d/file/kuruyemis-sektoru.pdf

- www.dunyagida.com.tr/haber.php?nid=3598
- www.msmeturkey.com/.../Tarim_Sektor_Raporu_Nisan-Haziran_2014.p...
- www.btso.org.tr/databank/countryreport/30-bresilya.pdf
- http://www.wrs.go.tz/includepage.php?page=about_twlb
- www.invest.gov.tr/tr-TR/sectors/Pages/Agriculture.aspx
- www.academia.edu/8828006/GIDA_SEKTÖR_RAPORU
- <http://laws-lois.justice.gc.ca>
- <http://laws-lois.justice.gc.ca, Canada>
- <http://www.grainscanada.gc.ca/wa-aw/geic-sgc/help-aider-eng.htm>
- www.asiad.org.tr/dosya/Gida-Sektor-Raporu.pdf
- www.researchgate.net/.../54c2651b0cf256ed5a...
- www.baib.gov.tr/tr/aktuel-sirkuler-2014141-sirkuler-08072014.html
- www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod...Kuru%20Kayısı%20Lis
- www.iib.org.tr › Ana Sayfa › Diger › Duyurular › Arşiv › 2013 › Ekim
- www.malatya-tarim.gov.tr/haber.php?hid=827
- www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/01/20060120-3.htm
- www.tmo.gov.tr
- www.gtb.gov.tr
- www.tarim.gov.tr/
- www.maliye.gov.tr/
- www.malatya.bel.tr/
- www.malatya.tarim.gov.tr/
- www.malatyatso.org.tr/
- www.malatyatb.tobb.org.tr/
- www.fka.org.tr
- www.tobb.org.tr

10 EKLER

(Ekler görüşme sırasına göre düzenlenmiştir)

EK-1

Görüşme yapılan Kurum	Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
Görüşülen Kişi	Ali SELVİ
Görevi	İl Müdürü
Tarih	26.01.2015
Konu	Malatya'da lisanslı depoculuk
<ul style="list-style-type: none"> - Hazırlanan fizibilite raporu hakkında fikir alışverişinde bulunuldu, görüş ve önerileri alındı. - Üreticilerin özellikle hasat döneminde finansman sıkıntısı yaşadıklarını bu nedenle satmak zorunda kaldıkları, sistemin buna mutlaka çözüm getirmesi gerektiğini, - Tüccar ve sanayicinin istediği zaman istediği kalitede ürüne ulaşabilmesinin önemli olduğunu, lisanslı depoculuğun buna da çözüm getirdiğini, - Kayısının mevcut sorunları olan finansman, depolama, standartlar gibi konulara çözüm getirmesi bakımından lisanslı depoculuğun önemli olduğunu, - Bu konuda yapılacak her türlü çalışmaya gerekli desteğin verileceğini, - Özellikle Ticaret Borsasının bu konuda öncü ve sürükleyici rol üstlenmesi gerektiğini, ifade etmiştir. 	

Görüşme yapılan Kurum	Malatya Ticaret Borsası
Görüşülen Kişi	Gürsel ÖZBEY
Görevi	Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı
Tarih	26.01.2015
Konu	Malatya'da lisanslı depoculuk
<ul style="list-style-type: none"> - Türkiye'de lisanslı depoculukta mevcut durum hakkında genel değerlendirme yapıldı. - Bu kapsamda Malatya'da kuru kayısıda lisanslı depoculuğun yapılabilirliği değerlendirildi. - Kurulması muhtemel bir lisanslı deponun ihtiyaç duyacağı laboratuvar ve satış salonu yapma çalışmalarının devam ettiğini, - Malatya'da kurulacak bir lisanslı depoya her türlü desteği vereceklerini, ifade etmiştir. 	

Görüşülen Kurum	Malatya Kayısı Araştırma İstasyonu Müdürlüğü,
Görüşülen Kişi	Abdullah ERDOĞAN
Görevi	Müdür
Tarih	27.01.2015
Konu	Lisanslı depoculuk depo ve laboratuvar planlaması
<p>- Kayısı üretimi, kükürtleme, kurutma, yıkama, boylama, sınıflama, depolama, muhafaza, mücadele, satış, ihracat ve depolama yöntemleri, laboratuvarda yapılan analizler ve kullanılan analiz cihazları, kayısının mevcut durumu, geleceği (üretim, verim,) hakkında değerlendirme ve fikir alışverişinde bulunuldu. Lisanslı depoculuk sistemi ve Referans yetkili sınıflandırıcılık hakkında bilgi verildi. Lisanslı depoculuğun şartlarından biri olan referans yetkili sınıflandırıcı olmak istediklerini ve bunun için gerekli çalışmaları yapacaklarını belirtmişlerdir. Ayrıca teknik heyetle yapılan toplantıda,</p> <p>- Gerekli laboratuvar cihazlarının belirlenerek tarafımıza iletileceği,</p> <p>- Üreticinin kendi ürününü almak isteyeceği, bu nedenle depoya teslim ettiği aynı ürünü geri alabilecek şekilde bir sistem kurulması gerektiği,</p> <p>- Farklı oranlarda kükürt içeren kuru kayıların aynı depoda muhafaza edilmesinin sıkıntı oluşturmayacağı ve bir etkileşme olmayacağı, dolayısıyla farklı orandaki kükürtlü kayıların aynı depoya stoklanabileceği,</p> <p>- Fermante olmuş kayıların aynı depoya koyulması halinde etkileşim yaparak tüm depoyu olumsuz etkileyebileceği, bu nedenle fermante olmuş kuru kayıların alınmaması gerektiği,</p> <p>- Her bir depo için 2.000 m² alanın uygun olduğu,</p> <p>- Kasalama ve raflama sistemiyle depolamanın uygun olduğu,</p> <p>- Kasalama öncesinde TS 485'e göre boylama ve sınıflama yapılması gerektiği,</p> <p>- Kasalama sisteminde yükseklikte sınır olmadığı, kasaların üst üste olmadığı sürece istenen yüksekliğe kadar raflara koyulabileceği,</p> <p>- %10-15 arasında gün kurusu kayısı üretimi yapıldığı,</p> <p>- Depolama tesislerinin şehir dışında bir yere yapılmasının uygun olduğu, örneğin eski vagon fabrikası yerinin uygun olduğu,</p> <p>- Depo kira ücretinin üreticiye hitap edecek şekilde olması gerektiği,</p> <p>- Kayısının pazarlanması anlamında üreticilerin genel sıkıntılarının çözülmesinde lisanslı depoculuğun önemli olduğu,</p> <p>- Lisanslı depo yanında paketleme, pazarlama, satış salonu, laboratuvar, alım –satım yerleri gibi kombine bir kompleks olarak planlanmasının daha uygun olacağı,</p> <p>Görüşleri ifade edilmiştir.</p>	

Görüşülen Kurum	Ticaret ve Sanayi Odası,
Görüşülen Kişi	Hasan Hüseyin ERKOÇ
Görevi	Yönetim Kurulu Başkanı
Tarih	27.01.2015
Konu	Lisanslı depoculuk
<p>Kayısı hakkında genel değerlendirme, genel sorunlar ve lisanslı depoculuğa bakış açıları, organize sanayi bölgesinde yer temin imkanları değerlendirildi. Bu kapsamda;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Türkiye’de lisanslı depoculukta mevcut durum hakkında bilgilendirme yapıldı. - Lisanslı depoculuğun kayısı açısından önemli olduğu, arz talebi dengeleyerek piyasa fiyatlarının oluşumuna katkı sağlayacağı, devlet desteklerinin önemli olduğu vurgulandı. - Kayısıda lisanslı depoculuğa başlanabilmesi için TOBB’un inisiyatif alması gerektiği, - TSO’nun kurulacak lisanslı depoculuk şirketine gerekirse sembolik olarak yer alabileceği, - Bu işi özel sektörün yapmasının daha uygun olduğu hatta gerektiği, - Çok güçlü bir şirket kurulması gerektiği, - Mevcut durum ve sorunlardan yararlanarak yurt dışındaki ithalatçıların kayısı fiyatlarını istedikleri gibi yönlendirdikleri ve gerçek değerinin çok altında alım yaptıkları, - Bunu kırmak için lisanslı depoculuğun ve Malatya’daki sektörün birlikte hareket etmesi gerektiği, - Kurulacak lisanslı depo şirketine yer temini konusunda Organize Sanayi Bölgesinde yer tahsis edebileceklerini, bunun için bir defaya mahsus 15 USD doları/m² fiyat belirlediklerini, ifade etmiştir. 	

Görüşülen Kurum	Kayısı Araştırma Geliştirme ve Tanıtma Vakfı
Görüşülen Kişi	Fehmi YILMAZ
Görevi	Genel Sekreter
Tarih	28.01.2015
Konu	Malatya’da lisanslı depoculuk
<p>Vakfın kayısıyla ilgili yaptığı çalışmalar hakkında bilgi, kayısıda yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri, Vakfın lisanslı depoculuğa bakış açısı değerlendirildi.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kayısının Malatya ekonomi ve sosyal yapısını belirlediği, bu açıdan çok önemli olduğu, - Üreticilerin, hasat masrafları, kış öncesi hazırlıklar, okul hazırlığı, düğünler gibi nedenlerle ürününü Ağustos ayında pazara çıkardığını ve bu nedenle fiyatların düştüğünü, - Finansman sıkıntısının büyük boyutta olduğunu, - Alıcıların bu ortamda fiyatları düşürdüğünü, - Depolama standartlarının yetersiz olduğunu piyasaya karşı bir güven sorunu olduğunu, - Tüm bu hususlar değerlendirildiğinde lisanslı depoculuğun desteklenmesi ve hayata geçirilmesi gereken bir sistem olduğunu, - Sistemin üretici, tüccar ve sanayicilere tanıtılması için gerekli desteği vereceklerini, - Raporun tamamlanmasını müteakip hayata geçirilmesi için gerekli çabayı göstereceklerini ifade edilmiştir. 	

Görüşülen Kurum	Malatya Büyük Şehir Belediyesi,
Görüşülen Kişi	Ercan TURAN,
Görevi	Genel Sekreter Yardımcısı
Tarih	28.01.2015
Konu	Malatya'da lisanslı depoculuk
<p>Lisanslı depoculuğun hayata geçirilmesi için yapılması gerekenler değerlendirilmiştir. Bu kapsamda;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kayısıda yaşanan depo, finansman ve pazarlama sorunları göz önünde bulundurulduğunda lisanslı depoculuğun mutlaka hayata geçirilmesi gerektiği, - Bu konuda Büyük Şehir Belediyesi olarak her türlü desteği vereceklerini, - Kurulacak lisanslı depoya yer temini konusunda özellikle eski vagon fabrikası sahasından yer tahsis konusunda gerekli çabayı göstereceklerini; <p>İfade etmişlerdir.</p>	

Görüşülen Kurum	Battal Gazi Ziraat Odası
Görüşülen Kişi	Mehmet BAŞER
Görevi	Başkan.
Tarih	28.01.2015
Konu	Malatya'da lisanslı depoculuk
<p>Kayısıda üretici sorunları değerlendirilmiş ve lisanslı depoculuk hakkında bilgilendirme yapılmıştır.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sistemin üreticilere hitap edecek şekilde çok iyi kurulması gerektiği, - Özellikle üreticilerin ürünü satmadan bekletebilmeleri için kredi ayağının iyi oluşturulması gerektiği, - Depo kira ücretinin uygun belirlenmesi gerektiği - Bu hususlar yerine getirildiğinde üreticinin teveccüh gösterebileceğini <p>İfade etmiştir.</p>	

Görüşülen Kurum	İnönü Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Görüşülen Kişi	Prof. Dr. Bayram Murat ASMA
Görevi	Dekan
Tarih	28.01.2015
Konu	Malatya'da lisanslı depoculuk
<p>Kayısı üretim, depolama, muhafaza, ticaretiyle ilgili sorunlar değerlendirilmiştir.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Malatya'da Kayısbirliğin çok kötü bir örnek oluşturduğunu, - Uygun depolama şartlarına rağmen depo giriş nemine göre %20-25 civarında nem kaybı olabileceğini, bu hususun göz önünde bulundurulmasının önemli olduğunu, - Kalite, standart, finansman ve depo sorunlarının bulunduğunu, - Ürünün pazarlama kısmının çok iyi planlanması gerektiğini, - İhracat-üretim miktarının dengelenmesi gerektiğini, - İç piyasa kuru kayısı tüketiminin 7.000-10.000 ton arasında değiştiğini, - Kayısıda birikmiş büyük sorunların olduğunu, lisanslı depoculuğun tüm bu sorunları çözecekmiş gibi beklenti oluşturmanın doğru olmadığını, - Depolama sürecinde aylık 0,5-1 ppm kükürt uçtuğunu, buna bağlı olarak muhafaza sorunlarının başladığını, - Lisanslı depoculuğu desteklediklerini ancak yukarıda belirtilen hususların göz önünde bulundurularak iyi kurgulanması gerektiğini, - Fındıkta olduğu gibi alan bazlı destek verilmesinin kayısı üretiminin sürdürülebilirliği açısından önemli olduğunu, <p>İfade etmiştir.</p>	

Görüşülen Kurum	Akçadağ Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü
Görüşülen Kişi	Selim YILDIZ
Görevi	Müdür
Tarih	29.01.2015
Konu	Malatya'da lisanslı depoculuk
<p>Akçadağ kayısı üretim, verim, üretici profili, kayısıda mevcut sorunlar, lisanslı depoculuk hakkında bilgilendirme ve lisanslı depoculuk sistemiyle ilgili görüş ve önerileri, bakışları değerlendirilmiştir.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Akçadağ'da 7.300 civarında kayısı üreticisi olduğu, - Kuru kayısı üretim miktarının 12.000 ton civarında olduğu, - Üreticilerin %20'sinin 0-10 dekar, %30'unun 10-20 dekar, %30'unun 20-30 dekar, %20'sinin ise 30 dekar üzerinde olduğu, - Üreticinin finansman ihtiyacı nedeniyle ürününü hemen sattığı, - Anlatılan şekliyle lisanslı depoculuk faaliyete geçirilmesi halinde sorunların önemli bir kısmının çözülebileceği, - Deponun Akçadağ-Malatya arasında bir yere yapılmasının uygun olacağı, - Kayısının fındıkta olduğu gibi alan bazlı destek kapsamına alınması gerektiği, <p>İfade edilmiştir.</p>	

Görüşülen Kurum	Darende Gıda Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü
Görüşülen Kişi	Hilmi ÖKSÜZTEPE
Görevi	Müdür
Tarih	29.01.2015
Konu	Malatya'da lisanslı depoculuk
<p>Darende kayısı üretim, verim, üretici profili, kayısıda mevcut sorunlar, lisanslı depoculuk hakkında bilgilendirme ve lisanslı depoculuk sistemiyle ilgili görüş ve öneriler değerlendirilmiştir.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Darende'nin Malatya'ya 80 km. civarında mesafesi olduğu, - Üreticilerin %10'unun 0-10 dekar, %20'sinin 10-20 dekar, %50'sinin 20-50 dekar, %10'unun ise 50 dekar üzerinde olduğu, - Üreticinin kayısı satışı için tüccarı beklediği, - Darende'de hasatın Malatya'ya göre bir ay geç başladığı, - %80 kuru, %20 yaş olarak pazarlandığı, - Gün kurusu oranının %20-30 arası olduğu, - Malatya'ya götürmesi halinde geri getirme şansı olmadığı için satabildiği fiyata sattığı, - Üreticinin finansman ihtiyacı nedeniyle ürününü hemen sattığı, - Üreticinin ürününü lisanslı depoya teslim ettiği gibi geri almasının talebi artıracığı, - Depo girişinden önce boylama cihazı veya TS 485'e göre boylama yapılmasının uygun olacağı, ancak boylama cihazı ile yapılırsa pazarlamasının kolaylaşacağı, - Anlatılan şekliyle lisanslı depoculuk faaliyete geçirilmesi halinde sorunların önemli bir kısmının çözülebileceği, - Lisanslı deponun Malatya-Akçadağ-Darende güzergahında yapılmasının uygun olacağı, ifade edilmiştir. 	

Görüşülen Kurum	TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası
Görüşülen Kişi	Fevzi ÇIÇEK
Görevi	Şube Başkanı
Tarih	31.01.2015
Konu	Lisanslı depoculuk
<p>Lisanslı depoculuk konusunda bilgilendirme yapıldı ve Malatya'da lisanslı depoculuğun yapılabilirliği konusunda değerlendirmelerde bulunuldu.</p> <p>Kayısının pazarlama ve finansman sorunları göz önünde bulundurulduğunda lisanslı depoculuğun faydalı olabileceği ancak gerek üretici, gerekse tüccar ve sanayicilere iyi anlatılması gerektiği ifade edilmiştir.</p>	

Görüşülen Kurum	Malatya Valiliği,
Görüşülen Kişi	Süleyman KAMÇI
Görevi	Vali,
Tarih	02.02.2015
Konu	Malatya'da lisanslı depoculuk
<p>Fizibilite raporuyla ilgili yapılan çalışmalar konusunda ön bilgilendirme ve Malatya'da Lisanslı depoculuk yapılma imkanları hususunda görüş alışverişinde bulunulmuştur.</p> <p>Sayın Vali, fizibilite raporunun tamamlanmasını müteakip geniş katılımlı bir toplantı düzenlenerek değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.</p>	

Görüşülen Kurum	Büyükşehir Belediyesi, Esenlik Tic. Ltd.Şti. Hulusi BOYRAZ, Genel Müdür,
Görüşülen Kişi	Hulusi BOYRAZ,
Görevi	Genel Müdür,
Tarih	02.02.2015
Konu	Malatya'da lisanslı depoculuk
<p>Kayıda Lisanslı Depoculuk konulu sunum yapılmış ve Malatya'da lisanslı depoculuk imkanları konusunda görüş alışverişinde bulunulmuştur.</p> <p>Malatya'da kayısı ile ilgili olarak hangi konu olursa olsun ilgilendiklerini, şirket olarak hem karlılık hem de sosyal sorumluluk gereği olarak üstlerini düşeni yapacaklarını ifade etmişlerdir.</p> <p>Ayrıca lisanslı depoculuğun sağladığı hususlar göz önünde bulundurulduğunda üretici, tüccar, sanayici ve ihracatçı açısından iyi bir sistem olduğu, özellikle elektronik ürün senedi ile pazarlama imkanının önemli olduğunu, Belediye tarafından lisanslı depoculuğa yönelik bir yatırım yapılması halinde profesyonel olarak yönetimini yapabileceklerini ifade etmişlerdir.</p>	

Görüşülen Şirketler	Entegre tesisleri, tüccar, ihracatçı, perakendeciler
Tarih	26.01.2015- 02.02.2015
Konu	Kayısı piyasaları ve lisanslı depoculuk
<ul style="list-style-type: none"> - Kayısının boylamasında hatalar yapıldığı, - Kuru kayısı üretimi içerisinde kükürtlü oranının %80-85, gün kuru oranının %10-15 olduğu, gün kuru talebine bağlı olarak üretiminde artış trendi olduğu, - İhracata verilen ürünlerde mahsul yılının karıştırıldığı, standartlara uyulmadığı, - Fiyat dalgalanmalarının çok yüksek olduğu, - Üreticilerden alımlarda büyük şirketlerin kükürt oranı, rutubet ve fiziksel özelliklere baktığı, ancak şıra pazarına getirilen ürünlerde genelde görsel özelliklere bakıldığı, - Kükürt oranı farklı ürünlerin ayrı depolanması gerektiği, - Dökme yerine kasalı depolamanın daha uygun olduğu, - Kasalı depolamada kasa yüksekliğinin çok önemli olmadığı ancak 1 m. Civarının en uygun değer olduğu, - Depoya koyan üretici veya tüccarın kendi ürününü almak isteyeceği, bu şekilde olmasının talebi daha artıracığı, - Üretici açısından depolama fiyatlarının önemli olduğu, - Kayısı üreticisinin memur, esnaf gibi köyü dışında yaşayan insanlardan oluştuğu, bu nedenle hasatla birlikte bir an önce kayısını satarak işine dönmek istediği, - Satmayıp stoklayanların ilkel ortamlarda depoladıkları, çürüme, fermantasyon, koku gibi olumsuzluklara uğradığı, - Kayısının değerli bir ürün olması nedeniyle hırsızlıklar olduğu, - Kayıt dışı işlemin çok olduğu, - Kayısının depolanmasında normal şartlarda %2-3 oranında rutubet kaybı oluştuğu, - Kayısının işlenmesinde %1-7 arasında fire oluştuğu, - Kayısıda üreticiden alım işlemlerinin vadeli olduğu, peşin satış olmadığı, - Üreticilerin ortalama 10 ton kuru kayısı ürettikleri, - Kayısının pazara çuvallarla getirildiği, - Kayısı birlikteki olumsuzluklar nedeniyle piyasada büyük güven sorunu olduğu, - Üretici, tüccar ve sanayicilerin lisanslı depoculuğa girebilmeleri için Belediye, Borsa, Valilik gibi kuruluşlar el birliği vererek iyi tanıtımları ve anlatımları gerektiği, - Lisanslı depo için gerekli olan %20 nem oranının çok iyi bir değer olduğu, - Aynı kasalarda, aynı depoya farklı oranlarda kükürt oranı içeren kükürtlü kayıların karıştırılmasıyla etkileşimin olmayacağı, - Boylama işleminin kayısının içerdiği şıraya bağlı olarak birbirine yapışması nedeniyle ıslatılarak yapılması gerektiği, boylamadan sonra tekrar kurutulması gerektiği, - Lisanslı depoya girecek ürünün depo girişinden önce elek yoluyla boylanması, TS 485'e göre boylanması gibi farklı düşünceler olduğu, ancak ağırlıklı olarak TS 485'e göre yapılmasının zaman ve maliyet açısından daha uygun olduğu, - Lisanslı depodan iadede paketleme hizmetinin hem çok maliyetli hem de talep anlamında uygun olmayacağı, çünkü ihracatçıların kendi paketleme sistemlerinin olduğu, - Lisanslı depoculuğun finansman sağlama yönünün piyasa açısından çok önemli olduğu, - Malatya'daki depoların yetersiz olduğu, olanların standartlarının da çok yetersiz olduğu, - Rutubet ve boyuna bağlı olarak 1 m³ alana 600-700 kg. civarında kuru kayısı stoklanabildiği, - Kurulacak lisanslı deponun organize sanayi bölgesi, eski vagon fabrikası veya Malatya-Akçadağ arasında bir yerde yapılmasının uygun olacağı, <p>İfade edilmiştir.</p>	

KAYISI LİSANSLI DEPOCULUK ANKET SONUÇLARI (SANAYİCİLER/TÜCCARLAR/İHRACATÇILAR)

Çalışma kapsamında 21 tüccar ve ihracatçı ile anket yapılmıştır. Anket yapılanların %52'si tüccar, %38'i ihracatçı, %10'u tüccar/ihracatçı konumunda olan kişilerden oluşmaktadır.

Anket Soru No	ANKET SORUSU	CEVAP ORANLARI	
7	Faaliyet Alanınız nedir?	Tüccar İhracatçı Tüccar/İhracatçı	%52 %38 %10
8	Sizce Malatya ortalama kuru kayısı üretimi ne kadar?	100.000 ton 100.001-150.000 ton arası 150.000 ton <	%24 %48 %28
9	Gün kuru üretilen oranı nedir?	%9 > %10-15 arası %16 < Fikrim yok	%5 %75 %10 %10
10	Kayısı deponuz var mı?	Var % 71	Yok % 29
11	Deponuz varsa kaç ton?	1.000 ton> 1.0001-3.000 ton arası 3.000 ton<	%53 %29 %18
12	Deponuzda iklimlendirme var mı?	Hayır % 100	Evet % 0
13	Depolama şekliniz nasıl?	Dökme Dökme + Kasalı Diğer	% 52 %29 %19
15	Mevcut kayısı depo standartları yeterli mi?	Hayır %100	Evet % 0
16	Malatya kayısı depolama kapasitesi yeterli midir?	Yetersiz % 100	Yeterli % 0
17	Alım ve ticarete finansman ihtiyacı duyuyor musunuz?	Evet % 91	Hayır % 9
18	Finansman temin edebilseniz daha fazla kayısı alır mısınız?	Evet % 100	Hayır % 0
20	Analiz laboratuvarınız var mı? (var/yok)	Var % 43	Yok %57
21	Alım ve depolamada hangi analizleri yapıyorsunuz?	Sadece fiziksel Kükürt +Nem Kükürt + Nem+Fiziksel Analiz yapmıyor	%14 % 19 %24 %43
22	Depolama sonrasında fire, kıymet kaybı oluyor mu?	Evet oluşur %2-5 oranında oluşur	%75 % 25

23	Kayısıyı ne kadar süre depolayabiliyorsunuz?	1 yıl %68	1 yıldan fazla %32
24	Kayısı alımında tercih ettiğiniz çeşit var mı?	Hacıhaliloğlu % 29 Şekerpare %19	Kabaası %5 Farketemez %47
25	Alımda gün kurusu veya kükürtlü hangisini tercih ediyorsunuz?	Kükürtlü %62 Talebe göre fark etmez	Gün kurusu %19 %19
26	İç satış veya ihracatta gün kurusu tercih oranı nedir?	Gün kurusu tercih edilmiyor %43 %10'dan az g.kur. tercih ediliyor %33 %10-20 arası g.kur. tercih ediliyor %19	
27	Kayısiye nereden alıyorsunuz	Üreticiden % 66 Tüccardan % 29 Üretici+ tüccardan %5	
28	Lisanslı depoculuk sistemini daha önce duydunuz mu?	Evet % 76	Hayır % 24
29	Lisanslı Depoculuk Sistemini nereden duydunuz?	Medya %44 Diğer %6	Kamu % 50
30	Lisanslı depoculuk sistemi hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?	Evet %24	Hayır %76
31	Lisanslı depoculuk sistemi hakkında yeterli bilgi almak ister misiniz?	Evet %95	Hayır % 5
32	Size anlatılanlardan sonra lisanslı depo işletmesi kurmayı düşünür müsünüz?	Evet % 57	Hayır %43
33	Malatya'da Lisanslı depo kurulmasını ister misiniz?	Evet % 95	Hayır, işlemez %5
34	Kurulacak bir lisanslı depo işletmesine ortak olmayı düşünür müsünüz?	Evet % 57	Hayır %43
35	Kurulacak Lisanslı depoya ürün koymayı düşünür müsünüz?	Evet % 90	Hayır %10
36	Malatya'da lisanslı deponun nerede kurulması uygun olur?	Merkez (vagon fab,OSB) % 67 Malatya-Akçadağ arası % 14 Fikrim yok %19	
37	Hasat döneminde kayısı fiyatları düşüyor mu?	Evet %95	Hayır %5
38	Evetse sizce fiyatlar neden düşüyor?	Piyasaya fazla ürün arzı %56 Finansman İhtiyacından satış %24 Piyasada istikrar olmadığından %10	
39	Lisanslı depoculuk kayısı piyasasına hangi faydaları sağlar?	Kayısı standardı yükselir %22 Piyasada fiyat istikrarı olur %48 Finansman imkanı sağlar %13 Depo standardı ve kapasitesi artar %13 Faydası olmaz %4	

KAYISI LİSANSLI DEPOCULUK ANKET SONUÇLARI (ÜRETİCİLER)

Çalışma kapsamında 25 üretici ile anket yapılmış olup, üreticilerin %20'si Malatya Merkez Battalgazi, %52'si Akçadağ, %28'i Daren'de ilçesinde kayısı üretimi yapmaktadırlar.

Üreticilerin %52'si 10 ton altında, %24'ü 11-20 ton arasında, %24'ü 21 tondan fazla kuru kayısı üretimi gerçekleştirmektedirler.

Anket Soru No	ANKET SORUSU	CEVAP
5	Kaç dekar alanda kayısı üretiyorsunuz?	20 dekar > %28 21-50 dekar arası %20 51-100 dekar arası %16 101 dekar < %36
6	Ortalama kaç ton yaş kayısı üretiyorsunuz?	40 ton > %52 41-80 ton arası %24 81 ton < %24
7	Kaç ton kuru kayısı elde ediyorsunuz?	10 ton > %52 11-20 ton arası %24 21 ton < %24
8	Üretiminizin kaç tonu gün kuru su?	Tamamı kükürtlü üreten %56 %0- 15 Gün kuru su üreten %24 Tamamı Gün kuru su üreten %20* <i>* Darende yöresinde organik üretim yapan üreticiler tamamını gün kuru su üretmektedirler.</i>
9	Kayısıyı ne zaman satıyorsunuz? (Hemen/bekletiyor)	Hasat sonrası hemen satarım %72 Bir kısmını hemen satarım %8 Biraz bekletirim %20
10	Neden hemen satıyorsunuz?	Finansman ihtiyacından %76 Depom olmadığından %4 Hemen satmam %20
11	Tamamını satıyor musunuz?	Tamamını satarım %80 Biraz bekletirim %20
12	Hasat döneminde kayısı fiyatları düşüyor mu?	Düşüyor %100 Düşmüyor %0
13	Evetse fiyatlar neden düşüyor?	Çok satan var (arz fazla) %64 Üretim fazlalığından %16 Tüccarlar düşürüyor %20
14	Fiyatlar düşmesine rağmen satıyor musunuz?	Evet %80 Hayır %20
15	Deponuz Var mı? (Evet/Hayır)	Evet %12 Hayır %88
16	Varsa kapasitesi nedir, İhtiyacınızı karşılıyor mu?	Karşılıyor %12 Karşılmıyor %88

17	Yoksa nerede bekletiyorsunuz?	Ev ortamında Uygun olmayan depoda	%80 %20
18	Depo kirılıyor musunuz?	Evet % 0	Hayır % 100
19	Lisanslı depoculuk sistemini duydunuz mu?	Evet % 12	Hayır % 88
20	Lisanslı Depoculuk Sistemini nereden duydunuz?	Medyadan %65	Kamu % 35
21	Lisanslı depoculuk sistemi hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?	Evet %0	Hayır % 100
22	Lisanslı depoculuk sistemi hakkında yeterli bilgi almak ister misiniz?	Evet %100	Hayır %0
23	Size anlatılanlardan sonra lisanslı depo işletmesine ürün koymayı kurmayı düşünür müsünüz?	Evet %100	Hayır %0
24	Malatya'da Lisanslı depo kurulmasını ister misiniz?	Evet % 100	Hayır %0
25	Lisanslı depo kurulmasını istesenez Malatya'da nerede kurulmasını istersiniz?	Merkez (vagon fab,OSB) Malatya-Akçadağ arası Battalgazi Darende	%12 %60 %8 %20

Bu Rapor Fırat Kalkınma Ajansı tarafından TOKAY Denetim Hizmetleri Tarım Ürünleri Gıda İnşaat Taahhüt Pazarlama Sanayi Ticaret Ltd.Şti.'ne hazırlanmıştır.

Turgut Özal Mahallesi Turgut Özal Bulvarı No:69/A Yeşilyurt/MALATYA
Tel: 444 53 52 /(+90) 422 212 87 98 Faks:(+90) 422 212 87 97
Web: www.fka.org.tr
E-mail: info@fka.org.tr